2011. ápr. 52.

Kapocs

XL évfolyam, 52. szám Vancouver, BC, 2011 április 15

A SOPRON ALUMNI IDŐSZAKOS KÖZLEMÉNYE

154

A TARTALOMBÓL

HONORIS CAUSA

Megtiszteltetések 2
Vivat Professores 3

IN MEMORIAM

Gyászjelentések 7
Megemlékezések.....7

VISSZATEKINTÉSEK

1956 Sopron 11
Kezdetek újvilágban 15
Életutak/Életpályák 23
'A Műszakiak'.....29

IROGATÁSOK.

Recenziók 32

UTAZÁSAINK

Hazautazók

KÖZÖS ÜGYEINK

Hírek/Közlemények.....37

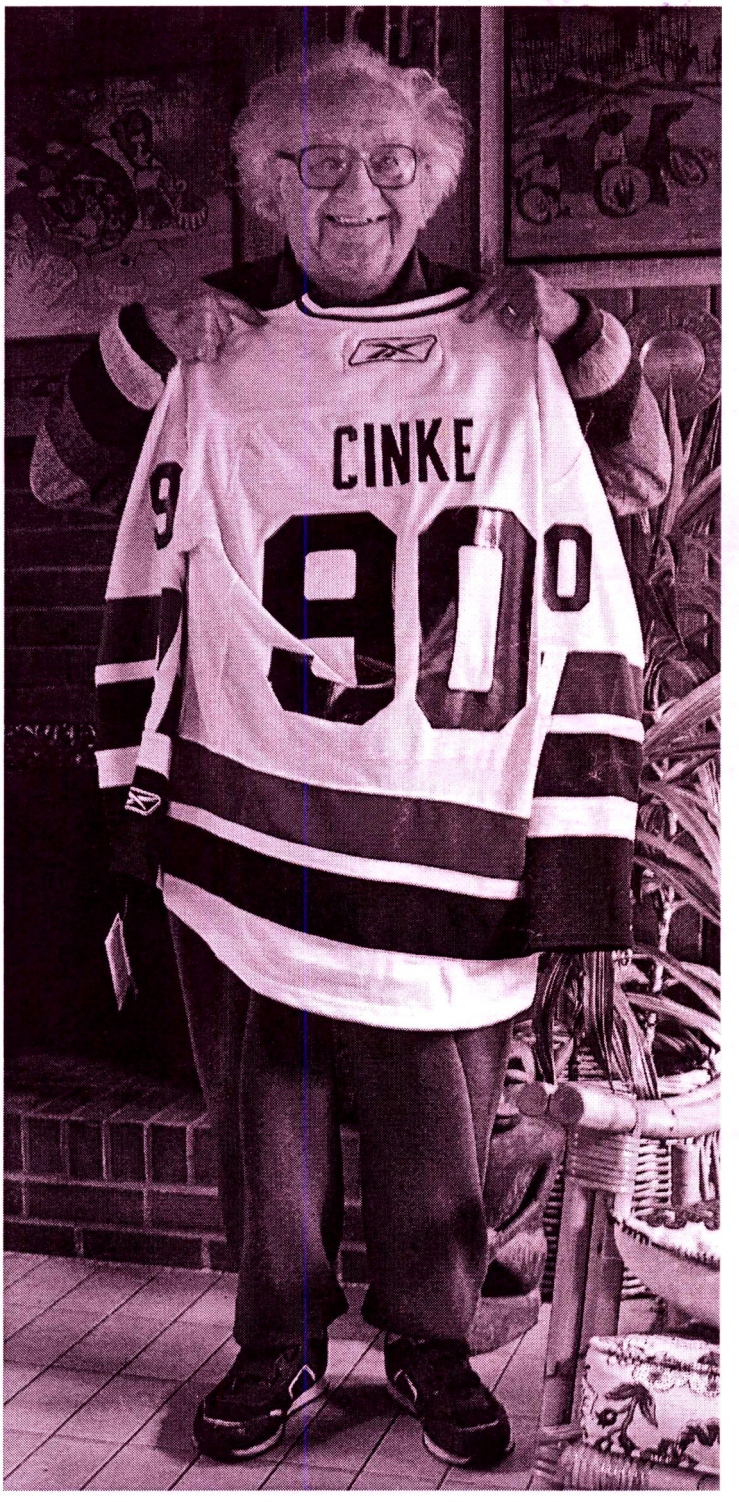

Közszeretett Laci Bátyánk, mindenki Cinkéje,

Adamovich László Professzor 90 éves

Születésnapi meglepetésként kedvenc hockey csapatának, a Vancouver Canucks mezével ajándékozta meg a Sopron Alumni. Különlegessége a meznek, a speciális név és játékos szám mellett, a csapat majdnem minden tagjának eredeti aláírása a mez elején. *(Vlaszaty Dönci ötletét, a Szerk. közbenjárására, Orbay Jutka és Józsa Laci vitték eredményre)*

Santa Clara Egyetemi könyvtár

HONORIS CAUSA

MEGTISZTELTETÉSEK

A TISZTELETOKLEVELEKBEN RÉSZESITETTEK (ARANY, GYÉMÁNT ÉS VAS RENDEK) CSOPORTKÉPE. 2010 SOPRON

Tóth Géza: **A 2010 évbeni tiszteletoklevél adományozása**

A magyarországi felslőoktatási hagyományok szerint 2010 szeptember 7-én a Nyugat-Magyarországi Egyetem Sopronban újra tiszteletokleveleket adományozott azoknak akik megélték az 50, 60, és 65 évet végzésük után. Ezek közé tartoztak azok is akik 1960-ban szerezték okleveleiket Kanadában a Brit Columbiai Egyetem Erdészeti Kar, Sopron Divizióján.

Évfolyamunk 1955-ben kezdte tanulmányait az Edőmérnöki Főiskolán Sopronban. Az 1956-os tragikus októberi forradalom szétszakitotta évfolyamunkat négyfelé. A többség Kanada meghivására a Brit Columbiai Egyetemen folytatta tanulmányait ahonnan 20-an szereztek erdőmérnöki oklevelet. Szintén 20-an végeztek a Soproni Erdőmérnöki Főiskolán, négyen Svájcban szerezték meg az erdőmérnöki oklevelüket, és kettő Németországban.

Az eredeti évfolyamból az aranyfokú tiszteletoklevél átadására huszonheten voltunk jogosak.Ebből a 27-böl személyesen jelen voltak és vették át kezükbe az aranyfokú tiszteletoklevelet az Egyetem Rectorától és az Edő-mérnöki Kar Dékánjától ünnepélyes körökben; nyolc magyarországi lakos: Béky Katalin (Juhász Miklósné), Füzi Ferenc, Molnár József, Németh László, Solymosi József, Szabó Gyula, Szommer József és Turza Tibor; Kanadából hatan: Gyöngyösi Sándor, Homoky István, Németh József, Péch Gyula, Porpáczy Lehel, és Tóth Géza; Svájcból négyen: Czeiner Zsolt, Jacsman János, Komlóssy József és Szilágyi Tibor.

A szétszakadás után úgy Magyarországon mint Kanadában az 1955-60-as évfolyamhoz csatlakozás történt és ezekkel a hallgatókkal együtt 32 végzett erdőmérnök részesült aranyfokú oklevél adományozásban. Mind a harmincként név fel let olvasva és hivva.

A tiszteletoklevelek adományozása a 2010/11 tanévmegnyitó ünnepség keretében let megtartva amely 10 órakkor kezdődött a botanikus kertben egy új mellszobor felavatásával a hajnai Prof. Dr. Bezzegh László (1917-1990) erdőmérnök, a Földméréstani Tanszék professzora és tanszékvezetője 1963 és 1980 között. Tizenegy órakkor a Rector és Dékán urak fogadták a tiszteletolevélre jogosultakat a főépület nagytermében. Fél tizenkettőkor az Aulában levő hősi halottak emléktáblája let megkoszorúzva amit ebéd követett a vendégek részére. Ebéd után a vendégeket busszal szállitották az ünnepélyes tanévnyitóra, az Egyetem Közgazdaságtudományi Kar Aulájában (a volt Bányamérnöki Kar Diákotthona). A tanévnyitó ünnepség 14 órakkor kezdődött. Prof. Dr. Náhlik András, Dékán, tartotta meg ünnepi tanévnyitó beszédét, megemlékezett az 1956-ban bekövetkező törésről, melynek következtében az akkori hallgatóknak és oktatóknak nagy többsége kényszerült elhagyni az országot. Tisztelettel köszöntötte azokat akik távozásra kényszerültek és köszönte, hogy jelenlétükkel megtisztelték az Erdőmérnöki Kart és az évfolyam újra egyesülhetett a tiszteletoklevelek átvételének alkalmából. A tiszteletoklevélre jogosultak székei nevezve voltak a 2 vas, 29 gyémánt, és 32 aranyfokú oklevelesseknek névsor szerint. A tiszteletokleveleket átadása után ösztöndijjak adományozása és az első évesek eskütétele következett. Ezzel az ünnepség be is záródott

Az 1960-ban végzett erdőmérnökök különálló csoportkép készitésére nem volt alkalom a zsúfolt program miatt, de csoportkép készült mind a megtiszteltekröl akik tiszteletoklevelet kaptak. Ez a csoport kép itt mellékelt. Az aranyfokú oklevélben részesülők nevei a képen jelölve van, (sajnos Péch Gyula hiányzik a képről).

Az ötvenéves évfolyam találkozót, amelynek szervezését Dr.Juhász Miklós és Juhászné Béky Katalin, kezdeményezésére a Templom utcai Wollner Hotel éttermében 18-órai kezdettel tartottuk meg. Sajnos a mi tisztelt barátunk és kollegánk, Juhász Miki aki képviselt bennünket Sopronban és összetartotta ezt a kis maroknyi évfolyamot, az ötven éves találkozót nem tudta megérni. Ö eltávozott közülünk az örök vadász mezőkre azután, hogy a szervezést és a meghivókat elrendezte. Utólagosan az évfolyam nevében hálás köszönetünket fejezem ki Miki és Kati felé, hogy a találkozó ügyét a személyi gondok elé helyezték. A vacsorával összekötött találkozó minden formalitás nélkül kezdődött, de a társalgás mozgásszerüen ment cserélve székeket. Együtt voltunk közel éjfélig eltöltve időnket felidézve régi diáknótákkal Boa Sanyi vezetésével.

Az ötven éves találkozóra a következő évfolyamtársak jelentek meg: André Béla és neje, Béky Katalin, Boa Sándor és neje, Boncz Ernő, Czeiner Zsolt, Füzi Ferenc és neje, Gyöngyösi Sándor, Homoky István, Jacsman János, Komlóssy József, Molnár József, Németh József és neje, Németh László és fia, Péch Gyula, Porpáczy Lehel és neje, Solymosi József és neje, Szabó Gyula és neje, Szilágyi Tibor, Szommer József és neje, Tóth Géza és neje, Turza Tibor és neje, és Vlaszaty Ödön.
Az eredeti évfolyamnak 25%-a elhúnyt az évek során és igy a jelenlevők 45%-ban képviselték az eredeti évfolyamot. A hűvös és esős idő ellenére mindenki jól érezte magát és remélve azt, hogy még találkozunk. Jó szerencsét és Üdv az erdésznek!
(December 17, 2010, Vernon, BC)

90 ÉVESEINK KÖSZÖNTÉSE

2011 március 8.-i havi ebéd-összejövetelünkön 90 éveseink felköszöntésére 75 személlyel eddigi egyik legnagyobb 'Soproni Családtag' gyűlekezetünk jött össze, (Adamovich László, neje Ilona, lányai Andrea és Márta, Apt Kamill, Bakó József, Baranyay Valéria, Deminger Károly és neje Uzonka, Csányi Julianna, Csima Iatván, Csizmadia Ferenc, Draskóy György, Jablánczy-Ellis Edit, Fülöpp Zoltán és neje Vera, Görgényi Béla, Gyöngyösi Sándor, Hirczy Alojzia, Horváth-Cz. Emil és neje Marjorie, Jákóy Endre és neje Adrienne, Jandó Tibor és neje Magda, Józsa László, Juhász Erzsébet, Kercsó-Jagodits Edit, Klement Erzsébet, Kocsis Tibor, Kondor György és neje Györgyi, Koós Vera, Kováts Miklós, Kozák Antal, Kurucz János, Jensen Mária, Nagy Mihály és neje Erzsébet, Németh-Fodor Ágnes, Nyers Ferenc és neje Katalin, Orbay László és neje Judit, Ötvös Imre, Palkovics János, Pászner László és neje Márta, Pintér László, Porpáczy Lehel, Puskás László és neje Zsuzsanna, Rédey József és neje Imelda, Rétfalvi László, Szalkai András, Szamosi Gábor, Szanyi László és neje Gabriella, Szász István és neje Júlia, Sziklai Mária, Szy Judit, Takács József és neje Ágnes, Tóth József és neje Anna, Török Csaba, Tuskó Csaba, Tuskó Erzsébet, Viszlai János és neje Éva, Németh Attila és neje Olga, Timár János).
Az összejövetel Adamovich László professzorunkat és Tuskó Erzsébetet, volt professzorunk özvégyét ünnepelte, de a poharak emelése szintén szólt volt soproni oktatónknak Perlaki Ferencnek is, akit majdnem egyidőben köszöntöttek fel egy formális soproni Alma Mater összejövetelen. A következőkben bemutatunk több, a helyi ünnepségen részt nem tudni vevő üdvözletét. (A Szerk.)

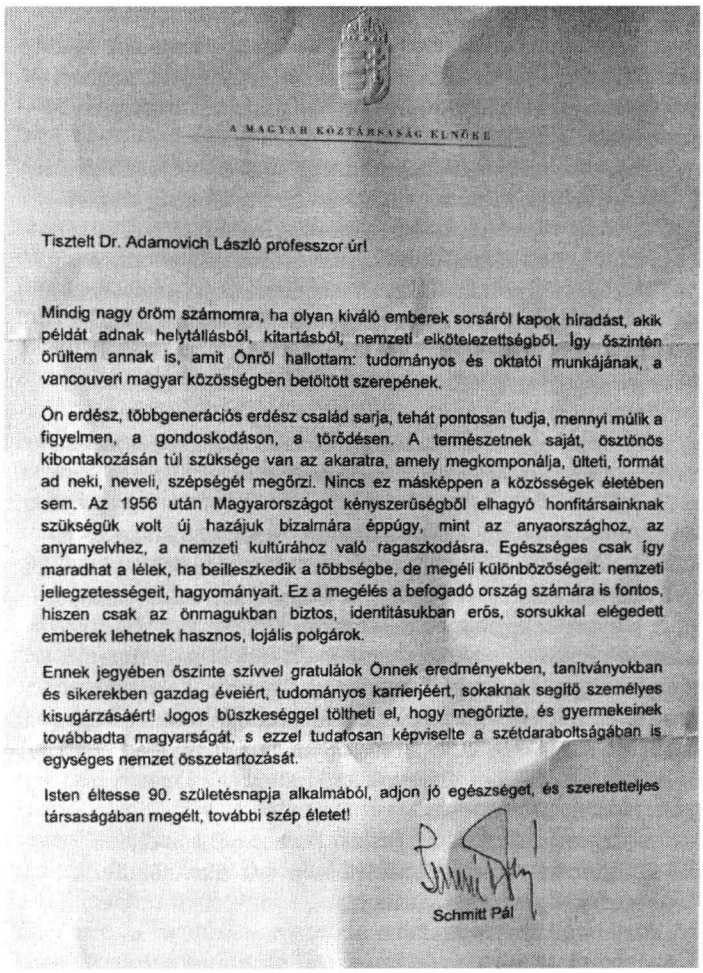

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ELNÖKE

Tisztelt Dr. Adamovich László professzor úr!

Mindig nagy öröm számomra, ha olyan kiváló emberek sorsáról kapok hiradást, akik példát adnak helytállásból, kitartásból, nemzeti elkötelezettségből. Igy őszintén örültem annak is, amit Önről hallottam: tudományos és oktatói munkájának, a vancouveri magyar közösségben betöltött szerepének.

Ön erdész, többgenerációs erdész család sarja, tehát pontosan tudja, mennyi múlik a figyelmen, a gondoskodáson, a törődésen. A természetnek saját, ösztönös kibontakozásán túl szüksége van az akaratra, amely megkomponálja, ülteti, formát ad neki, neveli, szépségét megőrzi. Nincs ez másképpen a közösségek életében sem. Az 1956 után Magyarországot kényszerűségből elhagyó honfitársainknak szükségük volt új hazájuk bizalmára éppúgy, mint az anyaországhoz, az anyanyelvhez, a nemzeti kultúrához való ragaszkodásra. Egészséges csak így maradhat a lélek, ha beilleszkedik a többségbe, de megéli különbözőségeit: nemzeti jellegzetességeit, hagyományait. Ez a megélés a befogadó ország számára is fontos, hiszen csak az önmagukban biztos, identitásukban erős, sorsukkal elégedett emberek lehetnek hasznos, lojális polgárok.

Ennek jegyében őszinte szívvel gratulálok Önnek eredményekben, tanitványokban és sikerekben gazdag éveiért, tudományos karrierjéért, sokaknak segítő személyes kisugárzásáért! Jogos büszkeséggel töltheti el, hogy megőrizte, és gyermekeinek továbbadta magyarságát, s ezzel tudatosan képviselte a szétdaraboltságában is egységes nemzet összetartozását.

Isten éltesse 90. születésnapja alkalmából, adjon jó egészséget, és szeretetteljes társaságában megélt, további szép életet!

Schmitt Pál

Igen tisztelt Professzor Úr, Kedves Laci Bátyám, Kedves Ilike Néni, Kedves Mimi Néni, Kedves ünneplő Soproni Alumnusok, Kedves Mindnyájan!
Nagy szeretettel köszöntök mindenkit a mai ebéden Sopronból, az ősi Alma Mater-ból. Minden ilyen összejövetel ünnep - hiszen egymást láthatjátok, én pedig nagyon sajnálom, hogy testben nem lehetek veletek, lélekben viszont annál inkább. A sajnálkozásomnak ma az ad különös hangsúlyt, hogy két igazi soproni alumnust köszöntőtök most az ebéd keretében 90. születésnapjukon, én pedig csupán levélben tudom jókívánságaimat kifejezni.
Kedves Laci Bácsi! Talán már túl vagyunk egy telefonbeszélgetésen is, amikor e gondolatokat hallod, így ismétlés lesz Neked, amit most mondok. Öröm és büszkeség, hogy Téged, Egyetemünk legidősebb professzorát, Egyetemünk Díszpolgárát - minden soproni tanár és diák nevében - köszönthetünk 90. születés-napodon. Számomra különösen nagy tisztesség, hogy mindezt én tehetem meg, akivel földiként, soproni balekként, majd professzorként úgy érzem régóta egy hullámhosszra kerültünk. Nagy öröm és élmény volt számomra és feleségem, Marika számára minden olyan alkalom, amikor találkozhattunk Veled és Ilikével, sőt családoddal. Tapasztalhattuk mi is szereteteteket, amely elsőként mindig a soproniaknak szól, Sopron és az Alma Mater iránti ragaszkodásodat, jókedvedet, humorodat, kiváló történeteidet.
Tudnod kell, hogy mi itt Sopronban - ahogy ott mindenki a teremben - nagyon büszkék vagyunk Rád, nagyon szeretünk, s azt kívánjuk e szép napon, hogy még hosszú, boldog, egészségben eltöltendő éveket élj meg Ilikével és Családoddal együtt.
Ugyanezt kívánjuk Tuskó Mimi Néninek is (igaz hölgyek esetében a kor nem említendő, de ilyen kor már - úgy gondolom - inkább dicsekvésre ad okot, mint titkolózásra). Még egyszer a Jóisten éltessen Benneteket, Családjaitokat, mindenkit, akit szerettek, s nem utolsó sorban mindazokat, akik ma ünnepelnek ott Benneteket. Sopronból,
Faragó Sándor (rektor) és Marika

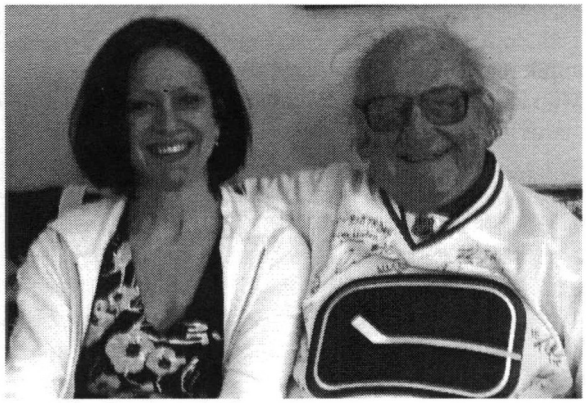

Laci bácsi lánya Rita nem tudott ott lenni az ebéden, hogy együtt ünnepeljen édesapjával, édesanyjával - Ilonával és testvéreivel, Mártával és Andreával, de nem akart kimaradni az ünneplésből, így külön képen mutatjuk, hogy ő is ide tartozik.

Kedves Laci Bátyám! Nagy születésnapot ünneplünk mi itt, de ezt Magyarországon is tudják. Minden évben az Erdészeti Egyesület megszavazza az év madarát, és nem véletlen, hogy az idén Parus major, vagyis a szén cinke lett az év madara. (az év fája pedig az ezüst hárs).
Laci Bátyám, hidépitést Tőled tanultunk mindnyájan, de Te magad is élő hid vagy soproni multunk és vancouveri jelenünk között. Nem akármilyen híd, hanem egy évszázadra tervezett mestermű és köszönet hitvesednek a szerető és szakszerű karbantartásért.
Van egy kedves több mint 50 éves fényképem. Laci Bátyám, Te és én összefonjuk karunkat, borospohár a kézben és elképesztően fiatalok vagyunk. Ezt irtad a képre: "Szivemet adom pajtás szivedért: a keresztény humanizmus milyen szépen tükröződik ebben a selmeci nótában." Igen és Laci Bátyám tükröződik 90 évedben is.
Mindnyájunk nevében szeretettel köszöntelek.
Grátzer Miklós alias Kulacs

Köszöntő Adamovich László és Perlaki Ferenc 90. születésnapja alkalmából. Jubileumi ünnepség tisztelt résztvevői! Engedjék meg, hogy a születésnapjukat ünneplő tanáraink egyik tanítványaként, a hozzájuk kötődő emlékek közül néhányat felidézzek.
Korosztályunknak szerencséje volt. Találkozhattunk még neves selmeci professzorainkkal és egyúttal már megjelentek méltó követőik, a fiatalabb oktató gárda tagjai. Előadásaikon, gyakorlati óráikon, sorsunkat formáló történelmi események sodrában tapasztalhattuk, hogy szinte kivétel nélkül nagyszerű szaktudású, kiváló jellemű emberek voltak.
Adamovich László második tanévünkben, 1954/55-ben a mechanikát oktatta számunkra. Tanuló éveink egyik legjobb előadójaként él emlékezetemben. Húzogatós táblára írta a levezetéseket. Ma is előttem van az a jelenet, ahogy egyik valamennyi táblát betöltő levezetése végén összefoglalta előadását és a hosszú betű és számhalmaz magasabb táblán lévő kulcspontjaira, kréta darabok pontos és utánozhatatlanul elegáns feldobásával mutatott rá. Bár szűkebb szakterületem távol állt a mechanikától, de most is emlékszem a súrlódási kúp szemléltetésére. Példaként Romeót állította elénk, aki Júliával való nevezetes randevújánál biztosan ismerte, hogy az adott viszonyok közt milyen szögben támaszthatja létráját az erkélyhez.
Fiatalemberként a civil életben igen közvetlen volt. Gyakran találkozhattunk és beszélgethettünk vele kedvenc vendéglátóhelyeinken. Az együtt töltött kellemes estékre gondolva kamarásom, Bibic igen magabiztosan ment hozzá vizsgázni. Lehet, hogy ezt az öntudatot érzékelte Cinke, mert igen megnyaggatta a vizsgán. Csak harmadszorra engedte át. Ez gyakorlatilag az évismétlés veszélyét jelentette az akkori időkben. Évfolyamtársunknak szurkolva sokunkban megerősödött az a tudat, hogy még nagyobb teljesítménnyel kell 'meghálálnunk' az irántunk megnyilvánuló bizalmat.
Perlaki Ferenccel is 1954-ben találkozhattunk. Az 1951-s nagy kizárások után három évvel, selmeci tanáraink támogatásával megkezdődött diákhagyományaink felélesztése. A nem kockázatmentes folyamat egyik kulcs szereplője volt Firinc bátyánk. Egyetemi újságunkban számos cikket írt ebben a témában. Igen emlékezetesek voltak számomra, az akkor negyedéves, selmeci örökségért sokat vállaló erdőmémök hallgatók felkérésére, 1954 végén tartott előadásai.
Bányászok, erdészek és földmérők megtöltötték az előadó termet, még a megismételt, második előadásán is. a zsúfolásig megtelt előadó terembe nem fértünk be valamennyien. Én is, sok társammal együtt a nyitott ajtón keresztül, a folyóson hallgattam végig ragyogóan összeállított áttekintését a selmeci diákszokásokról.
Az 1955-ben végzett évfolyam e szokásaink szerint fejezte be diákéveit. Évfolyamunk 1956-58 között folytatta az 1955-s évfolyam hagyomány megőrző munkáját. Évfolyamtörténetünk írásakor kialakult személyes kapcsolatunk alapján tudtam meg, hogy a selmeci hagyományok megújításának folyamatát megkönnyítő, ma is birtokomban lévő kéziratot Perlaki Ferenc állította össze.
Az 1955/56-s tanévben, utolsó tanítványaiként hallgathattuk gépesítés előadásait és vizsgázhattunk nála. Bár nem sokkal előttünk, 1952-ben kezdett el oktatni, az akkor újszerű ismeretanyagból már jegyzettel segítette tanulásunkat. Kiváló, fegyelmezett előadásai és érdekes gyakorlati órái élnek emlékezetemben. Tanárként a hallgatókkal segítőkész, közvetlen volt. A vizsgákon magas követelményeket támasztott. Bevezette a 'technikai minimumot', aki ezt jelesre tudta az kapott közepest. Tárgya keretén belül már akkor lehetőségünk volt a járművezetői jogosítvány megszerzésére.
Tisztelt Adamovich László és Perlaki Ferenc tanár urak, kedves Cinke és Firinc bátyámék 90. születésnapotok alkalmából sok boldogságot, jó egészséget kívánok.
(Illyés Benjamin, Sopron)

Ünnepi Köszöntő Perlaki Ferenc firmánknak. "Ab uno disce omnes" - "Egy esetből is megtudunk mindent" és nálad ez. Tényleg bizonyíték. Az '51-es kizárások után a Selmeci szellem lángja csak félénken pislákolt itt-ott a tanári szobák zárt ajtói mögött, vagy a löveri kamarában, vetítve a csendes éa fájdalmas elmúlást. És ekkor Te, Feri Bátyánk bátran, ügyesen és féltő szeretettel előadás sorozatot kezdtél a selmeci hagyományokról. A Te gyertyád gyújtott meg száz kis apró lángot, és akkor ismertük meg benned a becsület, tisztesség és közösség emberét.
Velünk voltál a forradalomban, az idegen földön megkapaszkodásban, és a kint élők összefogásában. Első levelem, mint Ifjúsági Kör elnök hozzád ment tanácsért. Önzetlenül adtál és ápoltál egy egész generációt. Mindnyájunk nevében köszönet és szívből jövő hála.
Grátzer Miklós-alias Kulacs, Vancouver/Sopron Alumni

Kedves Mimi Néni! Azt állitják, hogy van egy régi selmeci szájhagyomány. Ha három professzor felesége eléri a 100 évet, akkor mindenki az egyetemen bőséges áldásban részesül. Kettő már van és most minden reményünk Mimi Néniben van mert ránk férne bőséges áldás.
Annyira biztosak vagyunk, hogy a következő 10 év gyorsan és jól jön, ezért már Kocsis Balek lefoglalta ezt a helyet 2021-re.
Soproni nagy családunk nevében boldog születésnapot kívánok. *Grátzer Miklós.*

Édes Mimikém; Szeretnék pár szót szólni születésnapod alkalmából. Adjon a jó Isten további életedben is sok jó egészséget, megelégedést és szeretetet, gyermekeid Ágika és férje Jóska, valamint fiad, Csaba körében. Persze nem felejtkezem meg szépszámu unokáidról sem; Ágika részéröl 2 unoka, Csabának pedig 4 szép gyermekéröl. Évek hosszú során összetartottad ezt a szép számu családot, akik ma is és az év minden napján szeretettel vesznek körül. Na és itt van a sok jó barát, akiknek Te vagy a szeretett Mimi-nénije és mindég örömmel üdvözölnek és ölelnek meg a találkozásaitokon..
A mi kettönk közötti barátság több mint 50 éve tart és soha egy rossz szó nem volt közöttünk. Ha jó hír volt, együtt örültünk, szomorú eseményeknél együtt éreztünk egymással. Kivánom Mimikém, hogy a jó Isten adjon még neked sok-sok évet egészségben és megelégedésben élned szeretett családod és barátaid örömére. Isten éltessen sokáig Mimikém!
Klement Erzsébet

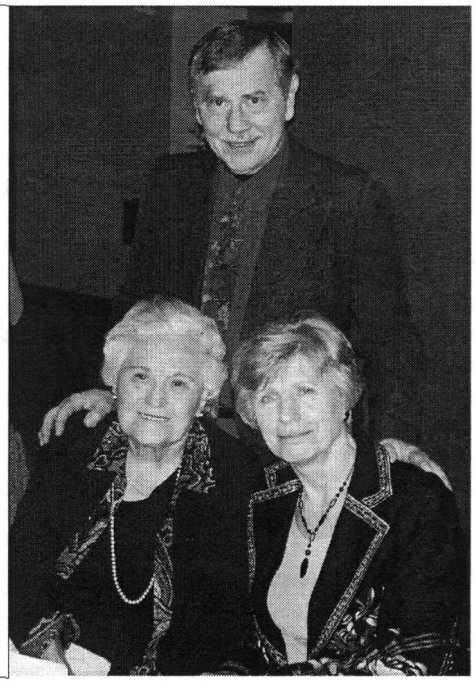

Emlékek Adamovich Laci bácsival töltött időkből
Az Adamovich ház, benne Ili és Laci bácsi, (nekünk csak röviden Laci bá), igazi magyar 'mikroklimát', jelent számomra. A kertben, a hatalmas douglasz fenyők alatt megteremtett soproni és Sopron környéki botanikus kert a soproni ciklámenekkel, őszi kikericcsel, somfával, medvehagymával, hóvirággal, tőzikével és az ikvaparti leánykökörcsinnel, a házban Ili és Laci bácsi lankadhatatlan vendégszeretete, a lepiritott túróscsusza és a húsvéti foszlós kalács illata, a töretlen érdeklődés a magyar költészet iránt és idézete a magyar verseknek, üldögélés és beszélgetés a meleg konyhában, alkalmakként nézni a villámlást és hallgatni az égdörgést, felidézni a soproni Julianeum sokat hallott harangszavat, mind az otthoni emlékeinket idézik.
Nekem a nagy élmény, az első gondolat amikor Laci bácsival kapcsolatos emlékeket idézek fel, a gombázás. Nyáron és ősszel ha bekopogunk hozzájuk az első kérdésem: Gomba van? Ezt a kérdést Laci bá először hahotázva fogadta, amibe én belepirultam rögtön megértve, hogy kérdésemet ebéd meghivásra való felszólításnak fordította le Laci bá a szokásos humorával. Aztán a gombatermés bőséges vagy hiányos állapotával folytatjuk a beszélgetést, ami erősen befolyásolja a terveinket az elkövetkező napok közös programjait illetően. Laci bá tanított meg a jó gombázó helyek rejtelmeire a környező vancouveri erdőkben. Megtanultam, hogy az egyetemi erdőszélen, a növényi hulladékon szeret nőni az őzláb gomba valamint a Dunbar parkban a teniszpályák mellett; a tyúk gomba "árokparton, füves helyen mindenütt közönséges" mondja nevetve Laci bá idézve a magyar növény meghatározót, de szedni ott kell ahol biztosan nem tesznek le gyomírtot az ott lakók; a nyúl gomba csoportokban nő az erdőben mondja Laci bá és a legtöbb az egyetemi erdőben, a sziklák mellett található. Élmény a mai napig Laci bácsival az erdőt járni, odavinni megmutatni neki a talált, ismeretlen gombát, amit szakértelemmel tör ketté, kóstol meg és vágja ki a latin nevét. Azonnal megtudjuk, hogy a gomba finom és ehető, avagy nem ehető, vagy óvatosan ehető, de ha sokat eszünk megfájdul a hasunk; vagy alkohollal nem fogyasztható a gomba vagy éppen ehető de rossz illatú, finom, de nyálkás ha megfőzzük stb. stb. Kimeríthetetlen ismeretanyag! Na, és a legkeresettebb, de régen nem talált, számunkra a legnagyobb élményt jelentő fajta: a tavaszi kucsma gomba. A 80-as évek elején Ladnernél, a Fraser folyó árterületén, a homokban nagy, 4-5 kucsmagombat is tartalmazó telepeket találtunk Ilivel és Laci bával. Aztán az egyetemnél, a Chancellor boulevard melletti iskola mögött, a vadcseresznyék alatt találtuk Laci bá vezetésével azokban az években tavasszal a kucsmagombát. Pászner Márti és Gizi néni is velünk voltak ezeken a sétákon. Sajnos nagyon régen nem találunk kucsmagombát, pedig még most is elmegyünk ha tehetjük, kora tavasszal keresni őket. Eltűnésük okát sajnos Laci bá sem tudja megfejteni! Azt hiszem nekem a gombázás és az erdő itt Vancouverben, amíg élek Laci bá-t idézik fel, mint otthon a sümegi erdőben édesapámat. Nem tudunk úgy erdőben járni itt a környéken, hogy a talált érdekes gombát ne szednénk le, azzal a gondolattal, hogy bevisszük Laci bának megmutatni.
Ugyanúgy, kifogyhatatlan Laci bá ismeretanyaga a kertjükben lévő növények latin, angol és magyar neveit illetően. Számomra minden évben újat jelent ha hallom egy egy szép növényének latin nevét, amelyeket Laci bá gondolkozás nélkül közöl azonnal a növény meglátásakor. Sokszor a vázáikban, mindig jelen levő, csodaszépen összeállitott szines csokrok dicséretekor minden szálrol megtudjuk Laci bá-ék kertjének melyik sarkából vagy a szomszédok melyik átnyúló bokráról került a csokorba.
A sok emlék közül egy nagyon belevésődött az emlékezetembe.

Egy nagyon meleg nyári napon, pár évvel ezelőtt beültettem Ilit és Laci bácsit az autónkba és levittem a Whistler felé vezető úton lévő Browning tóhoz őket a Murrin parkban. Vittünk fürdőruhát és a cél volt megnézni a tavat és fürdeni. Minden jól is ment, Laci bá is bement a tóba, ami hirtelen mélyült és bizony nagyon megijedtünk Ilivel, amikor Laci bá tett egy határozott lépést és eltűnt a szemünk elől a tó vizében. Persze ugrottam utána nagy sietve, aztán egyszer csak nevetve és prüszkölve kidugta a fejét a tóból, 'Mit izgultok?!' mondta könnyedén és úszásnak indult. Hazafelé megjegyezte: „Na, Ili voltunk nyaralni!"
Most a kép Laci bácsiról a legerősebb, amikor látom őt ebéd előtt a háztömbjük körül sétálni, botjára támaszkodva Charlie, a fekete cica társaságában. Ilyenkor csatlakozom, megbeszéljük mennyire várjuk az újabb gombatermést és közös gombázást. Adja Isten, hogy meg nagyon sokáig így legyen. Isten éltessen, Laci bácsi!
(Orbay Jutka, Vancouver, BC, 2011 február)

Munkából hazafelé sokszor beugrom Adamovichékhoz, hogy élvezhessem Ilona és Laci bácsi szórakoztató társaságát. Mindig szeretettel, mindig mosolyogva és szivélyesen fogadnak. Kevés olyan ember van mint Ilona és Laci bácsi, akikkel olyan sokat és szivet melengetően lehet 'nosztalgiázni' a régi Sopronról. Sopronról és Laci bácsi egyeteméről, az iskoláiról, a város templomairól, régi utcáiról és utcaneveiről. Élmény ezekről beszélni egy olyan emberrel, aki bizony tud visszanézni – és aki most a napokban lesz 90 éves. Ha Petőfi Sándor panaszkodhatott a 25 év terhére ami a vállait nyomta, akkor meg lehet érteni Laci bácsit hiszen a 90 év bizony nem kevés.
Szines elbeszéléseit hallgatni a gyerekkoráról, a vadászatairól édesapjával a lésben, az Eszterházy kastély kertjében, az egy éves bécsi kiküldetéséről, ahova édesapja küldte ki nyelvtanulási céllal, a bencés gimnáziumi éveiről, a Cinege becenév történetéről, a soproni Kecske templomról, a kezdő erdőmérnöki kalandjairól a magyar erdőkben, soproni egyetemi oktatói éveiről mind mind élményszámba megy. Vele lehet megtárgyalni minden részletét a magyar foci aranykorának, a magyarok 7:1-es győzelmével végződött mérkőzést 1954-ben a Népstadionban az angolok ellen, amit a 6:3-as londoni mérkőzés visszavágójaként játszottak Budapesten. Az emlékezés mindig mosolyt csal a szemébe és mindig kész erről beszélgetni.
Csak ámulni és bámulni tudom, amikor Ilona és Laci bácsi a régi magyar klasszikusoktól, Petőfitől, Aranytól, Adytól, Radnótitól, Berzsenyitől és még számos más magyar költőtől régi verseket kezdenek szavalni. Talán az akkori magyar oktatás magas szinvonalának a dicsérete ez vagy az erős akaratnak, hogy nem szabad azt elfelejteni ami értékes és hozzátartozik a magyar kultúránkhoz?
Búcsúzóul álljon itt egy, a kedves házaspár életszemléletét jól tükröző versrészlet, amit Ilona és Laci bácsi kertjük csendjében, lengő székükben, szoktak szavalni Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1799 körül) című verséből.

…Van kies szőlőm, van arany kalásszal
Biztató földem: szeretett Szabadság
Lakja hajlékom. Kegyes istenimtől
Kérjek-e többet?.

Isten éltessen még sokáig Laci bacsi! (*Orbay László)*

From a former collegue
In 1958, as a (very) young Instructor I, on the staff of the Faculty of Forestry I was teaching a course in Timber Mechanics and Elementary Timber Design to some fourth-year students, who were joined by Prof. Adamovich as a Masters degree student. Sopron graduates who had taken courses from Prof. Adamovich know first-hand that he had very good command of this subject. I suspected that he was taking my course to acquaint himself with specialized English-language terminology and Canadian idiosyncrasies in engineering design. I was unnerved at times, because I knew that he knew far more than I did about the subject. But, as you might expect, he was always a gentleman, and he refrained from snickering or correcting me when I may have overstepped my knowledge of the subject material.
We were often in the same office/laboratory. Dr. George Allen, the Dean of Forestry, came into the room to let Prof Adamovich know that he had been appointed as an Asst. Professor of Forestry, a rank above Instructor. True to his sense of equality and fairness, Prof Adamovich immediately inquired, "But what about Bob?" (I was completing my PhD research requirement, and was slated then for appointment to the rank of Asst. Professor, but this was not general knowledge). This episode is an example of the basic decency and concern of László Adamovich in dealing with people.
R.W.(Bob) Kennedy, (UBC Forestry faculty 1955-61; UBC Forestry Dean 1979-1990)

Cinke Bátyánk dolgaiból
Azon szerencsés emberek közé tartozok (nem -zom!) akik már kora gyerekkorukban megismerték Adamovich László Professzor Úrat. Magam nem emlékszem ugyan az első találkozásra, azt hiszem 1940 nyarán történt, Gyulajon, ahol mint első éves erdőmérnökhallgató jelent meg nyári praxiba. Sokat tanult nálunk Laci Bátyám, erdőről, vadról meg minden egyébről ami akad az ilyen Gondnokságok környékén.
Műveltebb körökben köztudomású dolog, hogy erdei gyümölcsökből, kiváló pálinkákat lehet főzni, ilyen például a som is. Nálunk az volt a szokás, hogy som érés idején Édesapám kiküldte a lajtot pár emberrel meg egy ponyvával valami jó somos helyre, azok lerázták a som érettjét, megtöltötték a lajtot, lefedték és ott hagyták az erdőszélen egy hétre. Egy hét alatt megindult s le is rottyant a som cefre vagy felére. Akkor újra megtöltötték s lehúzatták a faluba, egyenest a Keszte féle pálinka főzde udvarára. Ott aztán mikor elkészült, lefőzték úgy ahogy azt kell, s hozzánk már mint kiváló pálinka érkezett haza. Olyan illata volt, hogy ha kitöltöttek belőle egy stampedlit, egy perc alatt az egész ház megtelt vele.
Hát, igen. Laci Bátyánk érkezését sompálinkás szakestélyel ünnepelték. Gondolom felérhetett egy balekkeresztelővel. Néha még ma is emlegeti, hogy „hejj, bizony az a sompálinkás szakestély!" .Biztosan nem izlett neki. De akkor, kérdem én, miért van Laci Bá vancouveri háza kertjében vagy fél tucat somfa? Ó ja! Igen. Mert az Ilike nagyon jó somlekvárt tud főzni.

□

A hatvanas évek végén, a hetvenesek elején Édesapám a UBC-n a Cinke Tanszéken dolgozott mint műszerkarbantaró, raktáros és általános tedd ide- tedd oda, míg végre nyugdijjba tudott menni. Laci Bá gyakran vitte, hozta ki be az egytemre munkába menet. A Dunbar és a 41-es Avenue sarkán van egy forgalmi lámpa. Egyszer csak megjegyzi Laci Bá: „Figyeled, Dönci Bátyám? Valahányszor erre jövünk ez a lámpa nekem mindig vörös – Érdekes, hogy az Oszinak meg mindig zöld."

□

Ezt a történetet már elmondtam párszor de lehet, még van aki nem hallotta. Még akkor, 1940 nyarán történt, hogy elmentünk a Kaposra 'förönni'. Én még nem tudtam uszni, csak ott pancsoltam, bukdácsoltam a sekély vizben. Egyszer csak valami lukba léphettem, mert eltűntem. A Cinke vette észre. Odajött, túrkált egy kicsit a vizben és kihúzott. Így lett belőlem erdőmérnök s nem pedig haleledel. Köszönöm szépen!
(Apt Kamill, Victoria, BC, 2011 március 14)

Jákóy Endre: **Élet-emlékek Witt Lajosról**

Witt Lajos (1898-1994) Magyar Kir. Erdőmérnök, akit 9 éves kis diákként ismertem meg, életem végéig 'Lajos bácsi' marad, de ha beszélgetek Róla Veletek, akikkel már több, mint fél évszázada közös kapcsolatokban összefűződő életet élünk, szintén Lajos bácsiként emlegetjük Őt.

Lajos bácsi élet-története összefonódik Magyarország 20. századi szomorú és hánytatott történelmével. Személyes életrajza szerint, ő 1898-ban született Bátorkeszin (akkori Esztergom vm). Ez a helység legalább több száz éves magyar település, de trianoni diktátum miatt már 90 éve Szlovákiához tartozik. Itt járt ő elemi iskolába. Real-gymnáziumi érettségiét Budapesten szerezte már az első világháború közepén. Ezután már 19 éves korában behívták katonának, Galiciában majd Erdélyben harcolt. Ekkor már Románia hátba támadta a Monarchiát, hiszen már régóta Erdélyre fájt a foguk.

A háború után a trianoni határ változások miatt, 1920-ban már Sopronban kezdte az erdőmérnöki Főiskolát. Sajnos önéletrajzában nem említi az egyidejű Rongyos Gárdával kapcsolatos soproni történeteket. Ő ezekben az eseményekben szemtanú és résztvevő lehetett. Tudtommal erről egyikünk sem kérdezte őt; Káros Veszteség! (Fodor Gyuszi bácsi és Vlaszaty Dönci bácsi is részt vehettek ezekben, az ő fiaik velünk vannak. Beszéltetek-e erről apátokkal?) Az erdőmérnöki diplomát 1925-ben szerezte meg Sopronban.

Egy éves gyakornokoskodás után, 1926-ban erdőmérnöki beosztást kapott a Pápa-ugodi Eszterházy hitbizományi uradalomban. Itt volt jószág-igazgató nagyapám Jákóy Géza 1905-ig.

Ezért osztott meg velem sok emléket Lajos bácsi erről a vidékről; ez a táj úgy ismert, a szerény otthoni 'Trianon utáni' keretek között, mint a híres 'Magas Bakony', hiszen nagyapámtól ezeket már nem hallhattam. Nagyapám meghalt 1926-ban.

Lajos bácsi az udogi erdőgazdaságot vezette egészen a második világ háború végéig. Witt Zoli ugyanabban a házban született, mint Édesapám, csak negyven-négy évvel később. Ezt Zoli gyakran megemlítti nekem. Lajos bácsi által legfontosabbanak tekintett műszaki munkája a Huszárokelő- móricházi üzemi kisvasút modernizálása és meghosszabbítása volt a 30-as évek folyamán. Ez a vasút még most is működik. Itt egy kis történetet szeretnék említteni ezzel kapcsolatban, amelyet Lajos bácsi mesélt nekem, már a 80-as években. "Édesapáddal, 1945-ben együtt kezdtünk dolgozni a győri Erdőigazgatóságnál azután, hogy a bakonyi erdőket államosították. Első dolgunk volt hogy megnézzük, hogy mi is történt a számunkra sok emléket felidéző 'Magas Bakony'-ban. Vittem is magammal egy theodolitot az irodából, hogy felmérjem a kisvasútban okozott károkat. Amint felállítottam a műszert; apád odajött és megszólalt: Lajos ne kukucskálj abba a vacak masinába, hagyjadd azt a diákoknak, inkább menjünk és cserkeljünk a Kőris hegy felé, hátha találunk valami érdemes vadat. Apád miniszteri tanácsos volt akkor, én csak tanácsos, tehát fölöttesem lett volna, de ő csak a közös emlékű vadász-cimborát kereste és látta bennem."

A háborút követő nehéz, de viszonylag nyugalmas három év Lajos bácsival és vadászattal kapcsolatos emlékit már megírtam egyszer (Kapocs 31, 1995 ápr). Ezt akkor Lajos bácsi búcsúztatására írtam, hiszen 1994 novemberében temettük Őt. Szerintem annál jobb emlékeket Lajos bácsival kapcsolatban képtelen leszek írni. Ez az íras egy összefoglaló az ő életéről, de számomra az 1995-ös íras mutatta be Lajos bácsi igazi egyéniségét, ahogy én gyerek korom óta emlékszem rá.

Kövessük tovább Lajos bácsi eseménydús életét. A sztalinizmus borzalmai a 40-es évek végén és az 50-es évek elején tönkretették szegény hazánkat, de mindenben van valami jó is, hiszen ekkor 1951-ben került Lajos bácsi Sopronba az Erdészeti Tudományos Intézet vezetésére. Mivel Róth Gyula bácsi már öregedett, a Főiskola vezetősége felkérte őt a vadgazdaságtan előadójának. Igy ismert meg ő sok százunkat és képes lett átadni számunkra több évtizedes szakmai tapasztalatit és az ő végtelen természet szeretetét.

Hatalmas munkabírását értékelhetjük, ha átgondoljuk, hogy az ERTI vezetése és az ország magtermő állományainak törzskönyvezése mellett, még időt szakított a vadgazdasági szak-jegyzet (480 oldal) megírására viszonylag rövid 3-4 év alatt. Hiszen '56-ban családjával velünk együtt a szabadságot választotta, pedig ez nem lehetett valami könnyű határozat, mert ő akkor már közel járt a 60 évhez, sőt egy fontos állást adott fel, de úgylátszik ő se akart már tovább marxista és leninista tanfolyamokra járni.

Most érünk ahhoz az időszakhoz, amikor mindnyájan közelebbről megismerhettük őt, hiszen 1956 november 4.-e után életpályánk szorossabban összefonódott.

Az ausztriai és Powell River-i együttlétünk alatt mindnyájan beszélgethettünk vele, mint egy ultra-szupra veteranisszimusszal. Tudtommal ő egy balancírozó erő volt az ausztriai nehéz napokban, mikor határozatokat kellett hozni jövőnkkel kapcsolatban. Apt Dönci és Fodor Gyuszi bácsiékkal együtt kitartott melletünk, pedig széles ismerettsége révén különössen az Eszterházy uradalmak kezelésében, valószínű lett volna alkalma európai beosztást találni.

Szerencsére számunkra magyarul tarthatta az előadásait. Sivák Béla barátom többször említette Lajos bácsi kiválló és választékos Magyar nyelv használatát, az előadásai, de még hétköznapi beszéd közben is. Különben Béla, Menci nénit is szívébe zárta, mert Menci néni szinte anyai jósággal és megértéssel vigasztalta Bélát, mikor őt szomorú családi probléma ért.

A folyékony angol beszédet előhaladott kora miatt nem volt képes elsajátíttani, pedig a tudományos irodalmat nagyon jól tudta követni, amelyre szüksége is volt, mert a UBC zoologiai fakultása már 57-ben múzeumi kurátornak fogadta fel, ahol egészen 75 éves koráig dolgozott. Nyugalmazása alkalmával a laboratorium arany kulcsát adományozták neki. Idős kora ellenére, Lajos bácsi professzionista életének ez volt még egy végső fénypontja.

Számomra Lajos bácsi játékos vagy inkább pajkos mosolya marad örök emlékül. Soha se felejtem el Lajos bácsi kedves mosolyát, amelyre közületek is sokan emlékeznek, mikor a vancouveri Katolikus Plébánian tartottuk a hagyományos összejövetelünket a 90-es évek elején.

Ez volt az utolsó alkalom, amelyen a Witt házaspár még velünk együtt ünnepelt. Hamar a vacsora után úgy határoztak, hogy már itt az ideje, hogy hazamenjenek. Ekkor Takács Jóska és Kondor Gyurka elkezdték intonnálni a Ballag már a vén diák-ot. A két kedves öregünk kart-karba-öltve lassan kisétélt a teremből, Lajos bácsi a szabad kezével búcsút integetett és kedves, szinte diákos arcán ott táncolt a jólismert mosoly. Abban az időben ő volt a Magyar Erdészeti Egyesület legidősebb tagja.

Ezután Lajos bácsi és Menci néni még pár évig éltek a 11-es Avenue-n lévő lakásukban. Bélával még meglátogattuk őket néha és beszélgettünk a régi időkről, de Lajos bácsi még mindíg a jövőbe nézett. Egyszer ezt mondta: "Milyen szerencsések vagytok, hogy ti már ezzel a csodálatos számoló géppel dolgozhattok.

Legközelebb hozzatok egyet, mert én is megakarom tanulni a használatát".
Nem sokkal ezután már csak a kórházi ágy mellett állva búcsúztam Lajos bácsitól. Kezét és homlokát simítottam meg, de ő ki se nyitotta szemét. Lelki szeme akkor, remélem már valamelyik Kőris hegyi magaslesről vizsgálta a bakonyi szarvasokat.
Fia Zoli, Lajos bácsi kívánsága szerint el is vitte hamvait Ugodra és Ő most ott pihen a róla elnevezett kilátó tövében.

Jablánczy Sándor: **Emlékek - anekdóták Witt Lajos bácsival kapcsolatban**

Nagyrésze szemtelen vagy pikáns, esetleg illetlen, dehát azért anekdóta az anekdóta hogy anekdóta legyen.
Először valami szépet és kellemest. Nem tudom, hogy a talán hiresebb ornitologusról (aki nagy sakkozó is volt) Udvardy Miklósról neveztek-e el madarat, de ha jól emlékszem van egy alfaja vagy változata egy BC ben előforduló madárkának, aminek a harmadik neve a binominaáis Latin név után 'witti'. (Mivel minden, amire ötven éve nem gondoltam holt biztosan igaz és helyes és tévedhetetlen, így mérget lehet rá venni, hogy van egy ilyen előlény BC ben) *(Igen, van, A Szek.).*

□

Ez meg Menci néniről. Még az Empress of Britain fedélzetén voltunk Liverpool és Saint John közti Atlanti Ócean átkelésünkkor 1957 elseje és hetedike között, amikor valamire megkért és én kézségesen megcsináltam a kis lényegtelen szivességet. Megrökönyödésemre (12 éves voltam akkor) egy kanadai tíz centest akart adni ezért a pár percbe kerülő szolgálatért. Nem akartam elfogadni, de ő csak erősködött, hogy szokjam meg ez így van Észak Amerikában. Ott mindenki mindent csak pénzért csinál stb. Emlékszem meglepve néztem az akkor szinezüst tiz centest (dime-ot), mert a magyar kétfilléres lyukas volt és aluminiumból készült és csak a két vagy a húszfilléres készült nehéz fémből, talán sárga vagy vörösrézből. Pontosan akkora volt mint a nyolc vagy tizenkét szögös 'nickel' öt centes, ami tényleg nikkelből készült és a réz húszfilláresnek a súlya éppen annyi mint a 'nickel'. Nem tudom hogy eltették-e érdekességnek a Coca Cola automata kezelői, amikor egy réz húszfillérest találtak egy nikkel ötcentes helyett. Mert akkor annyi volt egy Coke. Öt cent.

□

Visszafelé menvén, még a La Manche csatornán emlékszem jól a doveri sziklafalra. Azonban a 'white cliffs of Dover' nem volt sem fehér sem vakító, sem sárga, hanem piszkosszürke és izabella szinű. Aztan Angliából csak egy pár dologra emlékszem. Az egyik, hogy az angol mozdonyvezetők őrültek voltak. Nem lassultak le a kanyarokban és ugy rángatták jobbra balra a vagonokat mint az ördög motollája. Teljesen másképpen mint az osztrákok vagy németek és esetleg belgák, akik Salzburgból Oostendébe vittek minket. A szárazföldi vonatok lassan, észrevétlenül vették a kanyarokat vagy esteleg szélesebb volt a nyomtávuk. Angliából csak három emlék maradt: a hihetetlenül élénk zöld mezők tele szinellentes, valóban vakitóan fehér birkákkal vagyis juhokkal. (Tehát ezekből lesz a hires angol gyapjú szőttes és ezért nem kell Angliának erdész, mert az erdeiket már az őskorban kivágták. Hogy a birkáknak legyen mit és hol legelniük). Viszont a városaik, amiken átvágtatott velünk a vonat iszonyatosan ronda, koromfekete gyárak, házak, épületek sötét, sátáni malmai ("dark satanic mills"-Blake). Tehát ez két feloldatlan ellentét: fekete kormos városok és tisztazöld bárány legelők. Nem mint Voltaire Hollandiája "canaux, canard, canaille" (kanálisok, kacsák és csürhe). Liverpool meg mint egy humoros szinpadi jelenet. Pontosan 1956-57 szilveszterén vittek a vonatról a hajóra. Az utcán estélyibe öltözött vidám kacagó hölgyek és tánclépésekkel rohangáló, röhögő, fekete frakkba öltözött urak magas fekete fényes cilinderben, amiről azt hittuk, hogy csak gúnyrajzokban és múltszázadi regények illusztrációiban léteznek vagy színpadon. Nem, Angliában még mindig hordják a magas kürtő kalapot. Akkor még nem tudtam, hogy a kalapok hazájába készülünk, mert Kanadáért az angolok, franciák és az amerikaiak két évszázadon át a hódok szörméje miatt verekedtek. És életben hagyták az indiánokat, mert hát akkor ki lett volna a szörmevadász. Az angolok győztek, mert jobban kellett nekik a 'tophat' és a 'bowler hat', ami nélkül nem ember az ember és nem mehetne szilveszterezni Liverpoolban vagy nem szállhat be a magas londoni taxiba kalappal a fejen.

□

Egyszer valami revű programról beszélgettek a Witték szüleimmel és Lajos bácsi mondta nagy lelkesen, hogy micsoda szép nők voltak a táncosnők a TV-ben és hogy majdnem nekiugrott a képernyőnek. "Nem ugrasz már te semminek" mondta Menci néni. Amolyan tizenéves koromban nem nagyon értettem milyen ugrástól félti Menci néni Lajos bácsit, de mivel azóta már én is a hatvanaimban járok, már nem kell nekem sem megmagyarzani, hogy mi az 'ugorgyunk eggyet' - Vagy 'minek, te már ugysem tudsz ugrani'.
Vagy harminc éve új feleségemmel vezettünk át Kanadán keresztül és Manitobában egy Steinbach nevű városka mellett egyszercsak halljuk hogy igazi 'echt umpapa' német zene szól a rádióban. Még a számra is emlékszem, mert a refrénje az volt, hogy "Noch einmal Adel". Gondolom a tánclépésre vagy a zenére gondolt az énekes vagy a szerző. Akkor még húsz meg harminc valahány évesek voltunk és bizonyos alkalmakkor mindig mondtam "noch einmal Adel". Néha könnyű volt Katót, vagyis Adelt táncba vinni.

□

Ez is vagy húsz éve lehetett, hogy Lajos bácsinak valamilyen különleges engedélye volt egy rezervátumban pecázni *(pontyra horgásztak a Westham Island-i Alaksen National Wildlife Area-n, ahol munkahelyi irodám volt. A Szerk.)* és Apunak magyarázta, azt hiszem Elk Lake partján Vancouver kellős közepén, a pecázás rejtélyeit. Én meg Apu kimustrált készletével probáltam a földből kikapart apró nem igazi gilisztákkal ijesztgetni a halakat. De Lajos bácsi lefumigálta ezt az amatőr módszert, bár amit titokban reméltem, hogy esteleg meghív a tilos rejthelyeire horgászni, nem közvetkezett be.

□

Dudi (a feleségem) és Menci néni egyébként pompásan kijöttek, talán mert mindkettő csak cigifüst felhőből látta szépnek az életet. Most mondja Dudi, amit eddig nekem meg nem vallt be, hogy Lajos bácsi őt 'Didikémnek' hívta, amin mindenki nagyot nevetett. Hogy véletlenül vagy célzatosan?

□

Aztán megtanultam, hogy soha senkit nem szabad megszólni, kritizálni, kinevetni. Mert saját magán csattan az ostor. Lajos bácsiék is a Granville és a Broadway fő vancouveri kereszteződés környékén laktak. Volt egy Szász nevű szatócs vagy vendéglős (aki egyszer megkérdezte tőlünk hogy ez az első házasságuk? Kár hogy nem ugrattuk, hogy a tizedik), aki árult titokban Lajos bácsinak egy szál magyar kolbászt, ami tiltva volt neki. Hogy orvosa vagy Menci néni tiltotta, nem tudom. Lényeg az hogy gyalog haza menvén meg megállt és harapott egyet a kolbászból. Aztán jött az angina és akkor úgyis meg kellett állnia. Beszedett egy nitroglicerint. Egy lépés, egy harapás csabai, egy nitroglicerin. Mire hazaért már elfogyott a kolbászrúd és elcsendesedett az angina. (Ez a baj az erdészekből vedlett orvosokkal, hogy mindenkivel csak füvet és falevelet akarnak etetni - hallod Csapó?). Én

nem hallottam, mert én is manapság 'egy harapás csabai, egy rozskenyér, egy foghagyma, egy nitroglycerin. egy lépés a hótalppal'. Ahogy Lajos bácsitól tanultam.

Meg azt is hallottam tőle hogyan vizsgáztatott vadgazdaságtanból. Mert nem vadászatnak nevezték (már akkor is terjedt a tolvajnyelv mint mostanában is dühöng, hogy a Soproni Egyetemet nem nevezik Soproni Egyetemnek). Szóval a műteremben volt két kitömött kánya, egy vörös kánya és egy barnakánya. Már olyan ősrégi példányok voltak ötven éve is, hogy mindkettő fakószürke lehetett és még egy madarász sem tudta volna megkülönböztetni őket. Erre azt tanulták meg a hallgatók, hogy vörös kánya jobbra néz, barna kánya balra néz. Hiába már akkor is kétfelé kacsingot-tak a magyarok. Inkább gyanakvásból, mint számításból.

Rétfalvi László: **Emlékeim Lajos bácsiról**

1959-1961 nyári hónapjaiban Lajos bácsival dolgoztam mint 'taxidermist', azaz állatbőr preparátor (ami nem más mint megnyúzni és kitömni állat specimeneket) a UBC Zoologia Múzeum számára. Laboratoriumunk a régi Biologia Épület alagsorának jobb szárnyában volt (kb. egyszinten s kissé balra attól a hires csoportképtől, amit 1957 februar 3.-án készítettek csoportunkról s amit mi széles körbe eljuttattunk). Pontosan már nem emlékszem, hogy milyen alapon kerültem oda (talán Udvardy Miklós fülébe juthatott a madárvilág utánni érdeklődésem) de első napomon be kellett mutatnom, hogy értek a madárnyúzáshoz, mint ahogy én azt valahol eldicsekedtem.

Lajos bácsi rendkivül pontos és akkurátus ember volt, nem lehetett őt akármilyen munkával kielégíteni. De jó emberismerő is volt, mert első nyuzandó alanyomnak egy varjút adott, ami a 'szakban' igazán kezdőknek való. Nyúztam én - de inkább nyúztam volna - a madarat ha tudom, hogy hol és mikor kell a lábszárat (azaz 'drumstick') visszafordítani a combhoz (azaz 'thigh'), és a kettőt együtt visszsnyomni az üregbe ami a test és a már leválasztott bőr között formálódott, s akkor a kettőt a késsel egymástól elválasztani. Ez a lépés azért fontos, mert nélküle vagy 'örökkön csak nyúzogat' az ember, vagy belevág a bőrbe s így elrontja a 'specimen'-t. Lajos bácsi eközben mélyen elfoglalta magát (talán) egy ökörszem kitömésével, de azonnal megtudtam hogy mennyire figyel engem, mert amilyest közel kerültem ahhoz a ponthoz, hogy belevágok a bőrbe, felém fordult és szó nélkül csak úgy 'félkézzel' kisegített bajomból.

Ezek után, a három nyár folyamán, nyúztam én kolibritől emberszabású majomig (gibbon) mindent de egyet sem rontottam el. Bőrt kitömni viszont ritkán adódott alkalmam, mivel azt Lajos bácsi mint annak mestere ritkán adta ki kezéből.

Munkáltatónk a UBC Zoologia Múzeum számára Ian McTaggart Cowan, a Zoologia Department feje (nem sokkal később a Graduált Tanulmányok Fakultázsának dékánja) volt. Dr. Cowan már akkor hires egyetemi tanár volt és széles körben népszerű, főleg a CBC kanadai TV-n betöltött szerepe okán, ahol heti programjában a természet-tudományok különböző ágait népszerűsítette. Emellett első gondjai közt volt a Zoologiai Múzeum tárának gazdagítása. Első ottani nyaramon (1959-ben) Dr.Cowan gyakorta elkisérte H.R.MacMillant (a neves érdész vállalkozót, akinek BC legnagyobb fakitermelő vállalatánál nagyon sok Sopron Divizió diák dolgozott) tengerjáró yahtján a mexikói Tres Marias szigetekre ritka madárfaj egyedek (tetemeit!) gyűjteni. A zsákmányait mind hozzánk szállította feldolgozásra, tehát nagyon gyakori látogatónk volt. Minden egyes alkalommal dőlt belőle a lelkesedés és a vele járó szóáradat. Mivel Lajos bácsi volt a főnök, természetesen a beszéd hozzá volt intézve s felém csak néha, de akkor aztán cinkos mosollyal, fordult. Mint ahogy szélvész szerűen betoppant hozzánk, ugyan olyan gyorsan szokott távozni is. Alig hogy az ajtó becsukódott mögötte, Lajos bácsi rendszeresen hozzám fordult a kérdéssel: „Mit mondott ez, Laci?" Lajos bácsi azt kifogásolta, hogy Dr.Cowan túl gyorsan beszél és hogy erős skót akcentusa van.

Az 50-es évek végén és a 60-as évek elején a 'Mester' fokozatú diplomának még igen magas presztizse volt. Például a hires Oxford Egyetem professora Y.Z.Young büszkén tette neve mellé az 'MSc' titulust közel ezer oldalas Zoologia tankkönyvének cimlapján.

Hey, azóta ugyancsak megváltoztak a dolgok! Manapság a folytonos hallgatói népesedés, kurrikulum hígítás és a szakok végtelen specializálódása ledegradálta a 'Masters degree'-t, s ahhoz, hogy pályádon 'kitanult' embernek tartsanak legalább egy (?) PhD szükséges (Emlékezzünk a korábbi évek katona viccére:

"Magának meg hány érettségije van?"!). Bár akkoriban már működött az egyetemeken az amerikai mintájú felső fokú képesítés és az azzal járó minősítés, de egy 60 éven felüli valakit 'doktor'-nak szólítani ritkaság számba ment.
Volt a Zoologia Deparment-ben egy Lajos bácsi korú (talán idősebb) professzor, Mr. Spencer, aki rendszeresen kikérte magának, ha valaki őt doktornak szólította. Ezt mindenki tudta a környéken s figyelmesen kerülték Mr. Spencer rendreutasítását. Talán volt is benne valami sértődöttség, mert hogy az idők eljártak felette, miközben volt diákjai rendre szereztek nálánál rangosabb titulusokat. Elég az hozzá, hogy Lajos bácsi ezt vagy nem tudta, vagy nem érdekelte, mert ő Mr.Spencer-t minden további nélkül 'Dr.Spencer'-nek szólította s sohasem kapott rendreutasítást. Sőt! Dr.Spencer viszonozta a megszólítást s Lajos bácsit 'Dr.Witt'-nek szólította. Még meg is hajoltak egymás előtt, amikor találkoztak a folyosón vagy a kávézó szobában. Ez mutatta, hogy egymás megbecsülése nem szerzett titulusokon függvénye.
(A kávázó szobáról jut eszembe, hogy gyakran hoztunk tucatjával dszemes és csokoládés fánkokat a 'Deans' étteremből a 10-es avenue-ról, darabonként 5 centért!).

□

Az utolsó Lajos bácsival töltött nyár (1961) elején hír érkezett a Zoologia Department-hez, hogy egy rika bálna fajta- 'Stejneger beaked whale'- teteme sodródott a Vancouver Sziget nyugati partjára, a Tofino és Ukluelet közötti 'Long Beach'-en. Több se kellett Dr.Cowan-nak, azonnal utasítást adott, hogy utazzunk a helyszinre s ha a tetem tényleg az a ritka fajta, akkor azt boncoljuk fel, csontozzuk ki és a csontváz darabjait szállítsuk vissza a gyüjtemény számára. Akkor még nem vezetett hivatalos út a sziget nyugati partjára, tehát a feladatot megkönnyítendő egy 'Grumman Goose'-nak nevezett hidroplánnal repültünk Tofinóba. A tetem valóban a ritka fajta bálna volt s miután elszállásoltuk magunkat Mrs. Whittington vendégházában a Wikkinannish Beach-en mindjárt hozzá is fogtunk a boncoláshoz. Ritkán lakott terület volt ez akkor s nem zavartak bennünket bámészkodó emberek, de az áporodott szag ami a tetemből áradt az annál inkább, főleg amikor felhasítottuk a gyomor üreget. Amikor először nyitottunk rést a testen, méterekre kellett hátrálnunk, hogy lélegzetet vehessünk a koncentrálódott bűztől. Bár már végzett erdőmérnök voltam akkor, mégis mint tanonc segédkeztem Lajos bácsinak. Ő nem sokat teketóriázott, hosszú vadász karrierjére támaszkodva, szakszerűen intézkedett, hogy „itt vágd Laci, ott húzd Laci", de minden 'piszkos' munkában ugyanúgy kivette részét. Kötelet kötöttünk a 'blubber'-ra (a bőr ás a vastag izoláló zsír réteg együttese) s míg egyikünk húzta, addig a másik nagy éles késsel választotta el a levágandó tömeget a csontvázról. Két napunkba került az 'operáció' és igen csak megdolgoztatott minket. A blubbert és hústömeget egy közelben kivájt mélyedésbe temettük és eszünkbe se jutott - nem csak a romlásnak indult hús szaga miatt – hogy a 'javából' tartsunk meg egy kicsit kostolónak. Pedig hát a bálna hús tudtunkkal is inyencségnek számít Japánban. Mivel a kis térfogatú repülővel nem szállíthattuk vissza a csontokat, azoknak is gödröt ástunk - s azt a helyszinen szerzett dróthálóval kibéleltük, nehogy elkallódjon valami darab.- és abba temettük műveletünk gyümölcséit. Elgondolásunk az volt, hogy a betemetett csontok idővel megtisztulnak a különböző talajban elő élőlények munkálkodása során, s később már a tiszta csontvázat szállíthajuk vissza a múzeumba.
A nyár végén mentünk vissza. Egy 'paneltruck' (ablak nélküli mikróbusz szerűség) teherautót béreltünk s velünk jött a hollandus Gerrit van Eeerten, a Department raktárosa is segédkezni. Eleinte minden rendben ment. Nem tévedtünk el a kanyargós és össze-vissza kapcsolodó fakitermelő utakon, rendre megtaláltuk az elásott értékeket. No, de akkor, amikor kiástuk a csontokat jött a kellemetlen meglepetés. Aa elásott csont darabok nem hogy megtisztultak volna, hanem éppen hogy csak elindultak a putrifikáció útján. A steril homokban nem voltak élőlények, amik letisztították volna azokat, cafatokban lógtak rajtuk az erjedésnek indult húsdarabok. A szag semmivel sem volt kevésbé kiállhatatlan mint amikor a csontokat korábban betemettük. Rövidebb tanácskozás után rájöttünk, hogy nincs más választásunk – az operáció eddig is már sokba került - a csontvázat vissza kell vinnünk magunkkal, úgy ahogy van, a bérelt járműben. Kezeinkre szükség volt a pakoláshoz, így azokkal nem tudtuk fogni orrunkat, helyettük vizes zsebkendőt kötöttünk fel arcunkra és így 'álarcosan' és gumikesztyűs kézzel raktuk fel a rakományt. Nem kell mondanom, hogy a hosszú (3 órás) visszaút a kátyús, rázos utakon mindannyiunk tűrőképességét próbára tette. Ha felhúztuk az ajtók ablakait, akkor a bűz sűrűsödött a kibirhatatlanságig, amikor lehúztuk az ablakokat, akkor a beáramló szél a zárt háttérből örvényszerűen hozta előre az ülésekig a koncentrált szagot. Valahogy azért kibirtuk a Nanaimo-i komphajó állomásig. Felszállás után gyorsan kiugráltunk a fülkéből és lezártuk az ajtókat. No de megint, a két órás hajóút után ki kellett nyitni az ajtókat és magyarázkodni próbálni a körülöttünk lévő utasoknak, hogy miért hátrálunk gyorsan vissza járművünktől és hogy mi az a borzasztó bűz, ami abból árad. Tökéletlen angolsággal nehéz volt velük megértetni a helyzetet s majd mind 'gyanújukat' megtartva, fejüket csoválva ültek be autóikba. A korábbi megpróbáltatás megismétlődött, de most már csak egy sokkal rövidebb ideig. Az egyetemen nagy örömmel váltunk meg az autótól s mentünk haza fürdeni és szagtalanítani ruháinkat. Az én részvételem ezáltal meg is szűnt, mivel a következő hét kezdetével elkezdtem graduate tanulmányaimat. A munka hátra lévő része Lajos bácsira és más segítőire szakadt.
Lajos bács elmondásából tudom, hogy a kipakolás sem volt kellemesebb a korábbi alkalmaknál s hogy a csontokat újra temették a Biologia Épület új szárnyának tövébe, amiket azután darabonként ástak ki és főztek nagy kondérokban – a szabadban! – bűzlő ragadványaiktól megszabadítandó. A már 'csontfehér' csontváz darabok ma is ékességei UBC Zoologia Múzeumnak.

IN MEMORIAM

GYÁSZJELENTÉS

2010 november 14.-én, tragikus hirtelenséggel elhúnyt magyarországi látogatuk alatt, Sopronban **Bakos Tibor** aranydiplomás erdőmérnök (UBC Class of '59), Sopron Alumni társunk, életének 76. évében.
Béke poraira. Őszinte részvétünk a családnak.

Pintér László: **Búcsú Tibor barátunktól**

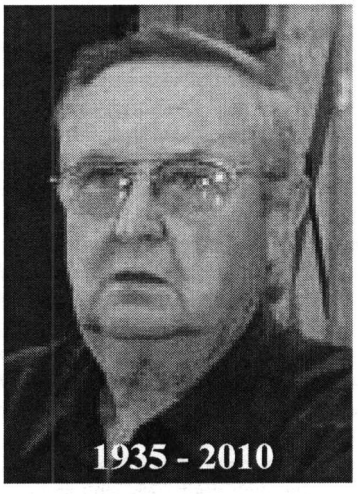

Szívfájdalomban töltöm napjaim,
Mert nem láthatom többé bölcs szemed,
Nem vitázunk már többé valamin,
Hogy eloszlassuk a kételyeket.
Hiányzik máris higgadt beszéded,
Érthetően egyszerű logikád,
Amiből mindig születtek tények,
Nem szennyezte be lelked kapzsiság.
Baráti kezed nyujtottad felénk,
Ha szükséget szenvedtünk bármiben.
Tőled mindig tanulhatott erényt
Bárki, mert tudtad, hogy mi az illem.

De most itthagytál bennünket árván,
Még búcsúzásra sem tellett idő,
kegyetlen volt veled az ármány.
Azt nem érdekli, hogy mi az illő.
Talán így jobb is most, hogy hirtelen
Lezárt mindent a borzalmas halál.
El kell fogadnunk, bármily kegyetlen,
Az egyetlen, mit tehetünk ma már.
Nehéz fájdalom szakadt nyakunkba,
A valóság, hogy nem vagy már nekünk.
Nem lehet visszalépni a múltba.
- Isten nyugosszon! - Hát elengedünk.

Parksville, 2010. 11. 16

MEGEMLÉKEZÉSEK

Bordulák Zoltán

Bordulák Zoltán Árpád 1936 május 10-én született Diósgyorben, ami akkor a mai Miskolc 'gyártelepe' volt, vas és acélöntödékkel, valamint a tovább-feldolgozó üzemekkel. Ezekben az üzemekben dolgoztak és a gyártelepen laktak a család tagjai több generació óta. Apánk, Bordulák János, gépésztechnikus volt. Anyánk, Varga Irén Mária, egy acélöntész leánya, a háztartást vezette.
A II. Világháború idején elköltöztek egy Miskolc környéki kis faluba. Itt élték át először a német, majd az orosz megszállást a borzalmaival együtt. Amikor az orosz csapatok a környéken feltüntek, a lakosságot mindenütt kizavarták a házakból és ők éltek bennük mint az állatok. Ekkor a család a nagyszülokkel együtt egy szükséglakásban húzodott meg a gyártelepen.
A szocializmus kezdetével a család, apánk politikai nézetei miatt, nehézségekbe került. A jegyrendszer ideje alatt gyakran éheztünk. A bátyám is gyakran ment éhen az iskolába, azt sem tudva, hogy otthon ebéd vár-e rá vagy sem. Anyánk akaratának és leleményességének köszönhető, hogy ezt az időszakot is átvészeltük. Ekkor születtem én, 1946 májusában.
Az általános iskola elvégzése után, 1950-ben bátyám megkezdte a gimnáziumi tanulmányait és 1954-ben leéretségizett. Ő igazán vegyész mérnök szeretett volna lenni, de az akkori politikai helyzet ezt nem engedte meg. Igy a Keletbükki Erdőgazdaságnál kapott gyakornoki állást. A favágók mellett szorgoskodott és a csemetekerteket vigyázta. 1955-ben beadta kérvényét a Soproni Erdomérnöki Egyetemre, de 'helyszűke' miatt nem vették fel. Ezután az erdészet Parasznya-i kirendeltségén kapott irodai munkát és 1956-ban felvételt nyert Sopronban.
A bátyám a haború alatti és utáni idoszakot a családi és saját problémáival együtt soha nem tudta elfogadni, megérteni, de lezárni sem. Amikor az egyetemre felvételt nyert, nagy örömmel ment oda. Hogy Vancouver-ben lett az út vége, azt a sors hozta igy.
Amikor a diákok Ausztriába mentek, sokáig nem irt haza. Édesapánk irt neki Szent Wolfgang-ba, de csak januárban vagy februárban kapott rá választ. Addig a szüleimet gyakran láttam sirni miatta, hogy mi van vele, hol lehet. Nekem a bátyám egyszer mondta, hogy el akart menni, minnél messzebbre, annál jobb.
Zoltán a második év befejezése után pénzügyi problémák miatt elvált a Sopron Divisiotól és a Canadian National Railway-nél dolgozott Boston Bar-ban. Itt találkozott Viola-val és hamarossan összeházasodtak. Két gyermekük van, Bradley (1964) és Murray (1967). Vancouverbe költözésük után papirgyárakban dolgozott különböző munkakörökben, javarészt mint minőségi ellenőr a MacMillan-Bloedel vállalatnál. Kesőbb a National Box vállalatnál ügyködött, az összehajtható papir dobozok tervezésén és kivitelezésén. 1988-ban nyugdijba ment, de tovább is ügyködött mint magán vállakozó a doboz gyárban.
Kedves szórakozása volt motorbiciklizni, asztalos munkákat végezni a ház körül és a bélyeggyüjtés. Ekkor vette fel a kapcsolatokat volt diáktársaival és rendszeresen járt a havi ebédekre és az évenként rendezett bálokra. 2009-ben agyvérzéssel került kórházba, de a makacs természetének köszönhetően, túlélte. A kórházból egy öregotthonba került és 2010 szeptember 24-én elhunyt. A család és a Sporoni Közösség nem fogja elfelejteni.
(Testvéröccse, Bordulák Attila és fia, Murray Bordulak)

Dimitri Lyubomir 1934 - 2009

Vidám, mosolygós arca eltűnt a sorainkból, fájó rést hagyva maga után szerettei és barátai körében. Lyubi több volt mint kolléga vagy barát, ő egy izig-vérig igazember volt, aki a hozzá közelállókat 'Te Testvér' megszólítással aposztrofálta.

Magyarországon a Csepel-sziget déli csücskében született Lóréven. Általános iskoláit szülőhelyén, érettségit Sátoraljaújhelyen szerzett, majd 1952-ben a Soproni Erdőmérnöki Főiskola hallgatója lett. 1956-ban röviddel a záródiploma előtt a magyar forradalmi események során a Főiskola java része tanárokkal és hallgatókkal Ausztriába menekült az orosz megtorlás elől. Innen került egy kis csoport Lyubival együtt Németországba. Itt fejezte be az egyetemi tanulmányait 1959-ben a Hann-Mündeni Georg August Egyetemen. Szeretett témaja volt az erdőművelés, ezen belül az erdei növények és főként a fafajok betegségeivel foglalkozott behatóan. Számos kutatási eredménye Németország több tagállamának Erdészeti Intézete értékelte és fémjelezték Lyubi alapos és fáradtságot nem ismerő munkásságát. 1965-ben elkészitette a disszertációját, ledoktorált, később professzor és az Erdészeti Tudományos Intézetnek lesz az igazgatója. Elismert és keresett szakember az erdővédelem minden terén. Munkacsoport vezető a nemzetközi JUFRO egyesületnél.

Tapasztalatátadási, irányitási munkái során megfordul Európa számos országában ezenkivül tanulmányi utakon járt Canadában, az USA-ban és Indiában. Mindenütt megbecsülést hagyott maga után a magyarság számára. Korán meghalt első feleségétől két stramm fia született. 1974 óta élt második feleségével Sabine-vel boldog, harmonikus csaladi életet. A soproni akadémikusok legendás hírű pünkösdi találkozóinak állandó résztvevője vidámsága, egészséges humora a találkozók éltető eleme volt. Szerették öt az emberek, a 'testvérek', a barátok, de maga, a Jóisten is, hiszen pont egy október 23.-án (a magyar forradalom kitörésének évfordulóján) hívta magához. Lyubi testvér, a szivünkben élsz tovább. *(Czeiner Zzolt)*

Kató Ferenc 1931 - 2009

Kató Feri ötödéves volt 56-ban. Nem azt a sorsot kereste, amelyre talált, mégis remekművet hagyott maga után. Befolyásos poziciókba került, és mégis mindig szerény, mosolygós barát maradt. Emlékét nagyon sokan örzik köszönettel és kegyelettel.

Feri paraszti sorból kiemelkedő orvos fia. A háború frontvonala kisodorta őket nyugatra. Mindkét tény, a ‚nyugatos' bélyeg és az értelmiségi származás csak nehézségeket hoztak fiatalkorára. Csak miután mint gyapottermelő élmunkás megállta helyét az Afőldön, vették föl a soproni főiskolára. 56-ban résztvett az árulásba fulladt kopházi ütközetben, minek folytán Ausztriába kényszerült kimenekülni. A külfölfre került egyetmisták itt létrehozott gyűjtötáborából ő és Gácsi Vendel szöktek vissza Sopronba megérdeklödni, hogy lehetséges lenne-e visszatérni Magyarországra. Kalandos út után a főiskola összes professzora által aláírt, pozitiv hangulatu levelet elhozták a Salzburg melletti gyűjtőtáborba, amely sokak sorsára döntő hatású volt.

Feri többed magával a Hannoversch-Mündenbe jutott, ahol a göttingeni Georg-August erdészeti karán a kezdeti nehézségek leküzdése után 1959-ben oklevelet szerzett. Ő erdészeti üzemtanra szakosította magát. 1963-ban letette az államvizsgát, '73-ban habilitált, '75-ben megkapja az akadémikus főtanácsos és 1980-ban rendes egyetemi tanár címet.

1983-tól kezdve először egyénileg, majd az egyetemen keresztül próbálkozik a soproniakkal kapcsolatba lépni. Egy évvel később a soproni és göttingeni egyetemek hivatalos együttműködési szerződést ínak alá, amely mozgató erejének Kató Ferit nevezik ki. Érdekességként jegyezhetjük meg, hogy a soproni szerződést aláíró rektor ugyanaz a személy volt, mint akivel Feri 56-ban a kölföldre jutott hallgatók és professzorok esetleges visszatérésről tárgyalt. Az egyetemek közti szerződés annyi előnnyel járt, hogy Feri hivatalból évente 30 napot tölthetett ezzel a témával. Feri munkássága a 90'es évek végéig tartott. Ez idő alatt 136 magyar vendég fordult meg Göttingenben és 172 német Magyarországon. 1991-93-ig vendégprofesszor volt Sopronban és 94-96-ig a doktoránsok kiképzésében is részt vett. Az együttműködés az egyetemek közt még ma is folyik.

Ferinek a Soproni Erdőmérnöki Egyetem 1989-ben tiszteletbeli doktori címet ajándékozott.

Sigrun nevű kedves feleségével, aki jól megtanult magyarul, 46 évet élt boldog házas életet. Vele és sok magyar kollégával együtt szomorú szívvel, de sok szép emlékkel és köszönettel veszünk búcsút Feritől. Béke poraidra! *(Bariska Mihály)*

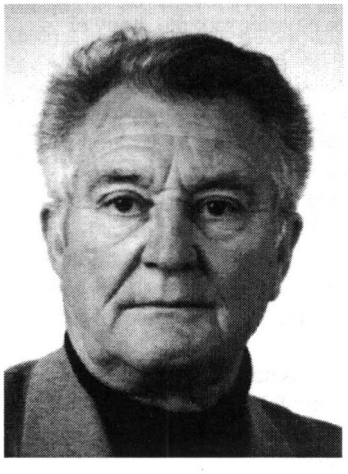

Gácsi Vendel 1932 - 2010

Gácsi Vendel Szarvason született 1932 április 27.-én. Az általános iskola után, az akkor még működő Erdészeti Gimnázium diákja lesz. Ez a gimnázium azután megszűnik Esztergomban és Sopronhan is. Új neve: Erdészeti Technikum. 1952 őszén, rövid erdészeti gyakorlat után Tiszadobon, kerül a Soproni Erdőmérnöki Főiskolára. Vendel mindig aktiv volt, szeretett tervezni, szervezni. Kitűnő sportoló volt, vezette a főiskola kemény focicsapatát. Külön szenzáció volt, hogy még 1956-ban a forradalom előtt megszerezte az engedélyeket a focicsapat számára egy külföldi portyára. Barátságos mérközést vívtak a selmecbányai egyetemistákkal. Ez a tény az akkori időkben az organizálás és szervezés 'non plusz ultrája' volt. A forradalom napjaiban folyton úton van. Motorbicilivel jár Budapestre, Veszprémbe, Pápán fegyvereket szerez Sopron számára, többször forog életveszélyben. Ő is Ausztriába menekül a félresikerült balffi ütközet után. A salzburgi táborból Kató Ferivel 2 nappal Karácsony előtt visszaszöknek Sopronba tájékozódni a politikai helyzetről. Igen rossz hirekkel térnek vissza - kalandos úton Ausztriába.

1957 áprilisában heted magával a Ny-németországi Hann-Mündenbe kerül az Erdészeti Egyetemre. Ott fejezi be a tanulmanyait 1959-ben. Utána 5 éven keresztül az Erdészeti Egyetemen dolgozik Münchenben. 1964-től az ismert Mercedes cégnél erdészeti-gépesitési szaktanácsadó. Egy német kormány delegáció tagjaként Kinában jár tapasztalatátadás keretében. Később cseretanulmányi utazást szervez a német és a magyar Erdészeti Egyetem között.

Megházasodik, felesége egy Ute nevezetű német hölgy. Egy lányuk születik. Nyugdijba vonulása után nagy magyar szive végképpen hazahúzza: Simontornyán birtokot vásárol és egész energiáját egy ménes megalapítására és kiépitésére fordítja. Ez volt az életcélja és boldogsága. Halála után Petra leánya vezeti tovább a 'Gácsi ménes birtok'-ot. Tartalmas, fordulatokkal telt életútja véget ért. Vendel, emlékedet szeretettel fogjuk megőrizni. *(Czeiner Zsolt)*

Kovács József 1934 - 2010

Kovács Jóska Nográdszakálban született 1934 december 2.-án. Általános iskolát a szülőföldjén végezte, majd Balassagyarmaton érettségizett. Sopronban a főiskolán 1953-tól 1956-ig geodéta szakot hallgatott. A forradalom után Hollandiában telepedett le, itt fejezte be a tanulmányait a Delft-i Technikai Főiskolán geodéta diplomával (Vermessungsingenieur). Itt ismerkedett meg későbbi feleségével, Lia Breedveld-del, akit megtanított magyarra. Házassagukból négy gyermek születik (Ferenc, Béla, Zoltán, Éva). Mind a négyen egyetemet végeztek Zürichben.

Jóska a diploma után Hollandiában nem kapott állást. A véletlen folytán munka kínálatot kapott Svájc szép déli Kantonjában Tessinben. Itt különböző mérnökirodának megbecsült felmérő munkákat végzett vízduzzasztó gátak, hidak, viaduktok, utak, alagutak építésében és ellenörzésében. Többek között a híres Gotthard-alagut létrehozásában is részes volt. A Lombardi mérnökiroda megbizásából hosszabb időt töltött Algériában mint úttervező és kivitelező főmérnök. 1984-ben a tessini Munisio nevű városka felkéri a városi Technikai Hivatal vezetésére. Itt dolgozik egészen a nyugdijazásig 2000-ben. Munkatársai szerették, rendkivüli pontos munkáját szerfelett értékelték és megbecsülték.

Jóska és Lia rendszeres résztvevői voltak az erdész-találkozóknak és az úgynevezett Mikulási összejöveteknek. Mindig tudott egy-egy vidám történetet, adomát elmesélni. Bizakodva, reménykedve harcolt 7 éven keresztül rákos betegsége Ellen, de a betegsség erősebb volt, 2010 január végén elhúnyt. Álljanak itt kedves felesége záró-szavai: "Gyászolunk egy megértő édesapát, egy kedves szerető férjet, egy Jó embert". *(Czeiner Zsolt)*

Szalay Ferenc 1935 - 2009

Szalay Feri, alias Benő, a zalai dombvidék szülötte. Zalaegerszegen született 1935 március 26.-án. Szép harmonikus gyermekkor után tagja lesz a hires pannonhalmi bencés gimnáziumnak. Itt is érettségizik, majd egy évet mint villanyszerelő dolgozik. 1954-ben felvételt nyer a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemre. Tanulmányai mellett behatóan foglalkozott Hejőcsabán az árpalé gyakorlati felhasználásával, mert mig a többiek testedzést folytattak, addig Benő Churchill elvét vallotta: 'No Sport!' A katonaságnál a tűzéreknél lett kiképezve. Az évfolyam 1956-ban Miskolcról Sopronba kerül. Az októberi forradalom őt is Ausztriaba sodorta. Ott az erdészek és bányászok java része a St.Wolfgangsee melletti Ried községbe kerül (Ferienhort). Itt dőlt el az egyetemisták további sorsa. Nyolc bányászhallgatónak a nyugatnémetorszagi Clausthal-Zellerfeldi Bányász Akadémia (Bergbauakademie) nyújtott továbbtanulási lehetőséget. 1957 eleje óta lehetett az előadásokra járni, a félévi szünetekben pedig az érc- és szénbámyákban lehetett dolgozni (úgy is mint kötelező földalatti tevékenység az államvizsgához és főként jól keresni). Benő 1960-ban diplomázott. Az akkor kezdődő eladási válság miatt a szénbányászatnál nem lehetett elhelyezkedni. Mannheimben a BBC cég fiatal mérnököket keres, igy Masznyik Lacival együtt ott helyezkednek el.és ott köt házasságot Annegret német hölggyel. Két gyermekük születik Andreas-Martin és Silvia. A család a Mannheim melletti Ilvesheimben telepedik le. Benő a nyugdijazasig a BBC cégnél dolgozik mint elismert és szeretett szakmérnök.

Benő folyton kapcsolatban maradt magyarországi rokonságával, a nyarat rendszeresen Balatonfenyvesen töltötte. Ő is rendszeres és szorgalmas résztvevője az erdészek által intonált pünkösdi találkozóknak. Sajnos alattomos rákos megbetegedése erősebbnek bizonyult vidám, bizakodó természeténél. Békésen aludt el szeretett családja körében. Aki ismerte őt, az szerette is őt. Emlékét sok-sok meleg szív fogja tovább is őrizni. *(Czeiner Zsolt)*

VISSZATEKINTÉSEK

MÉG MINDIG SOPRON

Kocsis Tibor: **Hogy kerültem Sopronba**

Gimnáziumi éveimet Szentendrén kezdtem , majd Esztergomban folytattam az ottani Ferenceseknél. Már abban az időben, a többi kisdiákokhoz hasonlóan, én is nagy élvezettel és izgalommal olvastam May Károly könyveit, utazásait és szinte ott éltem az Észak amerikai indián törzsek közelében - ahogy az író olyan részletesen leirta Old Shatterhand kalandjait.Mindig arról álmo-doztam, hogy egyszer majd én is végig járom azokat a települése-ket és egy hires indián főnök vendége leszek.

Álmodozni fiatal korban könnyű volt addig amíg Budára nem kerültem, a Sashegyre, ahol a harmadik és negyedik gimnazista életemet töltöttem. Ott aztán szigorúan kellett tanulni, főleg ha arra gondoltam, hogy esetleg majd tovább folytatom tanulmányaimat.

(Meg kell jegyeznem, hogy a budai Arany János gimnáziumban kiváló szaktanárok tanítottak bennünket, ugyanis az Eötvös Lóránd Tudományegyetem gyakorlóhelye volt a szovjet mintára épült gimnázium. Elözö neve Oleg Kosevoj volt–itt az első elemitől a negyedik gimnáziumig egy fedél alatt voltunk.)

Kalandos életem akkor kezdődött igazából amikor a sikeres érettségi vizsgák után, 1956-ban, bátyám biztatására elhatároztam, hogy indiánok látogatása helyett valahogy felvételt nyerjek Sopronba. Közvetlen az érettségi után semmi különösebb említésre méltó esemény nem történt életemben addig, amíg bátyám, aki a 1950-ben megszerezte a diplomát Sopronban, azt ajánlotta, hogy a nyári időszakot töltsem családjánál a kedves kis balatoni üdülőhelyen Zamárdiban. Bátyám osztályvezető volt az ottani erdő-gazdaságnál és igérgette, hogy majd előkészít a felvételi vizsgákra.

Tanultam is meg nem is amikor lapozgattam s olvasgatni kezdtem több neves soproni professzor tankönyveit, jegyzeteit. Bátyusnak ugyanis volt bőven anyag az irodájában, de amikor meg-láttam a vaskos köteteket nagyon megijedtem. Hogyan tudom én mindezt átolvasni, vagy egyáltalán megérteni a szakmai kifejezéseket. Ez mind teljesen új volt számomra! Nem is beszélve arról, hogy nagyon rövid idő állt rendelkezésemre, hogy azért ne üres fejjel menjek el a patinás városba. Közben megtudtam, hogy egyik barátja Vancsura Rudi bátyám lesz majd az egyik vizsgáztatóm. Ez még jobban megijesztett. Zamárdi abban az időben igen közkedvelt város volt tele üdülők sokaságával. Kellemes nyári estéken, főleg hétvégeken, kertheyiségekben vacsoráztunk és zenét hallgattunk egy két pohár kisüsti mellett mellett. . Ez a trend aztán folytatódott ottlétem alatt. Egy ilyen hétvégi vidám kiruccanás alkalmával történt, hogy vacsora közben bátyám el kezdte lökdösni lábamat az asztal alatt, hogy felhívja a figyelmemet a nem messze levő asztaltársaságra.

A jelzett irányba pillantottam ahol dúskeblű hölgyek társaságában egy jóvágású szőke srác, kezével gesztikulálva, mosolyogva ölelgetett egy fiatal hajadont. Kérdésemre azt súgta fülembe, hogy az úr nem más mint az akkori aranycsapat jelentős játékosa, Lantos Mihály. Hát erre nagyon meglepődtem, nem akartam hinni a szememnek. Bátyám felugrott és magával vitt az asztalukhoz. Még jobban meglepett amikor így szólt: „Szervusz Misi, engedd meg, hogy bemutassam öcsémet aki Szegedről van itt látogatóba és jövő héten kedden megy Sopronba felvételi vizsgára. Ő is erdész szeretne lenni hozzám hasonlóan. Öcsém mindig téged emlegetett mint kedvenc játékosát a magyar válogatott-ból" .Erre Lantos felállt és megölelt–bor illat már erősen érződött leheletén–én meg csak álltam és bámultam mint egy szobor. Milyen élmény volt ez egy alig húsz éves fiatal diáknak! Soha nem felejtem el ezt a számomra még ma is hihetetlen eseményt. Olyan büszkén meséltem barátaim-nak a nagy élményt, s ahol csak alkalmam nyílt dicsekedtem a történtekkel!

Igen ám, de az izgalom csak akkor töltött el igazából amikor elérkezett az idő, hogy Sopronba útazzak. Úristen, mi lesz velem hiszen nem sokat tanulgattam Zamárdiban és holnap délelőtt matematika vizsga lesz. Később meg biológiából kell majd jeleskedni bátyám jó barátja Vancsura Rudi bátyám tantermében.

Szóval megérkeztem Sopronba a Gyesev állomásra. A város teljesen ismeretlen lévén számomra kérdezősködni kezdtem, hogyan is tudok eljutni a megadott diákszállóba ahol egy estét töltöttem. Itt már több korombeli felvételi vizsgára kész diákkal találkoztam és hamarosan össze is barátkoztam velük, minthogy sok volt a közös téma számunkra.

Másnap délelőtti órában voltam hivatalos az első vizsgára. Szerencsére a matematika vizsgát viszonylag könnyűnek találtam, mert trigonometriát mindig szerettem és pillanatok alatt kidolgoztam a feladott tételeket. Ahogy a vége felé közeledtem megkönnyebbűlve, szemem megakadt egy feltűnően csinos, szeparcú kis hölgyön aki jobb oldalamon, -úgy három ülőhelynyi távolságban, erősen verejtékezve próbált megválaszolni a kérdésekre. Mindjárt láttam az arcán, hogy komoly problémával küszködik. Minden tétovázás nélkül azonnal elhatároztam, hogy ezen a leányzón valahogy segítenem kell. Nem tudtam volna elviselni, hogy egy sikeres felvételi után ne lássam ismét szeptemberben! Elképzelhető mindenki számára amikor azt mondom, hogy a bájos hölgyike az akkori Töröcsik Marihoz hasonlított!

Úgy szinleltem mintha még erősen dolgoznék a feladatok megoldásán de szerencsémre erre nem volt szükség, helyette amilyen gyorsan csak lehetett egy piszkozat papirdarabon lemásoltam a megoldásokat, mert már igen kevés idő volt hátra. Szerencsére felém pillantott, mire én lábammal oda csúsztattam az összehajtogatott papírt amit ügyesen két cipő közé fogva felemelt és úgy használta mintha az ő piszkozat papirja lenne.

Tehát, egy kicsit úgy büszkének is éreztem magam, hogy segíthettem neki. És, hogy ne legyen feltűnés, felálltam és kivittem a megválaszolt és kidolgozott tételeket a megadott asztalhoz és kiléptem a teremből.

Később biológiából kellett vizsgáznom. Hát ez már több izgalommal járt mert mint emlitettem korábban, Vancsura Rudi bátyám volt az itéletbíró! Beléptem a terembe és leültem az első sorba, de alig, hogy ez megtörtént, Rudi bátyám már meg is jelent az ajtónál. Felálltam és köszöntem: Jó Szerencsét! (Bátyám mondta, hogy Sopronban ez a szokás, így illik köszönteni egymást az egyetemen!).

Te a Kocsis Feri öccse vagy? Igen, feleltem félénken. Hát akkor itt áll előtted egy szép növény az asztalon, amit csak tudsz mondd el róla. Oda pillantottam és ijedtemben csak az tudtam mondani, hogy 'zöld'. Nahát eddig jó, mit tudsz még hozzátenni? – kérdez-te Rudi bá. Erre nagyot lélegeztem és elkezdtem magyarázkodni, hogy a növényekre jellemző zöld szín a klorofil néven ismert színezőanyagnak tulajdonítható és, hogy a klorofil minden zöld levélben gazdagon van jelen. A klorofil magába szívja a nap energiáját és így fotószintézis alakul ki ami nem más mint egy kémiai/biológiai folyamat ahol a növények a napfény energiáját felhasználva szerves anyaggá alakulnak át. – Hát ez mind igaz, és van-e még valami amit még szeretnél ehhez hozzáfüzni? - Igen, feleltem. Szeretnék kimenni a táblához.- Táblához, minek? -Hátha van egy kréta azt is elfogadnám. Minden habozás nélkül kezdtem felrajzolni a klorofil szerkezeti képletét. Erre aztán Rudi bá is felállt. -Na rendben van csak rajzolgass, nézzük mi lesz. (Sikeres voltam, mert az Arany János gimnáziumban biológia tanárunk megkövetelte, hogy minden érettségire készülő diák megtanulja a klorofil szerkezetét és ez valahogy megmaradt az emlékezetemben, habár egy hibát követtem el mert elfelejtettem, hogy van 'klorofil-a' és klorofil-b' és a 'CH-3'-at rossz helyre írtam be). Kiléptem az ajtón, ahogy visszaemlékszem, és hátam mögött Rudi bá rám szólt. -Többet is mondhattál volna a növényről, de azt, hogy a klorofilt szerkezetét így felrajzoltad azon még én is csodálkozom. Persze ez nem jelenti azt, hogy őszre találkozunk! – Nekem csak ez hiányzott – szédelegve ballagtam vissza a diákszállóba.

Felvételi vizsgák után 1956 őszén azért csak sikerült megjelenni Sopronban és ha nem is találkoztam Vancsura Rudi bátyámmal de ott láttam azt a kedves, gyönyörű arcú leányzót, akin felvételi vizsgán segítettem. Alig akart megismerni, ami rosszul esett hiszen évfolyam társak lettünk és talán nekem köszönhette, hogy felvételt nyert. Ki tudja? – Persze én az ő korosztályába tartoztam és láttam, éreztem, hogy itt csak az idősebb, tapasztalt firma jöhet számításba. Igy hát, fel is adtam a reményt!

Mint első éves balek, nagy izgalommal járogattam az előadásokra amíg Sopronba is elérkezett a forradalom előszele 1956 október 23.-án volt egy kis összejövetel az egyetemen és néhányan a tanári karból. Aztán jött november 4, orosz tankok százával érkeztek Magyarországra, kitört a forradalom Pesten, sok sebesült, rengeteg áldozat. Az egyetemen maradtam Dobozy Tamás és Dibuz Jenő firmákkal ahol az volt a feladatunk, hogy a nyugatról és Ausztriából érkező segélyeket átvegyük és szortirozzuk. Első kézből tapasztalhattam, hogy mennyi szivből jövö adomány érkezett. A nagy csomagokat, ládákat az egyetem tornatermében raktároztuk majd teherautók szállitották tovább Pestre.

Ne felejtsük el, hogy Ausztria sem volt gazdag annak idején, hiszen csak alig egy éve lett semleges országnak nyilvánítva. Ausztria szerepe kettős volt, erről sokat hallottam abban az időtájban. Nyugati határunkon át Ausztriából érkezett a humanitárius segítség és az volt a kapu a világ közvéleménye felé. Nemcsak a mindig szívből jövően megismételt köszönettel, de csodálattal kell szólnunk arról a feltétel nélküli segítőkészségről, együttérzésről, amely a lakosság részéről megnyilvánult, valamint az osztrák kormány óriási anyagi és szervezési teljesítményéről. Elmondhatjuk, hogy a már ismert osztrák-magyar barátságban nem volt de nincs is hiány a mai napig sem, gondolom.

Aztán azon az emlékezetes november 4-i napon orosz tankok közeledtek Sopron felé. is. Megint összegyűltünk néhányan és arról beszélgettünk, hogy mit is kellene tenni? November 4-ig ugyanis mi egyetemisták a helyi katonaság mellett letartoztattunk néhány ÁVH-ás tisztet és zár alatt tarottuk őket. Tehát volt mitől tartani, ha esetleg az orosz katonák kiszabadítják őket és ők meg a sop-roni diákokat emlegetik akik pincébe börtönözték őket. Persze a diákok nem bántalmazák az ÁVH's tiszteket! Mi csak a katonák utasításait követtükTöbben egyöntetűen azt határoztuk, hogy ideiglenesen átmegyünk Ausztriába – mert a határ gyaloglásnyi távolságra esik a várostól. Ar-ra már nem is gondoltunk, hogy visszamenjünk a diákszállóba, hogy esetleg valamit vigyünk is magunkkal. Hiszen Ausztriából úgy is ha-marosan visszatérünk majd miután az orosz csapatok kivonultak a városból. Legalább is ilyesmi volt az elképzelés. Persze nem minden úgy történt ahogy mi terveztük.

Szabó Barna: **Kanadai évek 1956-1968**

(Részlet egy kérésemre megküldött hosszabb írásból. A Szerk)

A Magyarországról érkező hírek nem voltak kedvezőek, így a hetek múltával a jövőre kellett gondoljunk. A magyarországi események azokban a hetekben világszerte az érdeklődés középpontjában foglaltak helyet. Az, hogy a soproni egyetem diákjainak és tanárainak nagy része egy csoportban jött el Magyarországról és egy csoportban is maradt, különösen nagy érdeklődést váltott ki. Több egyetemtől kaptunk értesítést, ajánlatot, hogy továbbtanulásunkra lehetőséget adnak. Különösen a kanadai kormány mutatott nagy érdeklődést. Még a bevándorlásügyi miniszter, Mr. J. W. Pickersgill, is eljött, hogy a Kanadában való továbbtanulás előnyeiről meggyőzzön bennünket. Így történt hogy legtöbbünk, tanárainkat beleértve, Kanada mellett döntött. Az erdőmérnökök Vancouverben, a bányamérnökök Torontóban kívánták tanulmányaikat folytatni. Voltak, néhányan akik Ausztria vagy Németország mellett döntöttek, voltak néhányan akik hazatértek.

A döntés után pár napon belül megkaptuk a bevándorlási vízumot, majd Salzburgba, egy gyűjtőtáborba kerültünk. Ott töltöttem első karácsonyomat Magyarországon kívül. Nagyon emlékezetes a színpompás éjféli mise a salzburgi székesegyházban. Január első napjaiban vonatra szálltunk, amely LeHavre kikötőjébe vitt bennünket Strassbourgon és Párizson keresztül. Rendkívül enyhe, tavaszias idő volt francia földön. LeHavre-ben egy menekültek szállítására bérelt hajóra szálltunk (a Columbiára) s még aznap este elindultunk Kanada felé. Az északatlanti tenger meglehetősen viharos volt. Én egy közös kabinba kerültem, néhány emelettel a vízszint alatt, egészen közel a hajó orrához. A hajó orra szabályos periódusos mozgást végzett 15-20 méteres föl-alálengéssel. Amikor lefelé gyorsult akkor majdnem teljes szabadesésben voltunk, jóformán súlytalanok. Ilyenkor nagyon könnyű volt az ágyban megfordulni. Amikor fölfelé gyorsult ak-kor viszont súlyunk megduplázódott. Nagyon sokan szenvedtek tengeri betegségtől, én szerencsére nem. Étkezéskor alig ültünk néhányan a szépen terített asztalok körül. Az órát minden nap visszaállítottuk egy órával.

Voltak, akik némán szenvedtek. Voltak kevesen, akik már angolul kezdtek tanulni. Voltak, akik tarokkozással próbálták az időt eltölteni. Visszagondolva erre a hajóútra csak azt tudom mondani, a közelmúlt gyorsan pergő eseményeit még nem tudtam elrendezni a fejemben, a hajóút átmenet volt egy olyan jövő felé, amelyet elképzelni nem tudhattam. Bódult, zavaros lelkiállapotban voltam. Gondolom, hogy sokan érezhettek hasonlóan.

A hajó 1957 január 15.-én kora reggel kötött ki Halifaxban, Nova Scotia fővárosában. A hőmérséklet mélyen fagypont alatt volt. A tengerről sűrű hideg köd száll fel. Az Újvilág hideg volt és titokzatos. Rövid formalitások után vonatra szálltunk. Ez egy különvonat volt, az 'új kanadaiak' szállítására hivatott. Az újságok 'szabadságvonat'-nak nevezték. Az étkezőkocsi remekül volt terítve, hófehér abrosz, szalvéták, súlyos evőeszközök. Csak éppen az ennivalónak volt szokatlan íze, illetve alig volt íze, mert fűszert nemigen használnak. A sós vajjal és vattaszerű hófehér ízetlen kenyérrel a mai napig sem sikerült megbarátkoznom. A vonat egy Montreal melletti francia nyelvű kisvárosba, St. Paul l'Hermite-be vitt bennünket, egyhetes egészségügyi megfigyelésre. Ezután újra vonatra szálltunk, s megérkeztünk Torontóba. Az erdőmérnök hallgatók továbbmentek Vancouverbe. Érkezésünket a kanadai sajtó nagy figyelemmel követte. Politikusok jöttek látogatóba, hogy a magyar menekültek körében fényképezzék őket. Toronto leggazdagabb, legszebb lakónegyedében, Chorley Parkban, a volt alkormányzói palotában, szállásoltak el bennünket, ahol három hónapos intenzív nyelvkurzust kaptunk. Napi hat órában gyakoroltatták velünk az új és idegen hangcsoportokat, az angol idiómákat. Tanárnőnk, egy nyugdíjas középiskolai tanár, Miss Irene Doole, mindent megtett, hogy megszabadítson a kemény 'r'-től és megtanítson az i-betű sokféle kiejtési formájára. Nem az ő hibája, hogy az első hetekben nem volt sok sikerélményben része.

Itt a chorleyparki palotában kaptam levelet szüleimtől először külföldön. Még Ausztriából írtam egy hosszú beszámolót, összefoglalva a soproni eseményeket, elhatározásomat, hogy eljövök, s az azóta történteket, amit a nemzetközi vöröskereszt továbbított. Örömüket fejezték ki a fölött, hogy tudnak rólam, és teljes mértékben jóváhagyták, azt hogy eljöttem.

Az angol kurzus befejezése után nyári munkát kellett találnunk. Voltam egy bányaépítészeti vállalatnál segédmunkás, egy montreali francia étteremben mosogató, az ontarioi dohányvidéken dohányszedő napszámos.

1957 szeptemberében beiratkoztunk az egyetemre. Lakásról magunknak kellett gondoskodnunk. Harmadmagammal béreltem egy szobát. Az egyetemen azt javasolták, hogy ugyan már elvégeztük a másodévet, sőt elkezdtük a harmadévet is Magyarországon, a nyelv további gyakorlása miatt legokosabb, ha a másodévre iratkozunk be. Így is tettünk. Ugyan döcögve már beszéltük a hétköznapi angolt, minden tantárgynak külön szókincse van, minden elöadónak sajátos kiejtése, s ezekkel még meg kellett küzdenünk. A tananyag egészen más volt, mint Miskolcon. A két egyetemet összehasonlítva, a miskolci sokkal magasabb színvonalon mozgott, hangsúlyozva az alaptudományokat: matematikát, fizikát, kémiát, mechanikát. A torontoi egyetem inkább a gyakorlati és leírótárgyakat hangsúlyozta, földmérést, geológiát, ásványtant, bányaművelést, sok időt szentelve annak az üzleti és jogi oldalára. Az előadók is sokkal színvonalasabbak voltak Miskolcon, mint Torontóban. Nem éreztem nagy lelkesedést.

1959 februárjában találkoztam Gerstmayer Magdalinnal, azzal a leánnyal, akit 1960 júliusában feleségül vettem.

A nyári szünetben munkát kellett vállalnunk azzal a céllal, hogy szakmai gyakorlatot szerezzünk és egy kis pénzt keressünk. Az utóbbi nagy része a beiratkozásnál tandíj formájában elúszott, de a gyakorlat hasznos volt. 1958 nyarán Timmins-ben egy nikkel, réz, kobalt és platina ércet termelő bányában (a Falconbridge nevű vállalatnál) segédmunkásként dolgoztam egy walesi ács felügyelete alatt. Órabérem 1 dollár 48 cent volt. 1959 nyarán Eliot Lake-en a Consolidated Dennison Ltd. urániumbányájában kaptam egy állast, ahol az egyetemen tanultakat hasznosíthattam egy háromtagú bányamérő-csoport tagjaként. Hogy mekkora dózist kaptam azon a nyáron azt nem tudom, mert nem mérték, senki sem látszott törődni ezzel. A kitermelendő kőzetet úgy lehetett megkülönböztetni a meddőtől, hogy az előbbi erősen kilendítette a Geiger számláló mutatóját.

Az első év befejeztével megszűnt az ösztöndíj, magunknak kellett előállítanunk a tandíjat és a megélhetéshez szükséges pénzt. Diákkölcsönt kellett felvegyünk, plusz a nyári munka keresetét ki kellett egészítenünk alkalmi munkával, de költségvetési keretünk így is nagyon szoros volt. Egy szivargyárban dolgoztam hetente 10-15 órát, ahol a csomagolásnál segítettem. Ennek ellenére úgy

nézett ki, hogy nem lesz elegendő pénzünk a negyedik évet befejezni. Barátommal, Benedek Danival, arra az elhatározásra jutottunk, még az őszi szemeszter elején, hogy sorsot vetünk. A vesztes megszakítja tanulmányait, munkát vállal, és támogatja a másikat, aki viszont az egyetem befejezése után azt viszonozza. Kezet ráztunk, aztán feldobtunk egy 25 centes pénzdarabot. Már nem emlékszem hogy ki választott fejet vagy írást, de arra igen, hogy Dani veszített. Másnap bement a dékánhelyetteshez, Mr. Gow-hoz és előadta, hogy kéri vissza a már befizetett tandíjat, mert tanulmányait meg kívánja szakítani. Mr. Gow érdeklődött, hogy miért teszi ezt. Dani elmondta megállapodásunk történetet, ami módfelett megtetszett neki. Azt a tanácsot adta Daninak, hogy várjon néhány napot, hátha tud valamit tenni ebben az ügyben. Már másnap kéretett bennünket, papírokat aláírni, mert ösztöndíjat szerzett nekünk, ami, ha szűkösen is, de lehetővé tette hogy a negyedik évet megszakítás nélkül befejezzük. Mr. Gow azt mondta, hogy tudomása szerint a mi sztorinkhoz hasonló még nem fordult elő a Torontói Egyetem történetében, s ezt a dékán is és a rektor is megerősítette.

1959 karácsonyán Magdolnával megtartottuk eljegyzésünket.

A negyedik évet 1960 májusában fejeztük be. Az International Nickel Company (INCO)-tól kaptam állást, Manitobában, Winnipegtől 400 mérföldnyire, északra, Thompson városkájában. Pár nappal az utolsó tanítási nap után vonatra szálltam, hogy elfoglaljam első mérnöki posztomat.

A bánya csak néhány évvel azelőtt létesült egy természeti kincsekben gazdag, de teljesen vad területen. A városka nem sok ház-ból állt. A közepén volt egy hotel, egy vásárcsarnok, egy adminisztratív épület, egy mozi és egy gyógyszertár. Nem messze néhány bérház egy kórház, egy iskola, s néhány csinos ház a rangidős vállalati mérnökök és adminisztrátorok számára. Országút nem vezetett a városba. Csak vonaton vagy repülőgépen lehetett eljutni oda. A bányászok ideiglenes munkáslakásokban voltak elhelyezve. Az egyik ilyen épület fiatal nőtlen mérnökök számára volt kijelölve. Egy kétszemélyes szobába kerültem. Feladatom az volt, hogy bányaméréseket végezzek, a térképeket a termelés haladásával egyeztessem, úgy ahogyan azt annakidején a Révai lexikonban olvastam. A munkanap legnagyobb részét lent a bányában töltöttem, csak a délutánok második felét az irodában. Heti hat napot dolgoztunk. Kezdőfizetésem havi 450 kanadai dollár volt. Ezzel szemben a felvett diákkölcsönök miatt volt 2500 dollár adósságom.

1960 júliusában kéthetes szabadságot kértem, elutaztam St. Catharinesbe ahol 23.-án házasságot kötöttem. Nemsokkal az esküvő után útra keltünk Thompson felé. Esős napon érkeztünk, s amikor leszálltunk a vonatról a sáros állomást s annak primitív környezetét meglátva, feleségem arcáról egy könnycsepp gördült le. Most már visszatekintve az ott töltött két évre, főként jó emlékeink vannak, de a kezdet nem volt könnyű. Egy 2 hálószobás lakást béreltünk, amit feleségem bútoraival rendeztünk be. Több fiatal mérnökházaspár lakott abban az épületben, vagy ahhoz közel, így volt társaság, sokat bridzseztünk. Különböző bridzs versenyek voltak. A kis helyi 4-oldalas újság hetente kétszer jelent meg s az első oldalon közölte a bridzs-versenyek eredményeit. Szeptember közepén már beköszöntött a tél. Nagy havazások voltak, aztán beállt a hideg; mínusz 40 fok köré süllyedt és sokáig ott is maradt a hőmérő mutatója. A napok is egyre rövidebbek lettek. A nap reggel 10 óra körül jött fel és már délután kettő tájban lement. Reggel 9-kor mentem le a bányába, és 3 óra körül jöttem fel. Így napfényt csak vasárnap láttam. A vasárnap szó angolul Sunday (napnap) új értelemet nyert számomra. A hosszú éjszakák viszont csodálatosak voltak. Az ég kristálytiszta volt, s az északi fény mintha pontosan a fejünk felett tündökölt volna.

Hetente egyszer, ritkán kétszer, moziba mentünk. A mozihoz közel volt a városka egyetlen sörözője. A kanadai törvények szerint annak este 7-kor be kellett zárnia, s csak nyolckor nyithatott megint, s aztán éjfélig üzemelhetett. A rendet egy hat tagból álló kanadai lovas rendőr különítmény tartotta fenn. Impozáns megjelenésű emberek voltak, így a zárás körül nem volt sok vita. A mozi 7:30-kor kezdődött, s általában zsúfolásig meg volt telve. Pár perccel 8 előtt a közönség 90 százaléka távozott. Javarészük csak melegedni járt oda, naponta láthatták a filmek első 30 percét. Sokan, különösen az asszonyok között, depresszionált lelkiállapottal küszködtek. Az orvosok 'thompsonitist' jelöltek meg diagnózisként. Bennünket szerencsére elkerült ez a tünet.

Feleségem állapotos lett, s arra gondolva, hogy az orvosi ellátás civilizáltabb környezetben jobb lesz, pár hónappal a szülés előtt elutazott a szüleihez St. Catharinesbe. Így telefonon tudtam meg 1961 augusztus 8.-án, hogy fiam született. Szeptember 20.-án hozta az újszülöttet Thompsonba. Hóvihar miatt a repülőgép nem tudott leszállni, hanem továbbment Churchill-be, egy jobban felszerelt repülőtérre. Ott várta ki, hogy a hóvihar lecsillapodjon, így nagy késéssel érkeztek Thompsonba. A szegény kisbaba bizony nagyon rászorult már a fürösztésre.

1962-ben állást kaptam Niagara Fallson egy nagy kultúrmérnöki tervezővállalatnál, H. G. Acres Ltd.-nél s abban az évben odaköltöztünk. A vállalattól nem messze egy házat béreltünk. Feleségem szülei autóval félórányira laktak tőlünk. Így feleségem is munkát vállalhatott részidőben, kisfiunkra a nagyszülők vigyáztak.

Feladatom az volt, hogy az alkalmazott mechanika területén olyan feladatokat, megoldását kellett keresnem, amelyek hagyományos tervezési módszerekkel nem voltak kezelhetőek. Osztályvezetőm, Jim Haydock, kitűnő mérnök volt, akitől sokat tanultam, főként azt, hogy hogyan kell egy új problémát úgy megfogalmazni, hogy az megoldható legyen. Ez voltaképpen a mérnöki gyakorlat lényege.

Én voltam az első 'soproni' (ill. 'miskolci') az Acres alkalmazásában, majd még ketten kerültek oda: Lajtai Imre geológus és Solymár Zoltán kőzetmechanikus. Zoltán egyik szobatársam volt Miskolcon. Ö Ausztriában, Leobenben. fejezte be az egyetemet, s csak néhány éves Ausztriában szerzett mérnöki gyakorlat után jött ki Kanadába. Imre Torontóban volt szobatársam.

1963 őszén beiratkoztam a Buffalói Egyetem esti tagozatára. Célom az volt, hogy az elektronikus számítógépek alkalmazásával és az ahhoz tartozó matematikai módszerekkel megismerkedjek, s mester fokozatot szerezzek. Félévente két tárgyat vettem fel, úgy csoportosítva, hogy hetente kétszer kellett bejárnom. Házifeladat volt bőven, amit hétvégeken végeztem el. A másfélórás előadások este 6-kor kezdődtek és 9-kor értek véget. Nagyon jól kiegészítették azt, amit munkahelyemen kellett csinálnom. Így én lettem az első a vállalatnál, aki értett ill. érteni kezdett az elektronikus számítógépekhez. Osztályvezetőm tervezett egy hidraulikus elven működő analóg szerkezetet, amely porózus kőzetekben a folyadékok áramlását volt hivatott modellezni. Megcsináltam annak egy numerikus megoldását, ami hajszálpontosan egyezett az analóg szerkezet által adott megoldással. Ennek módfelett örültek, ugyanis a számítógépes megoldásnál a paramétereket sokkal egyszerűbben lehetett változtatni.

1964-ben kijött hozzánk édesanyám. Feleségem akkor várta második gyermekünket. Úgy hozta a sors, hogy New Yorkba kellet mennem pár napra s a baba éppen akkor született, amikor New Yorkban voltam. Így megint telefonon értesültem az eseményről. Feleségem telefonált kora hajnalban, jelentve, hogy megvan a

gyerek. Izgatottan kérdeztem: fiú vagy lány? Bágyadt hangon jött a válasz: "Természetesen fiú". Ő lányt szeretett volna.
Első házunkat Niagara Falls-on vettük, nem messze attól, ami előzőleg béreltünk. 1966-ban megszereztem a mester fokozatot, s akkor tanszékvezetőm, George Lee felajánlott egy állást a Buffalói Egyetemen, amit akkor már a 'State University of New York at Buffalo' nevet viselte. A felajánlott állás 'Instructor (egyetemi oktató) volt s abból állt, hogy két kurzust ill. ugyanannak a kurzusnak két szekcióját kellett tanítanom. Ez még nem lett volna csábító, de a tanítás mellett lehetőségem nyílt a doktorátus megszerzésére. A fizetés is kb. akkora volt, mint amit Kanadában kaptam. Így rövid gondolkozás után felcsaptam instruktornak. A kanadai vállalattól nem váltam meg, hanem kétéves fizetés nélküli szabadságot kértem és kaptam. Tekintve, hogy én voltam az egyetlen computerhez értő emberük, arra kértek, hogy álljak rendelkezésükre legalább heti néhány órában. Ezt meg is ígértem, s valóban kaptam néhány érdekes feladatot, ami extra jövedelmet is hozott.
Niagarafallsi házunkat bérbe adtuk és béreltünk egy lakást az egyetemhez közel Buffaloban. Házigazdánk egy nagyon szimpatikus, köztiszteletben álló nyugdíjas magyar orvos volt, Dr. Klein Sándor, aki még az első világháború után vándorolt ki Amerikába. A buffalói amatőr labdarúgásnak lelkes támogatója volt. Mi laktunk az emeleten, ők a földszinten. A gyerekeket nagyon szerette. Még azt sem vette nagyon zokon, amikor kisebbik fiam, aki akkor 3 éves volt, letördelte s meg is kóstolta nagy gonddal nevelt tulipánjait.
1966 őszén megkezdtem doktori tanulmányaimat, amit 1968 nyarán sikeresen befejeztem. Disszertációm a végeselem-módszer hierarchikus megfogalmazásával foglalkozott. Abban az évben lett apám 70 éves. Meghívásunkra kijött hozzánk, megünnepelni ezt a szép évfordulót.
Még disszertációm befejezése előtt levelet kaptam az általam addig ismeretlen Washington Egyetemről St. Louisból, pontosabban annak a kultúrmérnöki szakosztályától. (Washington egyetem nem tévesztendő össze a George Washington egyetemmel, ami Washington városban van, vagy University of Washingtonnal, ami Washington államban van). A levélben az állt hogy szeretnének meghívni egy szemináriumi előadás megtartására, s egyben beszélni egy tanársegédi állás esetleges betöltéséről. Ekkor még szándékomban volt visszatérni Kanadába. A St. Louisba való látogatás sikeres és érdekes volt, röviddel azután egy konkrét állásajánlatot kaptam. Nehéz döntés előtt álltunk: Visszatérjünk-e Kanadába régi állásomba, amit ismertem és szerettem, vagy fogadjam el a Washington Egyetem ajánlatát. Kanadai ismerőseink, barátaink azt mondák, hogy nem okos dolog az USA-ba menni, ahol a vietnami háborúval kapcsolatos tüntetések, különösen az egyetemi ifjúság körében, akkor mindennaposak voltak. Az egyetemi állás elfogadása mellett két érv volt: az egyik, az hogy önálló kutatómunkára adott lehetőséget, a másik, hogy a kanadai vállalat vezetősége jóformán 100 százalékban skót volt (a szó valódi értelmében), s egy bizonyos szinten túl való előrejutásra nem látszott sok remény. Végül is feltétételesen St. Louis mellett döntöttünk: Megpróbáljuk két évre, s ha nem úgy alakul, ahogyan elképzeltük, akkor visszatérünk Kanadába. Ez volt 33 évvel ezelőtt, 1968-ban. Azóta is ott élünk. A vietnami háború által felizgatott kedélyek már régen lecsillapodtak, most viszont Kanada küzd a belső felbomlás veszélyével. *(2001, St.Louis, MO)*

Szabó György: **Bizonytalanság**

Baljóslatú időkkel kellett szembenéznünk 1958-ban, a második év kezdetén. Pénzünk egyáltalán nem volt, hiszen a nyár folyamán éppen csak annyit tudtunk dolgozni (óriási szerencsével), hogy nem éheztünk és ki tudtuk fizetni a lakbérünket. Az azonban sötét rejtély maradt, hogy miből fizetjük ki a következő év tandíját és eléggé kényes és kritikus tényezőként, hogy miből élünk meg és fizetjük a rezsit. Szerencsénkre a szállásadónk igen megértő és jóindulatú volt, így továbbra is csak 30 dollárt kért személyenként tőlünk, annak elle-nére, hogy Tóth Tibi elment New Yersey-be szüleihez, és így csak négyen - Palkovics Jancsi, Safranyik Laci, Kurucz Jancsi és jómagam - maradtunk az 'alagsorban'. De mikor nincs pénz, még 30 dollár is hatalmas összegnek tűnik. Lassan rádöbbentem a valóságra: kölcsönt kell felvennem az egyetemtől. Ez a gondolat azonban szinte megrémített, pedig az ajánlat olyan hihetetlenül jó volt (mai szemmel nézve, és valamivel több tapasztalattal rendelkezve), amihez hasonlót sehol másutt nem lehetett találni. Kamatmentesen, végzés után öt éven belül kellett visszafizetni. De csak kölcsön volt, ami terhet, felelősséget és nyugtalanságot jelentett. És ez kongatta meg a vészharangot az agyamban.
A kölcsön és tartozás fogalma ismeretlen volt számomra. Családunkban ugyanis a szigorú elv mindig az volt, hogy csakis azt kívánjuk és vegyük meg, amire van pénzünk. Amire nincs fedezetünk, azt egyszerűen felejtsük el! És most egy 2000 dolláros kölcsön felvevésének gondolatával kellett megbarátkoznom, ami roppant nehezen tudott beférkőzni a gondolatvilágomba. Talán tandíjra és nyolc hónapi megélhetésre, lakbérre, közlekedésre és mellékesen és tanszerekre is elég lesz. Kétezer dollár egy mesés összegnek tűnt akkor (sőt, még manapság sem megvetendő summa!), és minden érzékem tiltakozott az ellen, hogy egy ilyen terhet vállaljak. Pedig más választás nem volt, kivéve egy: kimaradok az egyetemről, mint ahogy már jó néhányan megtették, különböző okok miatt, és elmegyek dolgozni. Micsoda optimizmus! Hiszen Vancouver hemzsegett a munkanélküliektől, az erdő még mindig le volt zárva a tűzveszély miatt, még tartott a forróság, szárazság és semmiképpen nem lehetett arra számítani, hogy október első-második heténél előbb megkezdődik a fakitermelői munka bárhol Brit-Columbiában. Ez természetesen azt jelentette volna, hogy búcsút kell vennem a soproni közösségtől, ugyanis a mi évfolyamunktól való távozás végleges volt, mert utánunk nem jött senki. Az előttünk lévő évfolyamokról bárki kimaradhatott volna egy évre, dolgozhatott volna és a megtakarított pénzzel velünk folytathatta volna a tanulást. A mi számunkra azonban már nem volt meg ez a lehetőség! Némi töprengés után el is vetettem ezt a lehetőséget.
Maradt hát a kölcsön felvevésének lehetősége. Nem gondolni vele, csak tanulni és menni előre! És a végén egyszer – remélhetőleg – minden megoldódik és jóra fordul. Hiszen milyen sok társam van, aki ugyancsak ebben bízik. Pedig kedvezőtlen, kellemetlen és nyugtalanító hírek szállingóztak a felső évesektől, akik már végeztek. Nemigen kapnak állást, és amit kapnak, olyan, amit én első évet elvégzett is be tudnék tölteni: utak kitűzése, vágási területek kijelölése, segédek kanadai végzettségű erdészek mellett, becsléseket végeznek a legtávolabbi, legvadabb területeken, ahol a medvékkel való találkozás nem csak naponta, de óránként is lehetséges, s a szúnyogok és fekete legyek felhőivel kell hadat vívni nap, mint nap. Zavaróak, nyugtalanítóak voltak ezek a hírek, határozottan elgondolkodtatók, és egyáltalán nem bátorítóak. Vajon megéri-e a fáradságot, energiát, küszködést, adósságba sodródást? És vajon valóban igazak voltak ezek a hírek, vagy csak egyesek rémlátomásainak szüleményei? Nehéz volt eldönteni, utánajárni, mert hirtelen lekötött bennünket az új

év kezdete, jelentkezés, ez-az intézése, beszerzése és az előadások kezdete. Könyvünk, természetesen nem volt, és mindent jegyzeteléssel kellett rögzíteni, csakis erre tudtunk támaszkodni, és ezt egyáltalán nem találtam könnyűnek. Döcögős, göröngyös volt bár az út, azért csak haladtunk előre a tanulással. Egymást bátorítgattuk, támogattuk hittel, reménnyel, baráti összetartással, szeretettel, hasonló sorsban osztozó honfitársi karöltéssel.
De a nyugtalanító hírek csak jöttek-jöttek, és egyre nehezebb volt figyelmen kívül hagyni. Volt, aki belefáradt az álláskeresésbe és a továbbtanulást választotta, egy kis szerencsével még valamennyi ösztöndíjat is meg tudott szerezni. Gondolom, bár biztosan nem tudom, voltak olyanok is, akik további kölcsön felvevésére szorultak, bízva abban, hogy a „mesterfokozat" elérésével jobb lesz az esélyük munkát találni.
Azért valahogy csak telt az idő, ment a tanulás. Tovább folytattuk a 'bütykölést', megtakarítva a buszköltséget, többnyire sikeresen, néha kevésbé eredményesen. Volt több olyan eset, hogy jóval a lakhelyünk előtt, másfelé vette irányát a felvevő autósunk, és itt már sokkal körülményesebb volt egy újat találni, aki lakhelyünk irányába tartott. Nem volt más választás, mint hazagyalogolni. Ez többnyire zuhogó esőben történt, és bőrig ázva értünk haza.
Visszagondolva ezekre az esetekre, ma igencsak elcsodál-kozok, hogy soha, semmiféle nyavalyát nem szedtem fel, még egy enyhe náthát sem.
A félévi vizsgák letételével kicsit fellélegeztünk, rövid időre enyhült a tempó, de sok idő nem volt pihenésre, mert kezdődött újra a hajtás.
Az egyik másodéves (a mai napig úgy ismerjük egymást, hogy ki, melyik évfolyamon volt Sopronból való távozásunkkor), aki se barátom nem volt, se különös kapcsolatot nem tartottam vele, gyakran szóba elegyedett velem és beszélgetés közben mindig arra terelődött a szó, hogy a végzett felső évesek közül nagyon sokan nem találtak munkát, és azoknak, akik találtak valamit, képesítésük és képességük alatti beosztással kellett megelégedniük. Rámutatott, hogy a saját évfolyamáról is már milyen sokan kimaradtak (nemkülön-ben az enyémről), mert belátták, hogy a diploma, amit mi kapunk, nem fog sokat érni. Magyarázta (én soha nem láttam), hogy a diploma szövegében van egy olyan sor, amiben az áll, hogy 'equivalent to Erdőmérnöki Diploma' és hogy ebbe mindig bele fognak kötni a vállalatok, mert gyanús lesz nekik, és hogy a helyi egyetem (UBC) erdészeti fakultásán végzettek mindig előnyben lesznek velünk szemben. A beszélgetés vége felé mindig rámutatott arra a tényre, hogy végzett felső évesek közül sokan állás nélkül vannak, és nekem állított azzal a kérdéssel: „Miért vesztegeted itt az idődet? Csak adósságot gyűjtesz magadnak, és a diplomád nem ér majd semmit." Arra a kérdésemre, hogy ő miért van még mindig itt, azt válaszolta, hogy ő már közelebb van a végzéshez, és valószínűleg valami máshoz fog kezdeni végzés után, mert szerinte a mi diplománk nem fog sokat érni.
Az effajta beszélgetés többször megismétlődött és lassan-lassan kezdtem elhinni, hogy logikus, amit mond, hiszen előttünk vannak a bizonyítékok, és valóban csak a javamat akarja.
Először bizonytalan körvonalakban, majd egyre határozottabban érlelődött bennem a gondolat, hogy az év végeztével kimaradok, dolgozok egy évet, kifizetem az adósságom, és utána folytatom a tanulást az angol nyelvű fakultáson, remélve, hogy elismerik mind a két soproni évemet, de legalább az egyiket. És adósság nélkül folytathatom tovább.
Ma szinte hihetetlennek tűnik, hogy milyen óriási teherként nehezedett rám az a kétezer dollár adósság! De hát csak egy eléggé naiv húszéves voltam, és a fiatalabb koromban tanult, elfogadott elv szerint, szinte elfogadhatatlan volt a tartozás. És nem volt, aki megmagyarázza, hogy idővel veszít az majd az értékéből, és nem lesz olyan fenyegető teher, mint akkor. Igaz, nem is nagyon kerestem egy nálam okosabb, tapasztaltabb egyént, aki tanácsot adhatott volna. Mint a fiatalok általában, én is meg voltam győződve arról, hogy alapvetően józanul, megfontoltan, és logikusan gondolkozok (ha-ha-ha). Egyébként is, az a bizonyos másodéves, nem sokkal okosabb, tisztábban látó, mint én?!
Lassan, de egészen biztosan érlelődött bennem a gondolat, hogy harmadik évre már nem jövök vissza. Azonban ez az elhatározás sem hozott nyugalmat. Éppen az ellenkezőjét! Itt hagyni a soproni közösséget, a drága barátokat, sorstársaimat, hazámfiait! Volt alkalom, hogy szinte pánikba ejtett a gondolat, ilyenkor vacilláltam, úgy éreztem, nem tudom itt hagyni a soproni baráti kört, meghitt közösséget, és talán barátaimmal együtt maradva csak jobban alakul majd a sorsunk.
Másodéves 'jóakaróm' azonban igencsak szívén viselhette sorsomat, mert minden alkalommal, mikor találkoztam vele, fújta a mondanivalóját. Egy alkalommal csodálkozón vigyorogva azzal üdvözölt: „Hát még mindig itt vesztegeted az idődet? Most kellene munkát keresni, mielőtt az egyetemisták áradata fel nem halmolja azt a kevés munkát, ami tavasszal elérhető!" Azóta olyan sokszor eltűnődtem, hogy vajon mással is beszélt az évfolyamtársaim közül, vagy csak velem? És miért éppen velem? Nem voltam én különösképpen közeli, baráti viszonyban vele. Vajon valóban jóakaratból beszélt? Vagy csak meggondolatlan, hebehurgya módon? Vagy éppen rosszindulattal? Nem, ezt semmiképpen sem tudom feltételezni róla, még ma sem. De akkor miért? Soha nem találtam rá megfelelő, kielégítő választ. Az azonban bizonyos, hogy a hatása gyökeres változást jelentett az életemben. Az is bizonyos, hogy évekig marcangolt a tudat, hogy rossz, nagyon rossz tanácsra hallgattam, és engedtem magam befolyásolni. De tiszta lelkiismerettel állíthatom, hogy az elkövetkező években, mikor rájöttem, hogy milyen óriási balgaságot követtem el, soha nem haragudtam rá. Az elmúlt évtizedekben számtalanszor eltöprengtem ezen, néha átkozva a naivságomat, hiszékenységemet, fiatalságom miatti könnyen befolyásolható voltomat. De haragot soha nem éreztem iránta.
Kétségek, kilátástalanság, bizonytalanság között vergődve teltek napjaim, pedig a drága időt tanulásra kellett volna fordítanom. Azt sem segített sokat a helyzeten, hogy a hazulról kapott levelekben mindig ott volt burkoltan az óhaj, hogy menjek haza, mert otthon nyugodtan tanulhatnék tovább, semmi bántódásom nem lenne.
Édesanyám reszkető kézzel írt levelei minden alkalommal próbára tettek. Ha átgondoltam, hogy mit küzdött értünk, értem, főleg gimnazista koromban, az után, hogy apánk ebek harmincadjára hagyott bennünket, szinte összefacsarodott a szívem. Nővérem már messze, Kiszomboron tanított, és mély vallásos hite és református lelkész férje miatt a kommunista bitangok kegyetlen megaláztatásban részesítették naponta. Két bátyámat behívták katonának, mivel édesanyám kuláknak volt minősítve, apánk pedig rendőr volt az előző rendszerben, X-es, osztályellenség kategóriába voltunk sorolva mindannyian. Ezért őket a megbízhatatlanok századába tették, ahol a szadista tisztek, tiszthelyettesek kegyetlen bánásmóddal próbáltak megtörni mindenkit. Mindketten kórházban voltak többször, a fiatalabbik szinte a halál küszöbén volt egy alkalommal, és még mindig azzal fenyegették, hogy szimulálás miatt hadbíróság elé állítják. A kommunista rablók mindentől megfosztották a családunkat, így édesanyámnak, aki egyedül ne-

velt bennünket, munkát kellett keresni, de mindenünnen elutasították. Végül a Dohánygyárban kapott fizikai munkát - nehéz dohánybálákat kellett emelgetnie, rakosgatnia, amire kicsiny, törékeny alkata egyáltalán nem tette alkalmassá, mindezt ráadásul éjszakai műszakban, ahonnan szinte félholtan érkezett haza minden reggel, röviddel iskolába indulásom előtt. A fűtetlen, jéghideg ház, ahol éjszakánként jéggé fagyott a leheletem a takarónk és a padlóhoz fagyott a cipőm jó néhányszor!
A hideg szoba, ahol télikabátba öltözve tanultam, és ujjaim megdermedtek a hidegtől az írószerszámon, míg a házi feladaton dolgoztam! A fájdalom, összetörtség, amit édesanyám arcán láttam, nap, mint nap! Ezek az emlékek meg-megrohantak, és mint savba mártott kés karcolata égették az elmémet. Ma is így érzem egy emberöltőn túl, amelyet az idő múlása nem homályosított el.
Mire elérkezett a vizsgaidőszak, már biztos voltam abban, hogy harmadik évre nem megyek vissza. Erre a meggondolatlan, balga döntésemre még évek hosszú sora után is keserű szájízzel gondoltam vissza.
A vizsgák befejeztével azonnal hozzáláttunk a munkakereséshez és hamarosan találtunk is, Illés Pista, Kurucz Jancsi és én, Vancouver-től 450 km-re, északra egy hosszú, keskeny tengeröblöl (fjord) csaknem a végénél aminek Seymour Inlet, a telepnek pedig Nolet Bay volt a neve. Eldugottabb helyre aligha mehettünk volna, csak hidroplánnal lehetett megközelíteni. A kis telep épületei – szállás, konyha, étkező és a főnök ('Hooker') szállása (ahol a rádiótelefon volt elhelyezve, amivel érintkezni lehetett a külvilággal)- egy uszályra épültek. A munkahelyre gyalog kellett menni, egy durva, csak buldózerrel kitúrt úton, kb. 3 km-re, ami egy félórai gyaloglást jelentett oda és vissza is. Ezért azonban kaptunk egy félóra 'hitelt', így naponta csak 7 órát dolgoztunk. Hogy valamivel vonzóbb legyen a hely, szombatonként is dolgoztunk, amiért másfélszeres órabért fizettek. Ezen kívül, azaz előnye volt ennek az elszigeteltségnek, hogy semmire nem lehetett pénzt költeni, kivéve természetesen a munkaruhát.
Összesen nyolcan voltunk a csoportban. A telep- és munkafőnök egy Barney Foley nevű ember volt, testvére volt annak a Foleynak, aki a Powell River-i papírgyár igazgatója volt. (Ez volt az a vállalat, amelyik a soproni diákcsoportnak szállást és támogatást adott Powell River-ben.) Nagyon higgadt, nyugodt és végtelenül rokonszenves ember, akihez hasonló kettő sem volt a favágók között, és ő volt az egyik.
A csoportvezetőnk ('rigging-slinger') egy Detlef Grueber nevű fiatal, ugyancsak szimpatikus német volt, aki 1956 őszén érkezett Kanadába (és mellesleg sógorom lett két év múlva). Ezen kívül volt még egy Noel Smith nevű egyetemista, aki 'chaser' volt, ő oldotta ki a lehúzott tönköket az árbocfa mellett, és általános tennivalókat végzett a gép körül, s mivel többnyire nem volt sok dolga, sokat üldögélt – ha esett az eső, a gépet védő ponyva alatt. Végül pedig volt egy gépkezelő és egy szakács, akikre nem emlékszem. Közülünk pedig Illés Pista volt a jelzőember ('signalman', vagy ahogy általánosan ismert volt, 'whistle punk'), és Kurucz Jancsi meg én voltunk a 'chokerman'-ek, akik a kötelet ráerősítik a rönkre a hegyoldalon.
Szerencsés volt, hogy mindannyian jó természetűek voltunk, ugyanis ez a hely oly kicsi volt, hogy nehéz lett volna félrehúzódni egy kötekedő természetű egyén elől. Így aztán békességben teltek a napok, munka, pihenés, étkezés és alvás követték egymást monoton rendben. A vasárnap a mosás napja volt, ez is kijelölt, mindenkinek megfelelő sorrendben történt, ugyanis ezt egyszerre csak egy végezhette, mert egy mosómedence volt.
Néhányszor kimentünk a hegyoldalra felderítő utakra, de többnyire olvasással, kártyázással, társalgással tréfálkozással, pihenéssel telt el a nap. Semmi különleges érdekfeszítő nem történt, amire emlékeznék és ez végeredményben jó dolog volt, mert a fakitermelő telepeken általában baleset, szerencsétlenség jelentette az izgalmat. Ilyenre bizony semmi szükségünk nem volt.
Az idő gépezete pedig ment a maga se nem gyors, se nem lassú, egyenletes tempójával. Óriási szerencsénkre nem volt túl forró a nyár, mint az előző évben, így tűzveszély miatt nem kellett lezárni a telepet, az ugyanis jó néhány dollárral megkönnyítette volna a tarsolyunkat.
Szinte észre se vettük, és szeptember dereka felé járt az idő. Valami oknál fogva, már nem emlékszem pontosan, bezárták a telepet két hétre, azt hiszem azért, hogy mindenkinek adjanak lehetőséget a kikapcsolódásra, hiszen csaknem 5 hónapja voltunk ott, teljesen elzárva a külvilágtól. Ez tökéletesen megfelelt a mi időrendi táblázatunknak és mindannyian visszamentünk Vancouverbe.
Elhatározásomhoz híven nem regisztráltam magamat a harmadik évre. Ha jól emlékszem én voltam az egyedüli az évfolyamból, és mikor Roller Kálmán dékán úr ezt megtudta, küldött egy üzenetet, hogy látogassam meg, amit meg is tettem. Soha nem felejtettem el azt a szeretetet, amivel próbált meggyőzni, hogy folytassam a tanulást. Gyurka fiamnak szólított, és úgy beszélt hozzám, mint egy szerető, féltő, aggódó apa a fiához. Próbált rámutatni, hogy a végzett felsőévesek nehézségei csak a kezdet problémáit jelentik, de ők majd bebizonyítják, hogy a mi képesítésünk legalább olyan jó, mint az angol nyelvű fakultáson végzőké, de szerinte sokkal jobb. A kezdeti nehézségek lassan eltűnnek, és idővel jóra fordul minden (így is lett, mint később bebizonyosodott, de akkor nemigen bíztam benne). Az elkövetkező években és évtizedekben gyakran, fájó szívvel gondoltam vissza erre a beszélgetésre.
Csaknem sikerült meggyőznie, de a végén konokul kitartottam az elhatározásom mellett, és szeptember végén visszamentem dolgozni ugyanahhoz a vállalathoz, ahol nyáron dolgoztam, de a Seymour Inlet egy másik ágán lévő telepre, Rainbow Creek-re. Ez semmivel nem volt különb Nolet Bay-nél, ugyanolyan eldugott helyen volt, és mindössze egy csoporttal dolgozott. Az volt a nagy különbség, hogy nem ismertem senkit. Magányosnak, szinte elhagyatottnak éreztem magam. Valami azt súgta a tudatom mélyén, hogy egy balga lépést követtem el, de elhessegettem a gondolatot, hogy a tartozásom rendezése a leg-főbb feladatom most. Ezt a helyet is azzal próbálták elfogadható-vá tenni, hogy szombaton dolgozhattunk másfélszeres órabérért, különben szinte elviselhetetlen lett volna.
Október elején elkezdett esni – nem, ömleni! – az eső és ez eső volt a legjavából. Talán 100 méternél messzebb nem is lehetett látni, esetleg körvonalakat sejteni. És zuhogott, zuhogott megállás nélkül. A változás csak annyi volt, hogy néha lelassult, és valóban csak eső lett, de november végéig meg sem állt, amikor kezdett hó alakjában lejönni. Így hát be voltunk kényszerítve a szobánkba, ahonnan csak dolgozni jártunk ki. Még az volt a szerencsénk, hogy egy neanderthal-i időkből hátra maradt járművel ('crummy') szállítottak ki bennünket a munkahelyre, mert zuhogó esőben gyalogolni 3-4 km-t nem lett volna leányálom! Szerencsére ez a csoport is jó kedélyű, összeférhető természetű emberekből állt.
Kemény dolog volt ilyen időben nyolc órát ledolgozni a hegyoldalon. Szívósságot, edzettséget követelt. 40 kg-os acélcsigát felvinni 300 m-re a hegyoldalon, vállra vetve, csak egy kezet használva kapaszkodásra, egyensúlyozásra, nem volt gyerekjáték. A kidöntött fák ágrengetege között való lavírozás határozottan próbára tette az embert.

Egy alkalommal, csigával a vállamon egy 1-1,5 m magas, de meredek sziklás kiemelkedéshez értem, ami jobbra és balra is elhúzódott 8-10 méterre. Mindkét végénél ágerdő zárta el az utat. A közepénél azonban neki volt dőlve egy rönk, és úgy kalkuláltam, hogy azon felmenni sokkal egyszerűbb lesz, mint kikerülni a sziklafalat. A zuhogó esőben azonban elkerülte a figyelmem egy kis részlet: a rönk lucfenyő (spruce) volt, és ez a kis figyelmetlenség, csaknem súlyos következménnyel járt. A luc pikkelyes-szerű kérge gyakran laza, könnyen leválik a fáról és körültekintően, óvatosan kell rajtuk közlekedni. A fakitermelésnél irdatlan számú néha nem is túl nyilvánvaló veszély leselkedik az emberre, és az óvatlant szigorúan megbünteti az erdő, sajnos túl gyakran, végzetesen. A luc laza kérge egyike a tengernyi veszélynek.
Nekiindultam a rönknek, csigával a vállamon, és óriási szerencsémre talán még félúton sem voltam, mikor a kéreg leszakadt, a lábam oldalra csúszott, és lezuhantam a rönkről. A csiga utánam. Talán a második szerencsém az volt, hogy zuhanás közben megpördültem, és nem a hasamra, hanem a hátamra estem. A csiga pedig, mind a 40 kg-jával a mellkasomra zuhant. És valószínűleg a harmadik szerencsém mentett meg a komoly sérüléstől. A hideg miatt vastagon voltam öltözve: meleg, vastag alsóing, ing, vastag gyapjú kabát és esőkabát.
A lábam talán fél méterre lehetett a talaj felett, és mivel előre görnyedve vittem a csigát, az talán egy méterrel magasabban volt. Így legalább másfél métert eshetett, mikor a mellkasomra csapódott. A csiga kiütött a tüdőmből minden szikrányi levegőt. Próbáltam lélegzetet venni, de nem sikerült. Próbáltam újra és újra, sikertelenül. Éreztem, hogy kezdek fulladni, és az ájulás környékez. Kezdett elsötétülni előttem minden, de csak tátogni tudtam, mint a partra vetett hal. Mielőtt eszméletemet vesztettem volna, sikerült egy utolsó kétségbeesett erőfeszítéssel teleszívni tüdőmet levegővel.Tompa, mély fájdalmat éreztem. Percekig mozdulni sem tudtam. Végre, talán öt perc múlva, erőt tudtam gyűjteni és felkecmeregtem. Zúgott a fejem és a hányin-ger környékezett. Szédelegve néztem a leszakadt kéregdarabot és a kis távolságra elgurult csigát. Ahogy a hideg acéldarabra meredtem, félelmetes gondolatok kavarogtak a lassan tisztuló tudatomban. Mi lett volna, ha a fejemre esik? Most valószínűleg szétcsapott koponyával feküdnék a rönk mellett. Egy-két képlet segítségével nem túl nehéz kiszámolni, milyen erőt képvisel egy 40 kg-os tömeg másfél méteres zuhanás után. Félős, hogy sokkal többet, mint amennyit az emberi koponya el tud viselni. És ha nem pördülök meg esés közben, és a hátamra esik? Több mint valószínű, hogy valamilyen gerincsérülés nélkül nem úsztam volna meg ezt a kis expedíciót.
Hazatérve bementem az elsősegélynyújtóhoz, és elmondtam neki, hogy mi történt. Megtapogatta, megnyomogatta a mellkasom, a bordáimat, mély lélegzetet vétetett velem – többször, de nem éreztem semmiféle szúró fájdalmat. Azt mondta, nem valószínű, hogy egyetlen bordám is eltört, vagy megrepedt volna, és ezt szinte hihetetlennek találta. És mivel csak tompa, zsibbasztó fájdalmat éreztem, az valószínűleg azt jelentette, hogy a szegycsontom szenvedett bizonyos fokú zúzódást, de az idővel helyrejön.
Nehéz, nyugtalan éjszakám volt. Elszenderedtem, majd felriadtam, és újra elszenderedtem. Rémálmomban egy óriás acélcsiga telepedett rám, hogy már úgy éreztem, megfulladok. Felriadtam. Egész testemet hideg verejték borította.
Rémülten meredtem a sötét éjszakába. Mi lesz velem? Mi vár reám? Kiszabadulok egyszer a fakitermelő munka sehová nem vezető világából? Meg tudom magamnak teremteni az alkalmat, a lehetőséget, hogy az eszemmel teremtsek magamnak egy más, egy jobb életet? Vagy idővel, a körülményektől kényszerítve elveszek a Brit Columbia végtelen ősrengetegében? Miért hagytam ott a soproni közösséget, a drága barátokat? Egy tőlem egy évvel idősebbnek hihetőbb a szava, mint Roller dékán úré, aki annyit küzdött, fáradozott értünk?
Száz kérdés rohant meg, azonban a sötét éjszakából egyre se jött válasz. *(2011 február, Szeged, Hungary)*

Báthy István: **50 év távlatából**

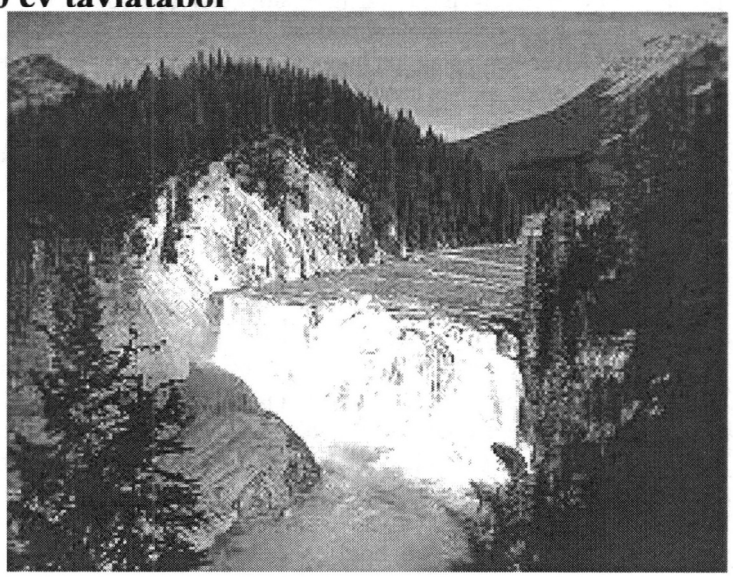

A Vancouverban működő Soproni Erdőmérnöki Főiskola utolsó évfolyamának elvégzése után, 1961-ben nyári munkát kaptam Yoho Nemzeti Parkban mint földmérő. Boldog voltam, hisz a szomszédos Jasper Nemzeti Parkban már dolgoztam előzőleg és nagyon megszerettem a Sziklás Hegység vadregényes tájait. Az ünnepélyes diplomaátadást meg sem várva a Canadian Pacific Railway személyvonatával Field-be utaztam.
Field egy kis álmos falucska volt a kontinentális vízválasztó Brit Kolumbiai oldalán. Rajtam kívül még Orosz Iván, volt évfolyam társam érkezett, na meg egy tucat más diák különböző egyetemekről. Iván és én földmérői munkakörben dolgoztunk. Mindegyikünknek volt 2 vagy 3 figuránsa, ösvénny-vágója, 'fullajtárja'. 'Woody' egy diák a UBC mérnöki karáról, mint térképkészítő működött. 'Bill' már nem tudom milyen pozíciót töltött be, de ő volt az egyedüli aki gépkocsival - egy kis viharvert Morris Minor kabriolettel – rendelkezett. Táborhelyünk a Field-i vasútállomással átellenben volt a Kicking Horse folyó árterében. Bár a Trans-Canada műút egyben gátul is szolgált, de magas vízállás esetén a talajvíz feljött a táborhely területén. Lakó kocsikban laktunk. Ezek takarítása és karbantartása az ó-kanadás Hornyák Pista bácsi dolga volt. Egy másik öreg lakója a tábornak, Jim egy kis fa házikóban lakott és remek szoba díszeket készített agancsokból. A Chateau Lake Louise bejárati halljában látható szarvas agancsokból készült hatalmas csillár is az ő műve.
Kezdeti munkánk a Hoodoo patak kemping területét szolgáló vízvezeték nyomvonalának a kitűzése volt. Az ásási és csőfektetési munkálatokat más csoport végezte. A hét végi szabad napjainkon sokat kirándultunk a park nevezetesebb helyeihez, Emerald tó, Takakkaw vízesés (254 m magas), O'Hara tó, stb. Sőt Banff és Calgary is meg lett látogatva. Csodálatos, hogy hányan bele tudtunk préselődni abba kis Morris-ba. Forró napokon gyakran

vákuum keletkezett az üzemanyag vezetékben, s ilyenkor a Morris ugrált mint egy bakkecske vagy éppenséggel csak leállt a motorja. Egy alkalommal, este, a Johnson Canyon-i turista lakban dolgozó lányokkal üldögéltünk egy jókora tábortűz körül. Bill sétakocsikázást javasolt. Néhány lány társaságában beleszorultunk a Morris-ba. Annak ellenére, hogy nyár volt az éjek a hegyekben hidegek. Sofőrünk viszont nyitott tetővel száguldozott fel-alá a műúton. Hiába bújtunk össze a lányokkal, húztunk magunkra pokrócot majd megvett bennünk az Isten hidegje.
Míg esténkét mindenki munka után valamivel szórakozott, Iván szorgalmasan tanulmányozta a különböző útépítéssel kapcsolatos szakkönyveket. Tudását szívesen megosztotta vagy éppen vitákat produkált. Persze ez nem igen tetszett a bohém társaságnak és szegény Ivánt csak 'Otto-Know-Better'-nek (aki mindent jobban tud) titulálták maguk között. Egyik este Woodyék bekenték vastagon Iván párnáját fogkrémmel, majd kilazították az ágya felett lévő villanykörtét. A hatás nem is maradt el, mikor a sötétben Iván bebújt az ágyába.
Egyszer én is pácba kerültem. Az egyik srác megbetegedett. Bár orvos volt Field-ben, de patika az nem. A fiú engedélyt kért, hogy a Park kis-teherével Golden-be mehessen orvosságért. Ezt meg is adtam – de igen ám, a park bejáratánál lévő bódéban ülő bakter jelentette a főnökségnél, hogy a Park becses tulajdonát képező járgány elhagyta a Park területét. Másnap reggel megjelent Les Blight nevű főnökünk és kérdőre vont a történtek felől. Mondtam, hogy én teljesen logikusnak tartottam az esetet. A srác beteg, orvosság kellett, kész!. Jó, jó, mondta Les de azért legközelebb őt is értesítsem mielőtt valaki kivinné a Parkból a járművet.
Teltek a hetek. Most már útkitűzéssel foglalkoztunk. A Park nyugati részében egy gyönyörű vízesés van a Kicking Horse folyón, Wapta Falls (30 m magas), ami kábé 4,4 km-re volt a műúttól. Az útkitűzés innen indult el méghozzá a folyó mindkét oldalán.A terep a folyó jobb parti részén aránylag sima volt és gyorsan ment a munka. A keresztszelvényezéssel sem volt probléma. Papp Feri és Adamovich Laci bátyánk óráin tanult anyagnak nagy hasznát vettük.
A bal parton már nehezebben ment a dolog. A terepviszonyok miatt az utat ki kellett vinni a Parkból. Minden jel arra utalt, hogy ezen az oldalon nem lenne gazdaságos az út építése. Ivánnal arra az álláspontra jutottunk, hogy ez csak a diákok elfoglaltságára lett beiktatva.
Ekkor már javában mentek az útépítési munkálatok a Rogers Hágón keresztül. Ivánt, kérésére, áthelyezték a Mount Revelstoke National Parkba, ahol ugyancsak útkitűzéssel foglalkozott.
Letelt a nyári szezon. A diákok mind visszamentek az egyetemekre, most már csak egyedül dolgoztam. Volt egy kis fél-tonnás teherkocsim azzal furikáztam Field és Banff között, amikor valamit hozni kellett a központból. Az utolsó ténykedésem azon épületek alapjainak a kitűzése volt, amelyek az új, kerítéssel körülvett munka táborban lettek létesítve. Október elején leesett az első hó. Tizenötödikén az én munkám is végetért. A Jim által megmunkált jávor szarvas és őz agancs társaságában (ezek ma Pintér Laci lakását díszítik) kecmeregtem fel a CPR Vancouver felé tartó személyvonatára.
Azóta 50 év telt el. A Wapta Falls-hoz vezető út máig sem lett megépítve teljes hosszában a folyó jobb partján. Két km hosszú kavics út után 2,4 km hosszú turista ösvény következik, amely többé-kevésbé követi a fél évszázaddal ezelőtt kitűzött út nyomvonalát. *(November 17,2010, Prince Rupert, BC)*

ÉLETUTAK/ÉLETPÁLYÁK

Vándorutam Kanada szívébe

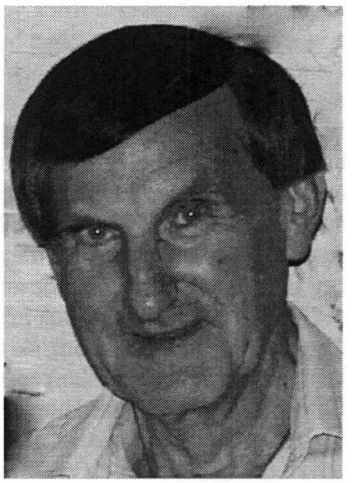

Kocsis Tibor a becsületes nevem. Kiskundorozsmán születtem és egy környéki kis faluban nevelkedtem. A második világháború zavaros időszaka után 1948-ban elveszítettem szüleimet és így nagyszüleink családi házában nevelkedtünk bátyámmal. Már középiskolás koromban forgott a fejemben, hogy bátyámhoz hasonlóan én is felkerülhessek Sopronba a híres erdőmérnöki főiskolába. Bátyám azt mondta, hogy ha nem akarok erdész pályára menni akkor ajánlja a fogorvosi szakot, mert ott jó pénzt lehet csinálni!
Kalandos útunkról, amit 1956 december végefeléig töltöttünk Ausztriában, már sok volt soproni kollega beszámolt korábbi írásaikban, ezért erről többet nem kívánok szólni. Inkább arról, hogy miután Kanada meghívottt bennünket, illetve a Brit Kolumbiai Egyetem befogadta a Soproni Erdőmérnöki Főiskola diákjait és tanárait, hogyan is alakult helyzetünk angol nyelvismeret hiányában. Nem volt könnyű a helyzet, bár óriási segítség volt, hogy az akkori Powell River Paper Company ideiglenesen befogadott bennünket. Ott aztán folyt az angol tanulás!
Olyan szerencsés helyzetben voltam, hogy '57 nyarán munkát kaptam. Abbotsfordba kerültem néhány idősebb firmával ahol az akkori BC Electric Company-nak dolgoztunk. Csőlefektetés előtti árkokásás volt a főfaladatunk. Tamási Miklós, Ifjú Géza, Józsa Józsi és Szamosi Gabi és én voltunk a szerencsések - ugyanis Powell Riverben kalapból húzták ki a nevünket és pár napon belül már munkába is álltunk. Azon a nyáron kerestem annyi pénzt, hogy zökkenő menetesen újra kezdhettem az első évet a British Columbiai Egyetem erdész szakán.
Tantermek hiányában a mi csoportunk d.u. kezdett amikor a kanadai diákok már befejezték az előadásokat. Este 10-11 óra volt mire hazatértünk de másnap d.e. már angol leckékre jártunk. Szóval nem nagyon unatkoztunk ! Nyelvismeret hiánya miatt először magyarul hallgattuk az elő-adásokat, s majd csak később vizsgáztunk angol tárgyakból is. Következő nyár kalandosabbnak bizonyult, amikor két évfolyam társammal Gőgös Ferivel (Isten nyugosztalja) és Fónagy Sanyival egy fatelepen dolgoztunk Banff közelében, Field nevű városká-ban. A gépek nem mindig működtek és emiatt több időt sikerült tölteni Banff-ben. A két barát mindjárt komoly udvarlásba kezdett, ugyanis Gerencsér prfesszor úr két csinos lánya ott dolgozott egy panzióban, így ők aztán szivesen várták, hogy valamelyik gép felmondja a szolgálatot és lehet menni abba a gyönyörű fekvésü albertai településbe.
Nem gondoltam volna, hogy a világ végén ilyen gyönyörű várost találunk mint Vancouver. Én Kanada szivének nevezem! Mert a szivemhez is nőtt. Ránézésre nagyon amerikainak tünt fényképek

után itélve, de meglepően nyugodt, békés, tiszta városnak imertük meg. A városban ma már toronyházak, széles sugárútak, kinai negyed, múzeumok, galériák találhatók. Na meg a turisták által is jól ismert Stanley Park, 1986-ban világkiállítás, majd több világkonferencia színhelye. Tavaly, 2010-ben pedig a téli olimpia városa lett Vancouver. Na ez már azért valami, ezt is megérhettük!

1961-ben a mi évfolyamunk volt az utolsó csoport akik magyarul és angolul fejeztük be tanulmányainkat a UBC egyetemen. Végzés után már az első hetekben kaptam munkát Vancouver Szigeten, ahol a Canadian Forest Products vállalatnál dolgoztam, illetve kezdtem erdészeti tevékenységemet. Szerencsére ott már néhány soproni erdész kollegával dolgoztam együtt, ahol erdőbecslés és térképezés volt a napirendi munkám. Firmáimtól sokat tanultam én meg probáltam a legjobbakat nyújtani részemről.

Négy és fél évig dolgoztam a Nimkish tó melleti logging campen. Egyik alkalommal facsemetéket szállítottam a közeli Woss Lake-re és akkor történt velem egy kis kaland , ugyanis ezen kempen, ahol 10-15 fiatal diák dolgozott a nyár folyamán és ahol gyakorolták a faültetés technikáját, már majdnem kifogytak csemetékből, ezért a főnököm Tony Richmond, engem kért meg a szállítás lebonyolitására. Igen ám, de nekem sietni kellett hogy munkájuk folyamatosan menjen. A kanyargós úton egyre gorsabban haladtam a csaknem új GMC autóval, ami fergeteges fékberendezéssel volt ellátva. Nem ismerve az útat, az egyik kanyarnál éppen befordultam amikor egy fiatal őzike kiugrott a bokorból pontosan elém, erre rátapostam a fékre, a kocsi fel oldalra bo-rult. Kimásztam az ablakon, szivemet a torkomban érezve. Szerencsére nem sérültem meg de meg voltam ijedve, na most mi lesz? Telefon abban az időben csak a főnököknek volt ezért csak arra kellett várnom, hogy jöjjön majd egy logging truck, aki talán tud majd segíteni. Szerencsém volt, 15 perc múlva megérkezett a várva várt segítség, a vezető drótkötél segítségével visszarántotta a kocsit. Visszaérkezve a kempre nem szóltam semmit csak a kocsi oldalát vizsgálgattam és meglepetésemre alig láttam valami kis horzsolást rajta de a truck vezetője már mindenkinek emondta a velem történt eseményt és a humor és a nevetés tárgya lettem. De nem zavart, engem csak az érdekelt, hogy a kocsi épségben maradt! Nem beszélve magamról!

Élet a logging kempen kezdetben tetszett de annyi év után azért hiányzott a városi élet. 1965 húsvétján visszatértem Vancouver–be, ahol egy Sopronban végzett geodéta, Witt Zoli segítségével műszaki rajzolói állást kaptam. Húsvét hétfő lévén a vállalat zárva volt, de szerencsére sikerült találkozni a vállalat főmérnökével egy félórás interjúra. Amikor meghallotta, hogy a soproni menekült diákok egyike vagyok nem tétovázott csak azt kérdezte, hogy mikor akarok kezdeni. Két héten belül otthagytam a logging kempet és egy új karrierbe kezdtem – műszaki rajzoló lettem. Hamarosan megtanultam hogyan is tervezik a többszáz telkes házhelyeket amit subdivision néven ismer az angol nyelv. Oly annyira, hogy miután elég ismeretekkel gazdagodtam az évek folyamán, elhatároztam, hogy saját kis vállalatot alapítok 'TMK Drafting Services' néven amit 6 évig fenttartottam. Majd kaptam egy jó ajánlatot a provinciális kormánytól a Highways Department-töl, ahol Váradi Béla és Kapuszta Józsi mellett laboratoriumban dolgoztam, műútakon használt aszfalt fajtáit kisérleteztük Itt is 5 évet dolgoztam. Büszkén kijelenthetem, hogy az Osoyoos és Keremeos közötti műút és a Richter Pass Highway, az én laboratoriumban kidolgozott burkoló anyagot használta fel. Állítólag kiváló munkát csináltam a kisérleti laboratoriumban mert dicséretet is kaptam a főnökeimtől!

Időközben megházasodtam a hetvenes évek elején. Osztrák feleségemnek nem tetszett a keremeosi élet, ahová kinevezést kaptam, ezért visszaköltözött Vancouverbe. Nekem még másféléves szerződésem volt a vállalatnál, amit nem akartam feladni. Nem is zavart a dolog különösebben addig amíg megtudtam barátaimtól, hogy csaknem 5 évi házasság után feleségem más partnert talált a városban. Úgy döntöttem, hogy jobb ha megszakítjuk a kapcsolatot és kijelentettem, hogy nem kívánok tovább élni vele. Erre összepakolt egy szép napon és 10 évig nem hallottam róla. Aztán valahogy megtudta, hogy ismét visszakerültem a városba és telefonon értesített, hogy szeretne elvállni hivatalosan is. De csak úgy ha én megyek a tárgyalásra. Felvettem a kapcsolatot az ügyvédnőjével, befizettem a $99-t (jó pénz volt abban az időben!) és szabad ember lettem és az vagyok azóta is!

Ahogy közeledtem életem 55.-ik évéhez, nyugdíjaztam magam. Azóta legtöbb időmet utazással töltöm, de más hobbijaim is vannak amit szivesen csinálok nap mint nap.

Meghívásokat kaptam Major Ricsi erdőmérnök firmámtól abban az időben, aki ebédeket szervezett néhány Vancouver és környékén élő volt öregdiák részére egy kedves kis kinai étteremben. Itt havonta egyszer, a hónap második keddjén, 8-an 10-en összejöttünk és ebéd alatt elbeszélgettünk. Sajnos Ricsi betegsége miatt elmaradtak az ebédek és ekkor fogant meg azon ötletem, hogy ezt a tradíciót kellene folytatni valami formában, hogy kéne tartani egy találkozót a közös összetartozás jegyében a hazájukat ehagyó nyugdíjas erdészek számára. Hiszen a soproni öregdiákoknak, ahogy mi nevezzük magunkat, kell egy ilyen havi összejövetel, ahol kitudjuk fejezni önazonosságunkat a soproni szellem jegyében.

A város szivében vettem egy öröklakást a 90-es évek elején, közel a Granville hídhoz és ahogy szokás szerint ki-ki járogattam kávézgatni, felfedeztem a Quality Hotel éttermét a szomszédságomban, ahol összeismerkedtem az étterem főnök asszonyával, egy bájos fiatal magyar hölggyel, Évával. Mindjárt érdeklődtem, hogy lehetne-e havonta egyszer megrendezni egy privát összejövetelt a soproni öregdiákok számára, ebéddel összekötve, de úgy, hogy csak a mi csoportunk lenne az étterem olyan helyiségében, ami könnyen elkülöníthető a hotelben étkező más vendégektől. A válasz igen volt - a többi már történelem. A tradiciót továbbra is tartjuk! Most már évek óta találkozunk minden hónap második keddjén ebben az étteremben, ahol 35- 40-en szoktunk összejönni – de voltunk már hatvan felett is! Ezeket az összejöveteleket szervezem a mai napig is időt nem számítva, kis közösségünk érdekében. Minden ebéd rögzítve van egy digitál hangfelvevőn, amit az interneten elküldök 10–15 soproni öregdiáknak, akik csak ritkán jönnek közénk a nagy távolság miatt de örömmel hallanak rólunk! Választott alumni elnökünk, Grátzer Miklós kitüntetést érdemel, aki a szomszédos Washington államból, Bellingham-városából itt van közöttünk minden egyes alakalommal, kedves feleségével Annival. Miklós humora és a soproni egyetemmel való kapcsolata és ismeretsége felemelő és tiszteletre méltó számunkra.

Tavaly egy említésre méltó, fontos esemény megrendezése volt a feladatom. Pap Gizi-néni július 9-én ünnepelte 100.-ik születésnapját. Második a Kanadába kivándorolt soproni alumni családból, aki megérte a 100 évet! *(Fodor Gyula volt professzorunk özvegye, Ágnes néni tavaly múlt száz éves. A Szerk).* Safranyik Laci és Szabó Gyuri személyes élményeikről számoltak be. Ök ugyanis Gizi-néni vendégszeretetét élvezték egyetemi éveik folymán és tele voltak szívből jövő anakdótákkal, amit szinesen adtak elő derüt varázsolva a jelenlevök számára. Gizi-néni több alkalommal még ki is egészitette a mondókájukat az ő humorával! Isten éltesse a most már több mint 100 éves Pap Gizi nénit!! Reméljük

lesznek közöttünk mások is akik ezzel dicsekedhetnek majd. Kineveztem magamat Sopron Alumni coordinátornak és ahol lehet vagy kell, tájékoztatom a Vancouver és környékén élő Alumni tisztelt tagjait bármi nevű velünk kapcsolatos hírekről, eseményekről és összejövetelekről. Lakás és email címek listája megtalálható nálam, lehet érdeklődni elveszett vagy már régóta nem látott alumni hollétéről, címéről, telefonszámáról.
Fontosnak tartom az évente hagyománnyá váló pikniket és az ősszel megrendezett 'csúcstalálkozókat', amit rendszeresen a Nanaimoi Magyar Házban tartunk, Vancouver Szigeten. Célunk az összetartás gondolata és a Selmec/Soproni diákszellem ápolása.
Fontosnak tartom magam részéről hogy néha egy-egy meghívott vendég is megjelenhet ezeken a találkozókon, hogy hírül adják az itt élö és az otthoni magyaroknak, hogy igen is mi soproni öregdiákok összetartunk, tiszteletben tarjuk egymást és létezünk Vancouverben.
Úgy érzem, hogy mi kiérdemeljük történelmi múltunk, emberi méltóságunk és Sopronhoz fűződő szerves hovatartozásunk okából, hogy ránk figyeljenek, jobban megismerjenek, s ne jöttmentként, egy távoli, idegen ország sarjaként tartsanak számon bennünket. És persze ismerjék meg mások is a vancouveri soproni öregdiákok titokzatos színvilágát.
Bátyám volt erdész kollegáitól hallottam az alábbi verset Szegeden amikor 2007-ben hazalátogattam. Annyira tetszett, hogy engedelmetekkel itt idézem miután sikerült megszereznem tőlük írásban is:
Üdv az erdésznek!
Ki a zöld erdöt szép otthonának választotta második hazájában,
Kit a szabadság, s a tüzes bor még lelkesít baráti társaságban
Hogyha víg pohárcsengésnél örvendünk is boldog erdészlétünknek
A vénségtöl miért is rettegnénk?
Jókedv nem róható fel nagy bünnek.
Poharak csengése
'Éljenek' zengése
Szóljon a Hazának
S hű erdész fiának!

"A MŰSZAKIAK"

Nándor Németh: **Remembering 50 years** (Part 1)

Hungary 1956-Canada 2006. It would be negligent of me not to caution the brave reader that what follows is not a description of an adventurous life full of dangers and endless suspense. Instead, it is rather an ordinary life with the usual daily struggle of earning a living, struggling to raise a family of three children, improving our accommodations and working on additional education towards advanced degrees. At the same time, it would also be unfair to mislead the brave reader by suggesting that the following is entirely dull and boring. The final judgement will be that of the reader's.
In the fall of 1956 I was a students at Sopron University in western Hungary which was home to Mining, Geology, Geophysics, and Forestry Engineering. That fall also witnessed the greatest and most tragic political upheaval in the post-war history of Hungary, resulting in a hitherto unsurpassed mass of refugees streaming out of Hungary toward Western Europe first, and later toward other continents, far away from soviet political and physical oppression. The students and some teaching staff left Hungary in groups of similar academic training. Sopron's location eased the escape to Austria, where we were given temporary accommodation until final destinations were found and arrangements made for resettlement. Each phase was greatly helped by the community of classmates and friends from other faculties, which was to last until we finished our university studies and entered the Canadian labour market.
Background. In October 1956, the pervert political pressure cooker in Hungary started to break open. East Germany and Poland provided some precedents, but their efforts resulted in relatively small adjustments in the Soviet style 'socialism'. There were sympathy demonstrations in Hungary for the Poles, organized by university students with challenges directed at their own despised political system. In that October, Hungary finally broke the mould, and a full scale revolt broke out against the Russian occupation and the inhuman politics of their puppet regime. Almost immediately, Hungarians began to reorganize a more human form of political and economic system, despite the still functioning brutal state security apparatus, capable of bloody encounters.The entire country wished to live freely without Soviet colonial oppression and in harmony with its neighbours on a fair and equitable basis and without external pressure.

However, the Soviet political monolith built on cynical propaganda, total falsehood and unbearable political indoctrination with daily terror and fear for one's life and security could not tolerate the gigantic embarrassment caused by the Hungarians' open rebellion. Strategic countermeasures were implemented with speed and deception, to gain time for a counter attack. Briefly, it appeared that the Soviet withdrawal was genuine, but in reality it was only a ruse. Yet, between October 23 and November 4, 1956, a national revival commenced. The world stood in awe of the Hungarian achievement. Unfortunately and simultaneously, the international attention shifted to the Suez crisis.
On November 4th, the Soviet military returned with all its brutality to crush Hungary and re-establish the dreaded Soviet political orthodoxy. Newsreel documentaries of the day showed the bloody brutality of the soviet military. At the same time, the forces of the Hungarian secret police returned from their hiding and, with the support of the soviet military, renewed their terror campaign against their own people. Their fury was rationalized by fear of losing their grip on power and privileges, but dressed it up as their defence of the achievements of 'socialism'. People profoundly feared and detested them.
In propaganda jargon, they were helping out the newly formed puppet 'workers and peasants' government' which was hastily created under the protection of the Soviet military, outside of Hungary. They also declared that the soviet invasion was at the request of this new puppet regime. Tragically, the post

'November 4' events were even more tragic in liquidating the scattered resistance and the merciless show trials and executions that followed. Hungary suffered, and a sympathetic world stood by paralysed, feigning horror, but offering little tangible help. Once more Hungary' tragic history and struggle for independence and freedom repeated itself.

That was half a century ago. Some of the wounds have healed. Major political changes have occurred. The 'Soviet Empire', the 'workers paradise' the 'guiding light of mankind toward a happier future, freedom and equality for all' expired and imploded under its own inertia and falsehood.

Inside Hungary the terror reigned. Out of Hungary flowed an almost endless river of refugees hoping to save their lives and find an opportunity to recommence a decent new life in some other parts of the world, in helpful, welcoming countries.

Canada played a remarkable role, offering help to the refugees temporarily stranded in Europe. It was perhaps the best-organized and most effective effort, to offer a new life and new opportunities for thousands upon thousands fleeing from the oppression in their homeland. Hundreds of thousands of Hungarians were seeking a better life. Among these homeless thousands were students and teaching staff from the University of Sopron.

The Canadian presence was a real lifesaver in those desperate times. Especially, since it was manifested by high level involvement with arranging the entry of thousands of Hungarians to Canada. The Honourable Jack Pickersgill, Canada's Minister of Immigration, worked tirelessly on convincing Parliament to provide not only funds for transportation and resettlement assistance, but seemed to have expressed special interest in the affairs of the students from Sopron. He was instrumental in organizing our entry to Canada and acceptance to various Canadian Universities, offering opportunities to continue our studies after initial language training. He made several trips to Austria and met with representatives of various refugee groups. We can only thank, with sincere gratitude, his efforts and the priceless help we received from Canada.

The majority of students from Sopron were from the faculty of Forestry. They also had a significant number of their teaching staff with them, which helped keeping the group together. They had an offer to continue their studies at the University of British Columbia. Their story is well known and well documented.

The students from other faculties were mining engineers, geophysicists, oil engineers, geodesic engineers, geologists, who after a three-month language course at the University of Toronto spread out all over Canada practising their respective professions. Now, after fifty years living in Canada, let us reflect upon the experience of our integration into a new country, culture and language with its shades of humour, hardship and, eventually, well-deserved satisfaction.

The last days in Sopron. Sopron is an ancient city, whose roots reach back into Roman times. After the First World War it was given the title of 'Civitas Fidelissima' (city of loyalty), because its Hungarian, Croat, and German-speaking inhabitants refused to be ceded to Austria. Its population, with significant student help, fought off the Austrian forces, held a plebiscite under international supervision and, with Allied approval, remained in Hungary. After the Iron curtain closed it off from the West, it became an internally closed city as well. Entrance to it required a special pass and access to it was under strict military control. All pedestrian, train, bus and other motor vehicle travel were controlled into this officially designated Border Zone. Brder guards entered trains and buses to check the passengers approaching the zone. After the First World War, the city also housed one of Hungary's oldest technical universities and because of its sensitive location, attempts were made to gradually transfer it to a north-eastern industrial city of Miskolc. All faculties except forestry were already starting there and moved to Sopron only for the final years and graduation.

The October events in Budapest had an instantaneous effect in the life of Sopron and its University. It was confused, but peaceful and students accompanied the police to maintain public order within the city, assisted the border guards with opening the border to Austria helping the flood of refugees that began as a trickle and grew into a tide before the border was again shut down by the soviet military. Students were instrumental in maintaining order, ensuring fair distribution of supplies and food and even for established contact with Hungarian military garrisons to obtain arms. Some of us were sent into respective industries to help with setting up Workers' Councils, and a peaceful transition to non-communist operations and administration. One effective tool to force changes, i.e. ending soviet occupation, establishing neutrality, along the lines of the Austrian model, was a nation-wide miners' strike that halted many essential industries. I played a very minor part in the mining region where I worked during the summer.

Confusion reigned supreme. Despite the general goodwill of individuals and institutions like universities, hospitals, transportation systems, workers and liberated trade unions, peace and tranquillity was needed to re-establish a new order, new direction and a new system of national life. Unfortunately, the days passed fast, Budapest was a war zone already and with the surmounting difficulties on November 4, 1956, the Soviet army aided by the security forces of the former communist regime attacked with the most brutal force in Budapest. The capital again became another city under invasion and siege.

Locally, the soviet military, with a relatively small force of two tanks, infantry and an armoured command car arrived the same day at the gates of Sopron. Their intelligence must have indicated no significant military activity around the city, which explains the small show of force. It was Sunday. Around six o'clock in the morning there was a general alarm at our residence to organize groups of students to position them outside at major entrance roads to the city hoping that the Russians would not enter. There were uniformed soldiers mixed with the students and they even set up two leftover antitank guns from the Second World War. We had rifles and submachine guns of the same vintage. I personally had no ammunition. We had no information as to what to expect and must have been a pathetic sight to any observer. It is hard to say how many of us were lying at the side of the highway when the Russians arrived late afternoon.

Negotiating with the Russians The very first contact with the Russians resulted in the total flattening of the two antitank guns by their tanks. Everything appeared to move at enormous speed yet it also felt stationary and surreal. God only knows what we were thinking, lying at the roadside, staring in bewilderment at the small but still mighty armoured force that we were expected, by some miracle, to stop, ignoring totally the fact that they had their orders and could not possibly be persuaded by a bunch of confused students to turn around and go home. Our mission was, indeed, born of total chaos and confusion.

Shortly after, the command car stopped, two officers, a major and a captain stepped out and requested to talk to somebody in Russian. At that moment, it would have been hard to describe our mental state and after so many decades, it is impossible. Somewhat dazed, I stood up, approached the major with my empty submachine gun still dangling in front of me and we started dis-

cussing the grim situation. To be sure, his captain stood behind me with his antique Mauser pistol in my back until the major ordered him to step aside. His view was that it makes no sense to start a shooting match, creating a blood bath before he enters the city and he shared with me his orders to arrest and deport all armed resistors to an unidentified location. He also offered, as a sign of off-the-record goodwill, to remain outside the city to allow us, wayward students, to go back to Sopron and disperse. All in all, he was a decent chap, apparently a mechanical engineer in civilian life. I really hope that for his decency he was not rewarded with a lengthy sojourn at one of the remote soviet gulags for treating us Hungarian 'counterrevolutionaries', as the jargon of the day identified us, decently. Thanks to the decency of this nameless major many of us are still alive today. Having concluded the negotiations, the Russians disarmed us and we began to go back to the city, greatly relieved that the mentioned deportation did not take place.

Decades later, at a reunion in Sopron, Laci Szabó a classmate of mine introduced me to his English wife as the person to whom he owes his life. As he told her, without my foolhardy bravery he would not likely be alive. Admittedly, hearing this, a warm pride enveloped my heart. This was the first and only time anybody thanked me for saving his life.

The last minutes at the university campus Dazed as we were, the only place I could think was to go back to the university to assess the situation in terms of the imminent invasion of the city and to discuss the possibilities of further action. The general idea was to leave Sopron before the Russians reappeared. There were buses at the campus for evacuating families, staff and children to Austria. Many of us, for inexplicable reasons, picked up some weapons again and in a truck headed for the border in a state of total irrationality. By then it started to grow dark.

At the border and during the ride on the truck some feeble attempts were made to select a suitable solution. Essentially two possibilities existed. One would be to return to Sopron, go back to the residence and wait for whatever happens. The other was to continue into Austria and find new bearings in the great unknown. Since, I had not committed any crime, returning still seemed a feasible choice. However, there was a remarkably strange sentiment that almost guided me with an invisible force to continue, without hesitation. I felt the gravity of the choice, considering my parents who would be left alone later without me, yet the force pushed me relentlessly. Many years later, when I read the documentation of the aftermath and the terror that followed I was grateful for my guided decision to leave Hungary.

Meanwhile, the flood of refugees swelled by leaps and bounds. There were ordinary people, with or without families, uniformed soldiers, workers, youngsters, individuals and groups all eager to cross the border. All had their own reasons and explanations to seek their future outside their homeland. Sopron was well known to be a relatively easy place to cross the border.

By crossing the border into Austria we really entered a former part of Hungary, which was added to Austria by the Treaty of Versailles after the First World War. Granted, a large part of the population spoke German, yet they were originally citizens of the historic Kingdom of Hungary and, at this time, quite happy to be outside of the Iron Curtain. In the first village we received a truly warm welcome. The people at this late hour still greeted us as long lost relatives.

Austrian hospitality. Our first encounter with Austrian authorities was at a small village school. They told us to unload our weaponry in the classrooms, which provided storage space for an incredible amount of assorted arms and ammunition. It appears that other people, perhaps mostly military, also came with their equipment. In the courtyard there were even some artillery pieces whose Russian design proved their origin. Looking back in time, it is again difficult to rationalize such an export of weapons. Instead, it would have been wiser to carry some personal items, like a change of clothes, a toothbrush and shaving accessories. Perhaps in the great haste we didn't really plan on a long stay, but at the risk of repeating myself, the chaotic situation is the only acceptable explanation for the oversight.

In the flood of refugees, we, armed trespassers, were the smaller group. At the time we were ignorant of the terms of the Austrian peace treaty guaranteeing neutrality and prescribing the internment of armed groups, or individuals entering Austrian territory. Therefore, some of us were treated as de facto prisoners of war and designated by the Austrian military as 'Freiheitskaempfer', (Freedom Fighters). Unarmed students and the general refugee population, with families and children were taken into the care of the Austrian and International Red Cross. Arrangements were made to settle them in numerous refugee camps in and around Vienna. Non-armed students from Sopron were taken to a resort area, not very far from Salzburg, called Sankt Wolfgang am See. The best feature of this arrangement was that this st,udent body remained together under the supervision and guidance of their university staff and was identified as the emigrated University of Sopron group.

By contrast we, armed and uninvited visitors, enjoyed the hospitality of the Austrian army, which transported us from that small border village to a military base at Wiener Neustadt. We were given a decent breakfast, a small rest and a chance to refresh ourselves. Soon after we were transported by military trucks under guard to a place, Klosterneuburg, not far from Vienna. Our temporary residence was an 18th century cavalry garrison, that still bore the sign of post-war residence by the Soviet occupying forces. The Austrians took great pride in showing us the primitive alterations the Russians executed on the old building that could nowadays be considered a heritage site.

Our stay at Klosterneuburg was temporary and short. The highlight of my stay there was a visit by my maternal relatives, the Austrian branch of the family. Earlier, going through Vienna, I managed to slip a paper with the address of my relatives and our destination at Klosterneuburg. Hungarian speaking individuals always appeared around refugees asking if they could be of help, or looking for acquaintances. To my great surprise, the second or third day at morning roll call there were civilian visitors in the ample courtyard. I only seemed to recognise my mother's uncle who bore an uncanny resemblance to my maternal grandmother. For the same reason, they also picked me out from our pathetically shabby line-up. Here, I received the first food parcel, including long forgotten delicacies of oranges, bananas and assorted sweets.

From our temporary residence at Klosterneuburg, we were trucked to an abandoned former American military base near Salzburg, a place called Siezenheim. The camp was taken out of mothball, heating and shower facilities were repaired and reactivated. The buildings were modern, the surroundings picturesque, with beautiful Alpine mountains. It was a large refugee camp, mostly for civilians. However, our group, enlarged by additions of uniformed Hungarian soldiers, mostly conscripts, was segregated from the civilians by a high barbed wire fence. The soldiers were keen to shed their uniforms. There was among them a major who dressed with theatrical elegance: super shiny riding boots, greatcoat and gloves. In addition to his elegance, he never talked to anyone and spent the days walking aimlessly around our enclo-

sure.
We didn't really mingle very much with the soldiers, but for a short while we enjoyed the culinary 'skills' of their army cook. A pleasure that didn't last very long because the authorities put an end to this luxury and condemned us to the highly 'Non-Cordon Bleu' culinary disaster of Austrian Army.
To enter or exit from our make-belief POW enclosure was forbidden. The Austrians took great care to properly display us to the large number of hostile foreign observers and their press, abiding to the letter of their Neutrality Agreement and not harbouring armed undesirables. Outside the fence there were guards with fixed bayonets, appearing, in retrospect, somewhat theatrical and comical. We were escorted by these armed guards with their frightening paraphernalia to Sunday church services, to show how serious the Austrians were about keeping us, 'dangerous elements' under lock and key.
Under the apparently excessive military rigour, we were rather well treated. Charitable organizations appeared frequently, supplying us with items of personal hygiene. Yet at one time we even started a hunger strike! If I remember correctly, it was because of our exposure to the Austrian military cuisine. The camp commander was recalled from a Tyrolean vacation in great haste, pleading with us to resume eating. When we showed signs of reluctance, he threatened us with taking away our soccer ball.
Eventually, we settled into a routine of general aimlessness, anxious to guess what the future might hold for us. In the meanwhile, we were also given 'off-the-record' passes to go to Salzburg to visit some sites. No doubt, with the passing of time and their effective terror campaign, the newly re-established communist government in Hungary started to feel less threatened, which eased the external pressure on the Austrians to, keep up our internment conditions.
We were also given an equivalent of the Austrian army pay according to our rank in the Hungarian Army's reserve officer training program. With some money in our pockets, we even indulged in some shopping in Salzburg. As part of these visits to Salzburg, a friend, Rudi Rucker and I visited the birthplace of Mozart, signed the visitors' book and also found the residence of Schubert, not far from it. It was soul lifting to stroll around freely in Salzburg, which a few weeks earlier could not even be imagined. Many years later, during a family visit to Salzburg, we visited the Mozart museum and found many changes in it.
Our Future Time was passing extremely slowly in an internment camp. Increasingly, representatives from various countries came to visit us. They were mostly from universities with offers of educational and immigration opportunities. A relatively small group of mixed technical backgrounds from the Sopron group accepted an invitation from Leeds University in England, offering an opportunity to finish their studies and eventual graduation from their chosen faculty. During our internment, there were some psychological complications, apparently quite unavoidable in such situations, resulting from a blend of inactivity, hopelessness and uncertainty regarding the future. I must confess inactivity was very trying for me. I wrote to my relatives in Vienna outlining the situation and my gradually increasing depression. I was not able to get used to the idea of leaving the old continent altogether. Apparently, I was more depressed by the internment than many other students in our group.
When it was disclosed, that our camp would be dissolved and we would receive official release papers from internment, I had to decide fast. There was an opportunity from some American funds for scholarships to go to the Mining Engineering faculty at the University of Leoben in Austria. After closing the camp, I gathered my meagre possessions and took the train for Leoben, where I found some other students from Sopron, but not from my class. The residence was rather appalling. In a huge open company dormitory, I counted up to forty beds. People residing there were working on shift work in the large mining and metallurgical complex! It was suggested that until reaching the sufficient level of German, we would work underground and then, and only then, we could continue university studies. Needless to say serious language studies while working in a coal mine seemed rather unattractive and impractical.
After a few depressing days and the coming of the Christmas holidays, guided by some strange inner radar, I decided to visit my relatives in Vienna. Arriving at their place I found a home full of cousins, some of their friends and perhaps other relatives, yet unknown to me. I think there were seven of us. Despite the overcrowded situation I enjoyed the freedom of being able to move around Vienna, sparkling and bathed in Christmas lights, the likes of which I had never seen nor imagined. Fortunately, some of the other guests started to leave, or moved into refugee camps where more help and better access to immigration opportunities was available to them. Only three of us remained at the uncle's place and the house became quite comfortable. I often accompanied my uncle on business visits and negotiations, met other relatives and started to feel quite attracted to life in Vienna. Understandably, the idea of returning to Leoben looked less and less inviting. In a state of general discouragement, suddenly and unexpectedly, I received a telegram from a classmate of mine with the Sankt Wolfgang am See group, informing me of the ongoing negotiations with representatives of Canadian Immigration to come, as a homogeneous group, to Canada. The conditions described were more than attractive. He advised me that if I were interested in coming, I should visit the Canadian Embassy in Vienna (then on the Kaertner Ring, which was quite close to my relatives' place). The news coming out of Hungary were getting more and more depressing and discouraging. So without much hesitation I went to the Canadian Embassy, subjected myself to a brief medical examination and was given a date and time to be at the Westbahnhof railway station and take the train to Paris.
Between Christmas and New Year, I returned to Leoben, picked up my belongings, and began planning to leave Vienna for an overseas adventure in Canada. However, before departure I spent a very pleasant New Year's Eve celebration in Vienna with relatives and friends. At the set time, my relatives took me to the railway station and after an emotional farewell I boarded the train. To my surprise, other students from Sopron who stayed behind in Vienna also took the opportunity offered to us by the Canadian Government. In Salzburg we were joined by the large non-interned group from Sankt Wolfgang am See and continued our journey to Paris. It was good to be among old friends again and there was a lively exchange of news, gossips and anticipations. The mood was cheerful and topics to discuss and reflect upon seemed inexhaustible. After Salzburg, the night train took us to Paris where we arrived around noon and without wasting any time, were transferred to another station by bus to continue the trip to Le Havre.
Destination Canada. We boarded a relatively small and somewhat ageing ship called Columbia. Apparently, it was built around the First World War and undeniably saw a thing or two in its lifetime.
During the long train rides and on the boat a feeling of light heartedness and liberation came over us. Since leaving Hungary this was the first time we found strength in our togetherness. Faculties and classes drew closer and a large amount of news and

information regarding plans and developments were debated almost endlessly. Ideas and aspirations as well as anticipated difficulties surfaced and a mutual supporting atmosphere came into being. Our common past cemented and strengthened earlier friendships. We were the largest homogeneous and most closely knit group on the ship.
It was January 1957 and crossing the Atlantic in January is not for pleasure seekers. The cold, the wind and the enormous waves had seriously de-stabilized us and see sickness became a quasi permanent traveling company. Our bearing had been set and there was no place for regrets and change of hearts. We had a new destiny set for us regardless of its final shape and content.
The togetherness and friendship made the crossing more bearable. I had an old friend Franci Kovacs for cabin mate with whom I'd been to school since September 1945. We graduated from the same high school, were in the same class at university, spent the summer military training together and now we were travelling to a new country and a new world of challenges together. Having close friends around at critical times in one's life has an absolutely remedial effect.
If I remember correctly, the crossing from Le Havre to Halifax was to have lasted five-six days. Unfortunately, somewhere around mid-Atlantic, we had a major technical breakdown and the entire trip took almost two weeks. Not an unbearably long time under normal conditions, but on a crowded ship and with harsh winter storms, it seemed like an eternity. Furthermore seasickness made me very uncomfortable and I found the only way to make it bearable was to spend as much time as possible outside on deck. Given the prevailing weather condition, it was not very enjoyable. People, in general, occupied themselves with reading, playing cards, chess and discussions, or meditation. After all we were at the threshold of a major readjustment to our lives. The married couples among us had a number of small children so their time was more in demand than ours. Yet, we had a destination and an increasingly good feeling about the beginning of our new life.
We were told that Canadian immigration authorities arranged our association with respective departments of the U. of Toronto and a three-month language course. It was a practical arrangement as an experimental project, because at the same time, the Department of Linguistics could establish certain teaching parameters of teaching English as a second language to adults.
The immediate goal was to provide us with sufficient language training to be able to go out for summer jobs in relevant industries, further enhance the knowledge and real-life practice of English and return in the fall to continue our studies. So, despite the conditions and limitations on the ship, we, in general, began to feel positive, hopeful and appreciative.
The time at sea also allowed plenty of time to reflect upon the recent past, the dramatic events that forced us to leave Hungary, our families and relations and the loss of their emotional support and nurturing. We did not talk openly about the great unknowns mixed in the sands of uncertainty, but I believe we all had it in the back of our minds. One nagging, yet unformulated concern was our professional training and the little knowledge that we possessed about Canadian mining, Canadian university practice and the entirely new set of individual challenges awaiting us.
In Hungary everything was preordained. The political powers decided who went to what university and where and who would be assigned work and what kind of work. The state and its political omnipresence did not bode well for individual initiatives, rather hindered their development. Obviously, we were to face a cultural shock as well, whose details and magnitude would vary from individual to individual. During the transatlantic trip this and other concepts were somewhat fog-bound, yet they were present in all of us and their presence could not be overlooked.
(May, 2010, Ottawa, ON)

Varga Imre: Életpálya

Vas megyéből, Vásárosmiskéről származom. 1930-ban születtem, szüleim ötödik gyermekeként. Középiskolámat Szombathelyen kezdtem, majd az újonnan alakult Celldömölki Gimnázium diákja lettem és ott is érettségiztem 1950-ben. Utána a miskolci, majd a soproni egyetemen folytattam tanulmányaimat és ez utóbbin 1954 szeptemberében szereztem olajmérnöki diplomát. Ugyanakkor kerültem Budapestre az Energiai Minisztérium egyik főosztályára, a Bányászati Aknamélyítő Trösztöhöz.
A forradalom ideje alatt a Tröszt Munkástanács elnökének választottak meg, amelynek funkcióit lelkiismeretesen, hazafiasan és kötelességszerűen végeztem. Látván a kommunista országvezetők hatalmának újraerősödését, a megtorlás elkerülése végett 1956. december 20-án menekülésre kényszerültem.
Bécsben, másnap a rendőrségi bejelenkezés után, véletlenül összefutottam egypár soproni diákkal, akiket még a 'Tamás' konyháról ismertem. Ők javasolták, hogy vegyem föl a kapcsolatot Dr. Kántás Károly professzorral, aki a soproni egyetem műszaki kimenekült diákjainak a Kanadába való ügyeit intézi. Még aznap fölkerestem Kántás professzort és a 'Leckekönyvemmel' és a benne lévő aláírásával igazoltam magamat. Pár perc mulva, egy rövid igazolást írt tanársegédi minősítésemről és kért, hogy csatlakozzak a soproni csoport tagjaihoz, akik Salzburgban vannak és január 5-én indulnak Torontó felé.
Salzburgba december 24-én este érkeztem és résztvettem a soproni csoportnak tartott Éjféli Misén. Itt találkoztam egy-pár régi ismerőseimmel, Fülöp Jóskával, Oláh-Tóth Sárival és Tótszöllössy Bélával, stb. Nagyon örültem a 'szabadságnak,' a szép karácsonyi énekeknek, és ismerősöknek, de mégis bánatos és elhagyatottnak éreztem magamat. Ez volt az első karácsony, amikor nem a szülői házban vártam a kis Jézus eljövetelét.
Majd december 27- én visszautaztunk (Oláh-Tóth Sári, Czéman Géza és Köles István) Bécsbe és ott a Honorable Gordon E. Cox, a kanadai kormány megbízottja és a soproni csoport ügyintézője tíz percen belül kezünkbe adta a Kanadába való Vizumot. A napok gyorsan teltek és január 5.-én és 6.–án utaztunk vonattal Le-Havre, franciaországi kikötőbe, ahol egy görög hajó, a 'Columbia' várta a soproni csoportot. A beszállás névsor szerint történt. Sajnos 'Varga' a névsor vége felé van és kiderült, hogy hat diáknak és nekem, mint tanársegédnek nem volt férőhely a hajón, mivel néhány 'nem-soproni csoporthoz' tartozó személy fölvásárolta a helyünket. Persze, mi, a hajóról lemaradottak nem tudtuk, hogy miért nincs felszállási jegyünk és követelőztünk. Ekkor a francia rendőrség őrizetbe vett bennünket és egy rabszállító autobusszal vittek bennünket Rouenbe, egy katonai lágerba. Megvallom, életemnek ez volt az egyik órája, amikor teljesen értéktelennek, tehetetlennek - szinte rabszolgának-éreztem magamat. Zo-

kogtunk Vince Lacival, Vetro-Köműves Palival, stb. (a többiek nevére nem emlékszem). Nem tudtuk, mi vár reánk. A katonai táborban jó ellátásunk volt, különösen a francia vörös borban bővelkedtünk, amivel búnkat-bánatunkat eredményesen orvosultuk. Másnap, mint a csoport vezetője, fölvettem telefonon a kapcsolatot Hon. Gordon Coxal és törött német nyelvtudásommal megértettem vele, hogy mi történt velünk, hol vagyunk, és mit tegyünk? Ő megnyugtatott bennünket, hogy a Kanadába való elzállításunkról gondoskodni fog. Említette, hogy a hajóról való lemadásunkról Dr. Szenczi Willibárd, a soproni csoport veztője már értesítet-te őt. Megnyugodtunk, mivel ügyünk intézése folyamatban volt, és az este bőven áldoztunk Bacchusnak! Pár nap mulva Párisba vittek bennünket. Hotelunkat nem hagyhattuk el, mert repülőre volt (stand-by) jegyünk, de nem tudtuk, hogy mikor lesz üres hely számunkra. Végre, január 14-én este repü-lőre szálltunk és, minus 30-fokos hidegben, másnap hajnal 3-kor, Ganderbe (NL), majd Montrealba érkeztünk, ahol megkaptuk a Kanada-i letelepülési igazolványt. Ezután a VIP [Very Important Person(s)] szobába vezettek bennünket, majd később a Royal Canadian Mounted Police (RCMP) két tagja rabszállító autójukkal a belvá-rosi börtönbe vitt bennünket. Hosszas ellenkezésünk után megé-rtették velünk, hogy minden jótékonysági hely tele van már magyar menekültekkel és csak a börtönben tudnak helyet szolgáltatni. Jó ellátásunk, szabad mozgásunk volt. Meg voltunk lepődve, hogy a rabok éhség strájkba mentek, mivel csak hetenként egy-szer kaptak 'steak' vacsorát.

1957. január 19.-én csatlakoztunk Montreal külvárosában a Colombia hajóval szállított soproni csoporthoz. Itt Dr. Szenczi Willibard és a csoport tagjai úgy határoztak, hogy én azonnal índuljak Torontóba és intézkedjek a csoport mielőbbi érkezéséről és elhelyezéséről. Dr. Szenczi táviratban értesítette Dr. Sydney Smith-et, a Torontó-i Egyetem elnökét érkezésemről, aki másnap, hajnal 5 órakor, várt a torontói vasúti állomáson és elvitt a laká-sára. Később, a sofförje jött és elvitt a Magyar Katolikus templomba a vasárnapi 9 órai szentmisére. Szerencsére, Dr. Smith németül is beszélt és igy (ha nehezen is, de) megértettük egymást. Mise után a West Lodge-ba vitt a söffőr, ahol pár napig laktam a nagyszámú magyar menekült között.

Majd a következő napon, január 21.-én, Dr. Smith hívott az egyetemre, ahol 6-8 személy jelent meg az egyetem és a 'Mining Associaiton of Ontarió' részéről és a soproni csoport mielőbbi idehozatalát, elhelyezését, és a nyelv-tanfolyam beindítását tárgyaltuk meg. Tolmácsunk a torontói diák ifjúsági kőr egyik vezetője, Kiss Zoltán volt. Hihetetlen, de mi régi ismerősök voltunk (1943 és 46 között együtt laktunk a Szalézi Intézetben, Szombathelyen. Ő ekkor a torontói egyetemen a Master Degree-jén dolgozott. Később, doktorátust szerzett és a New York-i egytem Engineering Physics professzora lett).

A soproni csoport január 25-én érkezett meg. Első szálláshelyük a Jarvis Street-en volt. Itt a családosokat és a diákokat a legjobb belátásom szerint próbáltam a meglevő szobákba elhelyezni. Az angol nyelvoktatás, önkéntes tanítókkal, január 29-én kezdődött. Február közepén a soproni csoport egy új, szebb és nagyobb he-lyet kapott a Chorley Parkban.

Megjegyzendő, hogy a torontói magyar Katolikus és Református Egyházak vezetői nagy segítségére voltak a soproni csoportnak mind vallási mind társadalmi téren. Saját esetemet említve, a Katolikus (Árpádházi Szent Erzsébet) templom Nőegylete rende-zett egy vacsorával egybekötött tánc estet, amire a soproni cso-portból meghívtak 8-10 személyt, közöttük engemet is. És mi tör-tént? Itt a tánc teremben ismerkedtem meg egy magyar szárma-zású leánnyal, Margarettel, akit rövidesen feleségül vettem, és azóta is 'együtt táncolunk' az élet szinpadán.

A négy-hónapos nyelvtanfolyam befejezése után, minden egyes személy próbált a maga lábára állni és valami munkalehetőséget találni. Jómagam, esküvönk után Calgaryba, az 'olajváros'-ba költözködtem Margarettel. Mérnöki állást szinte lehetetlen volt kapni, így én egy darabig egy olajkút fúróberendezésnél fizikai munkásként dolgoztam. Utána sikerült egy kezdő rajzolói állást kapnom a Texaco Canada Olaj Vállalatnál, ahol lépésről-lépésre bebizonyítottam mérnöki szaktudásomat és rátermettségemet. Idővel szépen haladtam előre a ranglistán és 15 év eltelte után a felső menedzseri csoportnak egy elismert és kitüntetett tagja let-tem és voltam nyugdíjba menetelemig. A 30-éves Texaco-i mun-kám alatt alkalmam volt dolgozni, tárgyalni és oktatni az olajipar legalacsonyabb beosztású embereitől kezdve a legmagasabb vál-lalati vezérigazgatókig, vagy tulajdonosokig.

1988-tól 1994-ig az Alberta-i Olajipar-i Tábla Bíróságnál dolgoztam, ahol a mélyfúrási főosztály ügyintézését vezettem; továbbá általános tanácsadási szolgálatokat láttam el.

1991-ben a magyar kormány kérésére és a Olajipari Tábla hozzájárulásával tagja lettem a magyar bányatörvényeket felülvizsgáló és új törvényeket javasló nemzetközi bizottságnak. Az új és nyugati mintára készült törvényjavaslatainkat a magyar Parlament 1993-ban elfogadta és azóta is kisebb módosításokkal érvényben vannak.

1994 tavaszán a Táblától is nyugdíjba mentem és azóta meghívásos alapon konzultálok, tanácsokat adok és előadásokat tartok különböző helyi és nemzetközi szervezeteknek

Életpályám alatt munkaerkölcsi filozófiám nem a 'vörös milliárdosok' vagyonszerzés módszerére, a csalásra és a sikkasztásra épült, hanem a Rerum Novarum-ra, amely a munkásság megbecsülését és az őket megillető igazságos bérezést kivánta szorgalmazni és alkalmazni. Műszaki, mérnöki munkáim részleteiről itt nem kivánok foglalkozni, mivel azok terjedelmesek lennének. Röviden csak annyit, hogy szinte az olajipar felső ágának legtöbb részével, úgymint a mélykutak fúrásával, olaj- és gáz-termelés földalatti és földszini problémáival, gázfinomítás, könnyű, nehéz és kátrány olajok termelésével, szállításával és gazdaságosságá-val, törvényeivel, stb. foglalkoztam, gyakran minus 25-30 fokos hidegben, vagy magasszintű tárgyaló termekben.

Most pedig szeretnék pár sort irni a kanadai egyházi, társadalmi, és kulturális tevékenységemről, magyarságom megtartásáról és Magyarországhoz való ragaszkodásomról. A kezdet nem volt könnyű. Habár 5-6 év elteltével az angol nyelvet egy bizonyos fokig elsajátítottam, de a kanadai társadalom - különösen az angolszászok - észrevehetően lenézésessel, lekezeléssel viselkedtek iránt-am is, mint más 'új-kanadás' iránt. Ezért csak úgy tudtam felülkerekedni, hogy szakmailag kimagasló eredményeket értem el, amit elsősorban az otthoni tanáraimnak és professzoraimnak köszönhetek kiváló oktatásukért.

Társadalmi téren is, ha lassan is, de előre haladtam. Angol nyelvi, politikai és gazdaságtani tudásom fejlesztésére esti tanfolyamokra jártam, ahol beszédeimen keresztül alkalmam volt ismertetést adni a magyar értékeinkről, kultúránkról, történelmünkről, a tria-noni békediktátumról és annak igazságtalanságáról, majd a 45-éves szovjet megszállás iszonyairól, romboló erkölcsi és gazdasá-gi hatásairól.

A Calgaryban letelepült Sopron-i csoport kezdettől fogva kis számú (8-10) volt. A találkozások legtöbbnyire magyar ünnepségek, vagy baráti esküvők, temetések alkalmából történt. Legutóbb, meghívásomra, 2010. szeptember 21-én Ft. Fülöp József halála alkalmából a helyi katolikus templom termében jöttünk össze (férj-feleség és barátok, összesen 22-en,). Különös megtisztelő volt a számunkra, hogy Dr. Hajnal Zoltán Saskatoonból is eljött volt osztálytársa életének közös méltatására. Fülöp Jóska megér-

demelte a megemlékezést, mert egy kiváló geofizikus mérnök, majd egy rendkivül sociális gondolkozású pap és igazi jó barát volt.

Családomról a következőket irom: Feleségem, Margaret Győrújbarát-i születésű, aki közvetlenül a háború után (1945) árván maradt. Külföldi rokonai révén először Angliába majd Kanadába, Torontóba került. A középiskola elvégzése után a Toronto-i egyetemen (St. Michael College/St. Joseph College) filozófiát tanult, de két év után anyagi fedezet hiánya miatt titkárnői munkát tanult, majd vállalt. Tizenöt év múlva, amikor már gyermekeink elég idősek lettek és családunk anyagi helyzete is megengedte, visszament tanulmányait folytatni Calgary-ban, és Isten segítségével két (tanári, majd szociális munkás) diplomát szerzett. Tizennyolc év óta önkéntes munkavállalás keretében elhagyatott öregeket és kórházi betegeket látogat és gondjukat viselni.

Házasságunkból négy gyermekünk született: Vincent, 1958-ban született és szépművészeti (Master Degree) egyetemi diplomát szerzett. Három gyermeke van. Jelenleg, a Saskatoon-i Mendel Szépművészeti Múzeum igazgatója. Andrea lányunk 1959-ben született és politikai gazdaságtanból diplomált Torontó-ban, majd geofizikus mérnöki diplomát szerzett Calgaryban; jelenleg, az egyik itteni olajvállalat alelnöke. (Négy gyermekük van: a legidősebb fiú a New York-i Rockefeller Egyetem doktorandusz ösztöndíjas hallgatója, a második fiú az Albertai Egyetem orvosi fakultás hallgatója, leányuk másod-éves gépészmérnöki hallgató a Calgary-Egyetemen, legfiatalabb fiúk, 17 éves, az idén fog érettségizni. Mind a négy gyermek kiváló az úszó sportban).

Emery fiunk 1961-ben született, vegyészmérnöki diplomát szerzett a Calgary-i Egyetemen, majd három évi olajmérnöki munka után visszament az egyetermre és jogi diplomát szerzett. Jelenleg, környezetvédelmi konzultációs munkát végez Calgaryban. (Fia, 16-éves, a DVD kis filmek készítésének mestere). Monica lányunk (1962) négy évig mint olaj-vegyészmérnök dolgozott, majd a Biokémiai Tudományok doktora képesítést nyerte el. Jelenleg Calgary-ban a Canadai Ipari Kutató Intézet munkatársa mint tanácsadó.

Az életemben elért eredményekre mindig büszkén tekintek vissza , amikben Margaret állandó és nélkülözhetetlen segítő-társam volt. Különösen a Texaco-i munkám első 10–12 évében, amikor kb. fele időmet az olajmezőkön töltöttem és ekkor Margaretre hárult a négy gyermek nevelése mind iskolai mind sport és zenei aktivitások kivitelezése szempontjából, és egyben fáradhatatlan szervezője, motorja volt családi életünknek. A kie-gyensúlyozott családi életünk, az Istenben vetett hit és a kemény munka meghozta a gyümölcsét, mert:

-Gyermekeinket megtanítottuk a magyar nyelvre (ami nem könnyü dolog itt az idegen környezetben) legalábbis annyira, hogy nem kell tolmács részükre.

-Mind a négy gyermekünk és feleségem is kettős, vagy felsőbbrendű diplomát szerzett különböző egyetemeken.

-A Calgary Magyar Katolikus Szent Erzsébet Templom Építő Bizottságnak elnöke voltam 1961 és 63 között. Annak idején fölismertem, hogy a templom talán mindenhol, de az emigrációban még inkább egy átölelő kart, egy közös otthont, egy valahová-tartozást jelent a bevándorlók részére, különösen az első években, de később is. A sok fáradságos munkának és szervezésnek meg-lett az eredménye, mert 1962-3-ban a templom felépült és az egyházközség most is erőteljesen működik. A templom az egyik fő gócpontja a Calgary magyar egyházi és világi rendezvényeknek, a magyar iskolának, cserkészetnek és az öreg magyarok találkozásának

1967-ben a Pigeon Lake, AB közelében, az Alberta-i cserkészek részére egy 40 személyes épületet terveztem és tartó vasszerkezetét adományoztam, majd a cserkész szülők a Kiss Atya által előregyártott (fürészelt) deszka darabokat a vasvázra szerelték. Az épületet cserkészeink még ma is rendszeresen használják.

Számos történelmi és egyházi témájú értekezést irtam a helyi magyar Krónika elnevezésű televizió adásai számára

Egyházi és világi magyar ünnepségek gyakori angol- és magyarnyelvű szónokának kértek fel. Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50.-ik évfordulója alkalmából beszédet mondtam a Calgary-i Városház előtti ünnepségen, továbbá, a helyi Petroleum Történelmi Társulat tagjainak és különböző iskolákban mintegy 300 érettségiző diáknak

A magyar névnek, a mérnöki teljesítménynek, üzleti és gazdasági etikának, a keresztségnek és a magyarokon való segítőkészségnek mindig zászlóvivője voltam. Köszönő és elismerő levelekben nem szükölködöm.

A Celldömölkön székelő Kemenesaljai Baráti Körnek aktiv tagja vagyok. Ennek keretén belül 1995-ben feleségem indítványozására a kör létrehozott egy tanulmányi ösztöndíj alapot, amelynek az egyik fő anyagi támogatói voltunk és vagyunk. Az ösztöndíj segítségével eddig 28-an szereztek egyetemi vagy főiskolai diplomát. Ennek értékeléséért 2008-ban a 'Celldömölk Városért Érdemrend' kitüntetést kaptam.

2001-ben meghívást kaptam Szombathelyre a Vas megyéből elszármazott jeles személyiségek találkozójára, amelyen életútamról kértek ismertetést tőlem. A 10 - 12 perces beszédemet hosszú tapssal köszönte meg a nagyszámú résztvevő.

A Magyar Köztársaság Elnöke, Sólyom László a magyar bányajog megújításában való részvételemért, a magyar oktatásnak nyújtott támogatásomért, valamint a kanadai magyarság érdeké-ben végzett tevékenységem elismeréséért, 2006. október 5-én, a 'Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje' kitüntetést adományozta.

Az 1956-os forradalmi tevékenységemért számos elismerő levelet, illetve emléklapot kaptam különböző magyar és kanadai szervezetektől, továbbá Governor of the State of New York, George E. Patakitól.

Jelenleg a Calgary-i katolikus egyházközség történetének magyar és angol nyelven való megírásán dolgozom, amiben segítségemre van főleg feleségem és számos egyháztag. Remélhetőleg, a könyv ez évben elkészül.

A sok nélkülözés, a fizikai és pszihológiai nehézség mind odahaza mind a kanadai kezdeti években nem tört le, inkább erőt adott és így a családomnak, a magyar hazámnak és a keresztény társadalomnak mindig a tőlem telhető legjobbakat tudtam nyúj-tani.

Befejezésül csak annyit: A szülőföldemhez, Vásárosmiskéhez, Magyarországhoz mindig hűen ragaszkodtam, ahol szüleim, testvéreim, és tanáraim belém nevelték a magyar-haza szeretetét, egyházaink és az arra rászorulók segítését. Ezért mindig hálás vagyok nekik. Gyermekkoromra és iskolás éveimre még most is örömmel gondolok vissza, különösen a szombathelyi Szalézi In-tézetre, a Celldömölki Gimnáziumra, és a Soproni Egyetemre, mivel nevelőink, tanáraink, professzoraink átültették belénk a legfontosabb oktatás-filozófiai felfogást, hogy "Non scholae sed vitae discimus." (Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk.) Ennek eredményeként a magyar iskolák növendékei mind kiváló képesítést kaptak a jövendő életpályájukra, közöttük jó magam is.

Végül kivánom, hogy a magyar oktatási rendszer ma is termeljen ki vallásos és erkölcsös kiváló egyházi, világi és műszaki vezetőket, akikre most különösen nagy szüksége van az országnak.

Adja Isten, hogy úgy legyen. Jó szerencsét a Bányásznak. Üdv az Erdésznek, Elefes a Kohásznak. *(Calgary, AB 2011-02-07)*

RECENZIÓK

Veszely Ferenc: **Könyvismertetés**

Major Richárd: Vadváltók c. könyvét több mint egy évvel ezelőtt olvastam, s bár már benne voltam a nekem a kortársi irodalmat megismerő-megemésztő tanulmányaim írásában, akkor nem írtam e könyvről, megelégedve azzal, hogy olvasás közben felmerülő kérdéseimet levélben megtárgyaljam a szerzővel. Részben így ismertem meg jobban és váltunk észrevétlenül jó ismerősökké, amit 56 és hazánk irányában mutatott közös érzelmeink cementeztek később barátsággá. Számítógépes kapcsolatunk gyakorisága megszokott része lett életemnek, s ennek hirtelen megszakítása MR tartós kórházba vonulása után olyan hiányérzetet keltett bennem, ami engem is meglepett. Így esett meg, hogy elővettem megint a könyvét, eredetileg csak azzal a szándékkal, hogy megint a közelemben érezzem ezt az általam becsülni megtanult embert. Ekkor, újraolvasás közben világosult fel előttem, hogy kutyakötelességet mulasztottam el, amikor nem tettem komolyabb tanulmány tárgyává a Vadváltókat. MR ugyanis jóval több, mint vadász: hozzáértő természettudós is, akinek perspektívája és természetszeretete jobban rá tud világítani az ismertetett tájra, mint a holdsugár, vagy akár a nap. [Az ingovány] „velem szemben lévő oldalát sűrű cserjés borította a lápon túl csenevész nyírrel, luc és más fenyőkkel; ahogy a magasabb rendű erdő próbálja hatalmába venni a feltöltődő lápot." (62) Igen, így kell látni a természetet, mint ahogy kellene látni az életet is: a jelent a multban és a jövőben foglaltottan. MR szinte eggyé válik a tájjal. "A csendes, hűvös északi reggel bűvöletében kémlelve az eget, ahogy a kora őszi nap 'vitatkozott' a fellegekkel, valahogy nem is volt olyan ismeretlen nekem ez a táj; mintha valahonnan a múltból jöttem volna vissza ide." (62) A megbékéltség érzése szinte magától szívárog bele az olvasó lelkébe is. Így, apránként nyílvánul ki, hogy a szó kavicsai között arany csillog: valódi, irodalmi érték. És én átsiklottam felette első olvasáskor! Talán a szerző szerénysége hatott rám, aki azzal az üzenettel küldte nekem könyvét, hogy ne keressek benne semmi irodalmi értéket? Aki nem keres az nem talál. Vagy több, mint irodalmi ragaszkodása a tényekhez? "Ami itt leiratott, az úgy történt." (261) – írja, elnézést kérve azoktól akiket néven nevez. De ugyanakkor kinyílvánította írói szándékát is: „...közelebb szeretném hozni az Olvasót a cselekvényhez, sőt megpróbálom annak csaknem a résztvevőjévé tenni." (261) Márpedig amennyiben ez a próba sikerül is neki, a könyv annyiban irodalom is kell, hogy legyen!

Természeténél fogva a Vadváltók telve van vadásztörténetekkel. Példaképpen vizsgáljuk meg, mennyire sikerül a szerzőnek résztvevővé tennie olvasóját a felejthetetlen első bikaszerzése történetét leírva. A történet több szempontból is tipikus. A szerző pontos leírást ad helyben és időben, színes térképet is csatolva, ahhoz referálva a helyszínt, ezzel keretezi be a történeteket. A tényekre veti a súlyt az elbeszélések keretében, a beleélésbe a kereten belül. A szerző mellékelt magyarázatait az eseményekhez majdnem mindig elfogadjuk, ha nem kivétel nélkül is. Egy apró kivétel az első bikavadászat kezdetén az a magyarázat, hogy vadásztársai nyugalmát nem zavarandó távozott volna táborukból egyedül, kora reggel hagyva magukra őket. Hiszi a piszi! Van olyan édes álmát alvó táborozó, akit nem ébresztene fel erdei csendbeni álmából egy közeli terepjáró autó beindítása? De a lényeg nem ez, hanem a pontos keret, illetve ahogy a szerző már a keretben is elárulja írói vénáját. Érdemes hosszabban idézni: "Discovery Creek a #7A Omineca régió 38. sz. körzetében van (#7A-38). 1961 október 2.-án reggel, valamikor 7 óra tájban csendesen kihajtottam táborunkból, hogy barátaim nyugalmát nem zavarva, álmaim ösvényére lépjek. Ahogy az el volt rendelve. Egyébként mi egyéni vadászok lévén, nemigen botladoztunk egymás nyomában, ki-ki ment a maga ösvényén, kivéve ha a terv másképp kívánta. Az, hogy én magam mentem, megszokott módszerünk volt, ha társaim azt gondolták is, hogy elsietem a dolgot, hisz majd két hét áll rendelkezésünkre. Csakhogy engem "zsinóron húztak" terveim. (62)"

A kedves Olvasó előtt nem titok, hogy MR-t vadászni vágyó szenvedélye húzza zsinóron, ami még társainál is nagyobb kell, hogy legyen, mert a többiekkel ellentétben neki nincsen türelme várni. Különben is maga szeretne lenni – érjék utól a többiek, ha tudják! Persze nem akar ő senkit sem megbántani, de azért szükségét érzi, hogy megmagyarázza olvasóinak miért hagyja ott barátait, úgy látszik elég rendszeresen. S figyeljünk fel a konkrétumokat követő költői kifejezésre: "hogy...álmaim ösvényére lépjek." Ha ez nem költői kifejezés, akkor mi ez? Irodalmi véna a javából! A fatalista filozófus is megjelenik: "Ahogy az el volt rendelve." De a vadász tudja mire vadászik, és tudja, hogy hol keresse azt. Nem véletlenül ül lesben a fentebb említett láp szélén, ahol már az író veszi át az elbeszélést: "Mögöttem valamivel jobb, lucokkal kevert duglászfenyő állomány húzódott. Látogatóba jött hozzám egy Canada Jay, az északi erdők kis kolduló tolvajmadara, hangtalan barátsággal lebbenve egyik ágról a másikra, és egyre közelebb. [Természetleírás, de hangulatkeltés is: irodalmi bevonása az olvasónak a helyszínbe.] Már jó ideje ültem ott, kalandozó gondolataimmal szórakozva, amikor egy brekegő böffenés törte meg a csendet. Nagy békák lehetnek itt, -- gondolnák velem együtt a tapasztalatlan európai 'stüszik'. [Szerényített dicsekvés.] Aztán a többi már szinte csak lázálomként ragadott magával. Kurta hangját meghazudtolva, fenséges koronás 'király' lépett a lápra, határozott, hosszú léptekkel keresztezve a meadow-t. [MR nyelvéhez idegen, de történetéhez pontos helyi angol szavakat is használ, amelyek meghatározóbbak a fordításoknál, de így is mindíg gondot fordít arra, hogy magyar olvasójának megmagyarázza azokat.] Lázas ujjaim előrenyomták a Husqvarna biztosítékát, távcsövem szélhegyben végződő szálkeresztjén megjelent a massziv váll és test. Lélekzetvisszafojtva állok, amint belevág a reggeli csendbe és vállamba a robbanás, aztán az ideges ismétlés. A robbanásra mintha megbicsaklott volna a hatalmas test, az ismétlés robajára mintha jelezne, de irányt változtat, félig-meddig felém, és gyorsan bevált a velem szemben lévő sűrűbe". (62-63)

A továbbiakban egy már tapasztalt vadász tevékenykedik. Először is elszív egy cigarettát, mert tudja, hogy veszélyes egy sebzett vadat megközelíteni. Szenvedélyéről és izgalmáról tanúskodik, amint tudatja velünk, hogy „kínos örökkévalóság ez" neki, mire nekiindulhat követni és megtalálni a jávorszarvast. "Mint egy alvajáró lépek a nedves lápon a friss bikanyomra. Semmi vér. Visszább megyek oda, ahol az első lövést kellett

kapnia. Se vágott szőr, se vér! Ez nem igaz! Gyerünk vissza oda, ahonnan lőttem! Ismét mindent újrajátszunk. Ismét vissza a nyomra. Sehol semmi vér. Nagyon nehéz lett a puskám. De nem szabad feladni!!! ''(63)

Ezzel a 'nem szabad feladni' igénnyel megint lépünk egyet, felfelé, az etika síkjára. A vadásznak nem szabad magára hagynia az általa megsebzett vadat, mert a sérítése pillanatától a továbbiakban ő lesz felelős a sebzett állat viselkedéséért. Ha a sebzett állat megtámad egy másik vadászt, ezért már rá hárul a felelősség. A könyv végén olvassuk a szerző szerény önértékelését: „Ha szórakoztató volt, amit leírtam; ha közelebb hoztam a kedves Olvasót ennek a csodálatos földdarabnak a megismeréséhez; ha a vadász tud okulni szembeötlő hibáimból; ha bővült ismerete, és ha képes elfogadni a szerény eredményeken is túlmutató etikai szellemet: akkor nemcsak magam éltem újra azt, ami rövidesen az "elmúlás tulajdonát" fogja képezni. Akkor talán van abban TÖBB is valamivel." (261)

Ez a 'többre' vágyás többször kimutatkozik a könyvben, ahogy MR újra meg újra utal 'vadászat' vagy 'a vadász' erkölcsi elkötelezettségére nemcsak az állománnyal, de az egész természettel kapcsolatban. Nemcsak prédikál, egyetlen 'szarvas hiba' kivételével úgy is cselekszik, szóval példát is mutat. Ugyanakkor ezekkel a többre vágyó sorokkal az író bejelenti azon igényét is, hogy maradandót akar könyvével alkotni. Ez is komoly irodalmi törekvésre mutat. Bevonja-e olvasóját a történetekbe? De még mennyire! Erre utal a következő részben az 'én' helyett a 'mi' használata is, bár máshol más magyarázata is van erre. Folytatva az első bika történetét olvassuk:

"Újrakezdjük. Vissza a félszigetre. És most gyerünk oda, ahol a bika beváltott. Vér a füvön!!! Nem sok, de friss és piros. Tüdővér. A Cornus apró levelein nemcsak az 'őszi rozsda' piroslik; ahogy végigsimítom, piros vér gyöngyözik az ujjamon. Megfeszül hátamon a durva hátizsák. A puskámat vizsgálom, majd óvatosan a sűrűbe váltó trail-t (trail = ösvény, váltó). Egy köhintés, a közelből. Figyelek. A szelem tűrhető. Ismét rövid köhögés. Egy-két méterrel előttem ott van egy széltörött fa megviselt csonkja. Valahogy felállok rá, és ahogy a cserjék fölé egyenesedem, előttem, úgy 10–15 méterre tőlem ritkább az állomány; s egy pát hatalmas agancs mozdul ritmikusan jobbra-balra, mint egy kémlelő radar. A testet nem látom, de ha a bika nem fekszik, akkor egy elég nagy mélyedésben áll. Ismét a szélirányt vizsgálom. Inkább csak gyenge légmozgás; az is északnyugat felől. Ez jó. Vissza a lápra, nagyon óvatosan, délkeletről kell rámennem a 'BIKÁMRA'". (63)

A nagybetűs büszkeségérzet dacára az elbeszélés mértéktartó, a veszély nincsen eltúlozva, de jelen van:"A terv sikerült. Megkerülve az előbbi helyet, a kis ritkás részlet keleti részéről figyelem a hatalmas testű, nagybetegen fekvő, világosbarna jávorbikát; talán 30 m távolságról. Úgy hiszem, nem vett még észre. Kb. 15 méterre tőle, egy hármas törzsű, egy tőről felnőtt nyírfa áll. Ha a bika támadna, az adhat némi védelmet a lövésre. De valahogy oda kell mennem, hogy ne szenvedjen tovább a királyi vad. [Etika.] Mire benn állok a nyirek alatt, már tudom, hogy lát, de nem reagál. [Szívet tépő megállapítás, elárulja azt a közeli viszonyt, ami vadász és a vadászott között a vadászat során kialakul. Mindkét lényben. A modern, puskával vadászó kevésbé érzi ezt, mint primitiv ősei tehették, de érzi. Tudatában van puskája adott hatalmának is, ami végzetszerű.] Széles karimájú kalapom takarja a végzet biztos tekintetét. Leadok egy nyaklövést, oda, ahol a gerinc folytatódik. [Ez már klinikai művelet: érzéstelenítés. Vagy önvédelemből bénítja tudatosan az állatot?] Mivel a bika szembenéz velem, vigyázok az agancsra." Ezzel sajnos vége az érzelemnek is, az etikának is. A trófeára való vadászatot nem lehet összeegyeztetni a természetvédelem etikájával, sem azzal a természetet gondviselően menedzselő vadász etikával, aminek a könyv túlnyomó részében mutatja magát. A trófeával már a dicsekvés igénye kap főszerepet, illetve a vetélkedésé. Nem ismerek sport vadászt, aki ettől mentes lett volna, s bár MR-t szerény embernek ismerem, az a gyanúm, hogy büszke ember is. Persze nem érdemtelenül, mert ügyes vadász. De mint vadász, nemcsak trófeáira büszke, később legalább annyira büszke arra is, hogy 'kapásból lőtt' pontosan. A trófea vadászatról később többet, de nem itt. Vissza a történetbe!

"A vad felugrik, de mind a négy patája egy félméteres körön belül marad, s az agancsára támaszkodva áll. Most már látható a fültő; az utolsó robbanástól lábaira zuhan a hatalmas test. Bizony, Rikardó, most jön a neheze."(63)

A műveletek itt következő leírása amily részletes és tényleges, az erőfeszítés annyira inspiráló. Mire a lábain fekvő testet nehezen kiszabadított lábainál fogva egymaga kifeszíti, s mire az óriás agancsos fejet a nyak egy részével levágva és a nylon zacskóba mentett májjal a távoli terepjáróra rakja, látja hogy több vér van ott, mint ami a nyakból kifolyhatott: a nagy erőfeszítéstől orrvérzést kapott. „Bizony, néha véres verejtékkel is fizetnünk kell," írja.

Dicséretes (és jó írói vénára valló) az a sokat láttató rövidség, amivel a fogadtatását leírja: "Ültem egy darabig a puskámmal, aztán elindultam a táborunkhoz. Barátaim ott sürgölődtek a tábor körül. Géza csak állt, mint akit kupán vertek. Jóska eltátotta a száját, aztán ordított egy nagyot:-Tógyer, a hétszázát, micsoda bika! -Hát most már hisztek nekem? Ott, ahol megjelöltem. Pontosan ott.-Erre aztán Gézának is megjött a hangja:-Hiába, mindig mondtam, szerencséje a hülyének van!- Milyen jólesett 'hülyének' lennem! (64)"

A kedves Olvasó nemcsak a vadászatba lesz bevonva, a társaságba is. Minden szakmai elismerésre méltó, ahogy néhány mondatban képet kapunk nemcsak a személyekről, de a személyek közt kialakult viszonyokról is. Amikor a társaság másnap, ott mindent helyén találva, a helyszínre érkezik és megvizsgálják a bikát, Jóska a két nyáron át vadbiológusokkal dolgozó s ezért már szinte biológus, hozzáértő barát megállapította a fogakról, 13 éves, 550 – 600 kg körüli bika. "Jobban megfigyelve észrevettem, hogy a 119 cm terpesztésű agancs lapátja bal oldalon meg van repedve. Ez nemrég harcban állt. Tán egy kivert öreg bika? (64)"

Talán igen, inkább nem. Minden eddigi leírása egy ereje teljében lévő, párzó, domináns bikára vall. Emlékezzünk csak, hogy egy 'fenséges koronás 'király" lépett a lápra, határozott, hosszú léptekkel" és a kegyelemlövés is azért volt leadva, hogy "ne szenvedjen tovább a királyi vad." A szarvrepedésre is van valószínűbb magyarázat, mint egy viadalban elszenvedett, vereséget okozó sérülés. Ugyanis a kegyelemlövés előtt a bika a szarvára támaszkodva állt, tehát a hatalmas súly egy része azt feszítette, és amikor "az utolsó robbanástól hirtelen a lábaira zuhan[t] a hatalmas test," a súly egy része nyilván az agancsra is hárult. A törés nagy valószínűséggel akkor állt be, amikor a lábak meg tudtak bicsaklani, de a szarv nem, miközben egy pillanatra a lábak által viselt súly egy része is arra nehezedett. Annyi biztos, hogy MR előzetesen sem nem tud minderről, sem nem mérlegeli ezeket, mialatt többször is meghúzza a ravaszt. De a trófeát mérlegeli, arra vigyáz. Még a szimbolikus sikerjelet, a véres ágat is van gondja a kalapjára tűzni sok munkája mellett is. Kétségtelenül a hatalmába keríti a vadászbüszkeség. A történet valódiságához nem fér kétség; a kivert bika magyarázat más. Kései remény talán, hogy nem ártott a vadállománynak? Hiszen neki is tudnia kell a trófea vadászat ártalmasságáról. Vagy akkor

még nem tudott erről?
Itt jutunk el egy szükséges megállapításhoz. A visszaemlékezések egy életre szólnak. Mind mint író, mind mint ember, MR több kalapot visel a történetek folyamán. Látjuk őt, mint fiatal kalandort a folyón, mint a természetet mélységesen szerető érett embert, mint tudós erdészt, mint gondolataival magával lenni szerető értelmiségit, mint szenvedélye által elragadott vadászt, mint küzdőképes versengőt, mint vetélkedő vagy áldozatkész barátot, mint természeti képességekkel és rendkívüli energiával bőven megáldott sportembert, mint áhítatra vágyó hívőt, mint elrendeltetettségben hívő fatalista filozófust, mint mindannyiunk magányát magában viselő embertársunkat. Egyszóval egy teljes, példamutatóan jó, és bátor embert. Ez már önmagában is garantálhatná a mű maradandóságát, ha nem osztaná meg velünk közelről és sikeresen 'a gyönyörű földrész' élvezetét. Ugyanis a vadásztörténetek közé ékelve vannak történetek, amelyek inkább a természetben való barangolás örömeiről-ürömeiről szólnak, mint a vadászatról. Mert hát a legjobb vadász is néha üres kézzel jön haza.
Oda akarok kilyukadni mindezzel, hogy a Vadváltók elgondolkoztató olvasmány. Engem arra kényszerített, hogy elgondolkozzak egy kicsit mélyebben magáról a vadászatról is, amit eddig ritkán tettem. Nem vagyok vadász, bár kedvenc ételem a vadas. Igaz, eddigelé többnyire marhahúsos változatából ismerem, de bűnvallóan el kell mondanom, hogy alkalomadtán vadász barátaim jóvoltából részt tudtam venni az ínyencebb változatból is. És itt van a modern vadászat meglőve nekem: szükségszerűen a vadászattal kapcsolatosan ma már nem létfenntartásról, csak válogatós ínyencségről lehet szó. És persze sportról, szenvedélyről. A vadászat és a halászat ősi foglalkozás, és volt olyan időszak, amikor a létfenntartás eszköze volt. Manapság nem az. Lehet a vad húsra mint hasznos dologra hivatkozni, de mint szükségre nem. Nagy általánosságban a természet adottságainak felhasználása máig értelmes dolog mondjuk a fakitermelésben, s ez vonatkozhat az elsőrendű ipari vállalkozások bármelyikére, beleértve a vadászatot is. Nem vagyok vadászat- halászat- vagy haladásellenes. De szerintem nagy erdősávok letarolása is kisebb bűn, mint az állomány minőségének tartós rontása – márpedig a trófea vadászat (és halászat) erre vezet. Mint a Vadváltók olvasója, nem tudtam nem észlelni, hogy még ezt a tudós, természetbecsülő, jóérzésű embert is milyen könnyen el tudja vakítani vadászó szenvedélye. Vagy a trófea vadászat káros volta nem lett volna közismert akkor? Annyi bizonyos, hogy a szenvedély kiérződik a többi történetekből is, és bőven jelen van az 'Első Jávorbikám' elbeszélésében is. Figyeljünk fel a már idézett szövegből az erről árulkodó kifejezésekre! Miután megpillantja a vadat: "Aztán a többi már szinte csak lázálomként ragadott magával." Amikor a puska a kezében van, lövés előtt: "Lázas ujjaim előrenyomták a Husqvarna biztosítékát." Amikor követi a bika nyomát: „Mint egy alvajáró lépek a nedves lápon a friss bikanyomra." Szenvedély a javából! Ne legyen félreértés: a szenvedély kimagaslóan emberi tulajdonság. Hogy igazolja-e a szenvedély a trófea vadászatot? Kétlem. Sok mindenre lehet büszke a ma vadásza is: tudás, bátorság, önállósság, kockázat és áldozatvállalás, hogy csak egy párat említsek. Még puskával se könnyű vadászni. Irónikus, hogy pont arra nem kellene a ma vadászának büszkének lennie, amit annyira értékel: a trófeáira. A sportvadászatnak is, mint minden sportnak, elfogadható része lehetne a vetélkedés. Miért érződik visszatetszőnek éppen a sport/trófea vadászatban vagy halászatban a vetélkedés? Mert abban versengenek, hogy ki tud több kárt tenni az állományban. Elég sport lenne maga az erőfeszítés, ami egy gém üldözésével, időnként egy „kisebb szarvú hús" beszerzésével járna, nem? Másrészt a Vadváltók olvasójának MR sport szenvedélye nem negatívum, hanem egy nagy plusz: azt az irodalmi értékű vadászkönyvet, amit a kezében tart, tényleg vérbeli vadász írta. Így belelátunk egy igazi vadász lelkivilágába is.
De fejezzük be a bikatörténetet. Mint minden kiruccanáshoz a vadonba, „több is volt ám ahhoz!" A további elbeszélésből megtudjuk, hogy ki a baráti vetélkedés, sőt a baráti önzetlenség győztese is, ahogy MR Jóskának engedi át a második bika leterítését, amit ő csal elő, miközben Géza vetélytárs, bár lát „nem elég erős" bikát (Ő is trófeavadász? Jóska bikájának a szarváról is hallunk, és megtudjuk, hogy az egy hétéves bika, még nagyobb terpesztéssel de kevesebb ágazattal rendelkező trófeával, a vadászok örömére, de az állomány kárára), szóval Géza ezúttal hoppon marad. (Mintha hallanám Gézát itt: „Hja persze, mert ő válogatta a történetet!") Indián ismerősök is megjelennek, akik örömmel fogadják a második bika húsát. Kalandban sincsen hiány, amint kimentenek a kátyúból egy ismerős vadvezetőt, majd hazafelé menet a havas úton megcsúszva, ők maguk is fennakadnak egy magas partszírten, megrongálva a terepjárót. Ennek következtében a jármű balra csak nagy ívben tud fordulni, és élesebb kanyart balra csak visszatolatás útján lehet elvégezni vele. Szerencsére az országúton már nincsenek ilyen kanyarok és baj nélkül érnek haza. De ne vágjak elébe a történetnek!
Ottartózkodásuk során, egy vadvezető privát terepjáróján két amerikai trófeavadászt vivő (ami egy ellenőrnek szabályellenes), és ittasan vezető vanderhoofi állami vadászati ellenőr, egy bizonyos Mr. Bellcomb, kétszer is ellenőrzi őket, és akadékoskodik velük. Úgy látszik Mr. Bellcomb egyrészt azért mérges, mert üresen van hazatérőben kuncsaftjaival, akik látják a megrakott terepjárót, és észlelhetik, hogy mások több sikerrel jártak, mint az ő vadvezetőjük; másrészt nehezteli, hogy ezek a bevándorló magyar vadászok két bikát is lőttek, sőt a neki nemtetsző indiánoknak adták az egyiket! Feljelentéssel fenyegeti őket, annak ellenére, hogy tudja: két bikára jogosultak. Sokat mond MR jelleméről és egyéniségéről, ahogyan ez le van írva: "Késő délután visszajövet ismét találkoztam velük. [Egyesszámban ír, magára vállalva a felelősséget, jóllehet ekkor már a többiek is vele vannak.] Imét igazoltat, és mondja, hogy feljelentést tesz ellenem, mert a táborunkban két moose-fej van és csak egy engedély, a Jóskáé. Hát mondom az én engedélyem itt van velem, hiszen látta. Anélkül nem szállíthatom a vadhúst. Azt mondja, az nem számit. A szabály az szabály. [Ő, a szabálysértő! Ó, az irónia!)] Dől belőlük a pálinkaillat. [Marad a tényeknél, nem állítja, hogy részegek.] Majd azt mondja: kifelé menet menjünk a házához, majd meglátja mit tud tenni. (65)"
MR nem írja, de kimutatja: nemcsak pálinkától bűzlik ez az illető. A következtetéseket Jóska is levonja, s ezt már tárgyilagosan tudja jelenteni az "ami itt leiratottott, az úgy volt" elkötelezettje:
"Táborunkba érve mondja Jóska: a részeg bandának nem tetszett, hogy ilyen ágrólszakadt menekültek lövik itt Kanadában a legjobb bikákat; s ráadásul még a húst a 'vadembereknek' adják. Ez az epizód kissé lehangoló volt. De másnap Jóskával kettesben felhajtottunk Uslika Lake-hez, táborunktól kb 45 km-re, ahol a járható út véget ért. Útközben összefutottunk egy Gililand nevezetű vadvezetővel, akinek kisebb teherkocsija lecsúszott a rossz útról, és elakadt. Elő a köteleket, és nekiláttunk lapátokkal egy kis talajelőkészítéshez; félórai gürizés után kihúztuk a pácból. [Nem éppen irodalmi kifejezés, de tömör és hatásos.]

Gililand mondja, hogy nem a legjobb viszonyban áll ezzel a Bellcombbal, de hozzá hasonlóan sokan mások sem itt ezen a környéken. Ami nem meglepő a tapasztaltak alapján. Elbúcsúzva tőle, tovább hajtottunk a tóhoz. Fogtam egypár szép szivárványos pisztrángot. Fenséges vidék. Évekkel később megörökített panorámám legszebb felvételeim közül való."(65)
Itt aktuális megemlíteni, hogy a könyv a szövegben található számos fekete-fehér fényképes illusztrációi mellett a végén színes térképes fényképmelléklettel is meg van toldva, ami maga is nagyban hozzájárul ahhoz, hogy az olvasót bevonja mind a színbe, mind az eseményekbe. Száz szónak is egy a vége: érdekes, értékes, irodalmi értékű, elgondolkoztató olvasmányt vesz kezébe a Vadváltók mindenkori olvasója. És így esett meg, hogy elnézését kell kérnem becsült barátomtól és a Kapocs olvasóitól, hogy ilyen későn írtam erről a könyvről. MR szellemiségében talán csak azt tudnám mondani, hogy ez így rendeltetett, mert hát az Úr útjai kiszámíthatatlanok.
(Kamloops, 2010 november 20)

Laszlo Retfalvi: **Book review**

By reviewing relatively recent English language books on Hungarian history my intention is to provide some guidance to the offspring and their families of Sopron Alumni who may have an interest in the country of their ancestors. There are a number of such books available, two of which were briefly reviewed earlier (Kapocs 46: 30-2). Our current subject **Paul Lendvai: The Hungarians. A Thousand Years of Victory in Defeat** is of the same vintage (2003) and is a translation (by Ann Major) of the original German edition (1999). The author proudly mentions in his foreword, that the book was also translated into Hungarian, Czech and Romanian. Lendvai Pál was born in Budapest of Jewish parents, left Hungary in January1957, settled in Vienna and now considers himself Austrian. Lendvai is not a historian but a well-read and well connected journalist of European affairs. His style of writing is easy to read and is well dotted with interesting detail on some personalities and their quirks that historians may consider redundant.
The question that does not get answered in the introduction of the book is why a journalist of current affairs with no background in historical analysis would bother to go through the substantial amount of work necessary to write a general history of any country, spanning more than a thousand years. Since the work was written in German one must surmise that such history is not available in that language or the ones in existence are outdated or give too biased a picture that needs to be remedied. Whatever the reason, I started reading with high expectations for factual correctness, for fair presentation of events and the analysis of their importance and for the proper referencing of the sources of information contained therein. The author's stated intention of staying impartial in his interpretation of events is a difficult task to carry off and he falters here and there, but in the balance he errs as much in favor of as he does against a Hungarian-centered view.
In general, the large majority of my critical comments concern the first part of the book, covering early and medieval times, when the quoted references are either 'mainstream' historians of the dogmatic school of the Hungarian Academy of Sciences or German history writers (Lendvai seems inclined not to distinguish between Austrian and German writers) with strong anti-Hungarian bias. The use of mainstream Hungarian sources is understandable for an author who has no competence in historical research of that period and has no desire to raise the ruffles of 'officialdom', while the German sources are a 'natural' for any author catering to his prospective readers' interests. However, I found many passages objectionable on grounds of imprecise language, lack of fairness and the use of misleading terminology (for example what people of Europe were not 'formerly nomadic'; why refer to the Hungarian sword as 'scimitar' when the Hungarian word 'szablya' is used in a modified form in almost all other languages of Europe; why use misleadingly names of current state formations for times when those did not exist, i.e. Slovakia and Romania). Some of these can be written off as translating errors, but not the tone of disrespect for Hungary's early history [like his ridiculing of some historians' interpretation of the 'vérszerződés' (blood contract) or King István's 'exhortations to his son' as early forms of a 'constitution'] His 'buying into' uncritically, the absurd idea of 'the flight from the Pechenegs' only helps to perpetuate in the minds of lay or casual readers the most distorted image of early Hungarians. In pure logical terms, the question must be asked that why would the 'conquerors' (honfoglalók) "inflict tremendous devastation on the land" – as he writes, if their intention was (a fact not questioned by historians) to settle there.
The chapter on 'Kalandozások' (predatory 'adventures' into western Europe) is well written and largely devoid of objectionable detail. However, there is undue emphasis on German victories, in spite of the well made point that those victories were achieved against decimated, fatigued and 'booty-laden' homeward bound troops, usually escorting prisoners. The terminology of 'sending Bulcsu and Lehel to the gallows as common criminals' must come from Bavarian contemporary sources, that appears to ignore that the act was nothing less than the execution of prisoners of war and no less barbaric than the deeds of the victims. Lendvai is obviously not aware of some current views that the 'kalandozások', similarly to the raids of the Vikings, were instrumental in forcing the exposed populations to band together, form alliances and to fortify their settlements, all of which led to the establishment of the early medieval towns.
The Austrian-German bias shines through his use of the word 'fabrication' (an intention to lie!) with regards to Anonymus' Gesta (and later with regards to Kezai Simon compilation stressing Hun relationships), yet we have no information on how much that was based on earlier, now lost, writings. Be that an attempt at myth creation or not, in no way did it differ from similar efforts by concurrent royal houses elsewhere in Europe to glorify their own ancestry. Furthermore, on what basis can the term 'pagan-sacral dynasty' used in regards the Árpád-house that 'gave' 5 saints to the Christian church? The apparent careless use of terminology often results in an offensively contemptuous tone (may partially be due to translation), especially when (supposedly) quoting German sources.
Hungarian–German cooperation in early Hungary started with I. István's preference for Germans in his royal retinue as well as his encouraging settlements by them. Lendvai quotes Hunfalvy (the infamous proponent of the 'Finno-Ugric' language connection), that "it was the Hungarians who created the state and the Germans who established the towns…just as the former were the principal factor in conquering the country, so the latter were in the development of society and trade". Lendvai emphasizes the Hungarians' general tolerance of foreigners in their ranks and

that their attitude "oscillated between openness and isolation, between generous tolerance and apprehensive mistrust". Furthermore, "the sense of isolation so characteristic of Hungarians... hardened into a loneliness complex". This kind of broad brush psychoanalysis reappears throughout Lendvai's prose and the reader does not know what to do with it. Overwhelming presence of foreign oligarchs in the royal retinues of subsequent kings and their mismanagement of affairs and their 'transgressions' were the primary causes of rebellion by Hungarian nobles in 1222, that lead to royal concessions enshrined in the 'Aranybulla' (Golden Bull), and that subsequently formed the 'legal base' of their continuing 'privileges'.

The 'tatárjárás' (Mongol invasion) is identified, probably rightfully so, as the single most important factor in throwing Hungary back in its development by at least a hundred years in comparison to western Europe, a setback that was never overcome and was only enlarged during the following centuries. Just as significant in the country's history were the immense loss of human lives and the resettlement of the devastated areas by non-Magyars. Although, some of the new settlers (Pechenegs-Bessenyők, Cumans-Kúnok and Jazyges-Jászok) quickly blended into the remaining population (most likely because of their related ethnicity to the Magyars; yet Lendvai calls them 'Turkic peoples'- no reference given - in contrast with his full acceptance of the Magyars' 'finno-ugric' heritage), and the pattern of replacing lost populations of Magyars with foreign settlers set the stage for the subsequent multi ethnic character of the kingdom.

Lendvai mentions the historian Péter Hanák's observation that Hungarian arms helped establish the powerbase and imperial authority of the Habsburgs, when (Kún) IV. László's army successfully intervened on behalf of Rudolf against II. Ottokar of Bohemia at the battle of Marchfeld in 1288.

Even the title is offensive of the chapter entitled: 'Hungary's rise to great power status under foreign kings'. Why use double standards for Hungary, when everywhere in Europe it was customary to invite foreign royalty to the throne if it became vacant or if competing power cliques were unhappy with the status quo. Such elected kings became identified with the kingdom once crowned and by no means were regarded as 'foreign'. That term may be applied to rulers that acquire control through conquest and treat the acquisition simply as a possession. Besides, Károly Robert was blood related to the Árpáds through the female line (his grandmother Maria of Naples was V. István's daughter) and his son Lajos was born and raised in Hungary. Zsigmond is of a different 'royal house', but besides his other interests and titles was a full fledged Hungarian king, who in his testamentary declared his wish to be interned at the foot of the 'great I. László' in Nagyvárad. Similarly, Mátyás was as Hungarian as any of his predecessors on the throne, yet PL (possibly uncritically borrowing from somewhere) brings up the absurd Romanian angle (see my comments on this matter in Kapocs 46:31). Here again, PL spends pages on international dynastic intrigue and wars, yet glances over critical periods, when the Hungarian kingdom gelled to the extent, that the concept of a 'Hungarian state of mind' endured centuries of subsequent blood trials. Major events elsewhere in Europe that shaped subsequent history, such as the fall of Constantinople, are only alluded to in statements like 'the impending Turkish menace'. The Hunyadi's get unconditional praise for their accomplishments, however, the glory they brought to Hungary is dulled by LP' meaningless sidetrack on their 'ethnicity'. The reader wonders, that after spending page after page on describing the mixed nature of Hungarian ethnicity - the mixing with peoples already residents at the time of the 'Conquest'; the continuous influx of settlers during the Árpáds; the repopulating of devastated lands after the 'tatárjárás' from all over Europe – it would become clear to all that 'Hungarianess' is an acquired 'state of mind', of cultural rather than of genetic inheritance.

Hungary's rapid drift toward the catastrophe of Mohács began with the exceptionally vicious countermeasures of the 'nobility' against the masses of 'have-nots' pursuant to the Dózsa rebellion. The Diet decreed perpetual servitude for the peasantry and codified Hungarian customary law, known as Werbőczy's 'Tripartitum'(which was to be reprinted more than 100 times between then and 1848, when finally it was repealed), in which the 'Holy Crown' is identified as the essence of the noble nation and the nobility as its 'limbs', while totally disenfranchising the vast majority of the country's populace. The peasantry and the townspeople were thereby denied the right to regard themselves as part of the 'Crown' or of the country. The historian István Bibó is quoted as "from then on Hungary drifted toward an Eastern European form of society".

In contrast to some other authors, LP claims that "all Hungarian historians agree that the 170 years of Turkish rule represented the greatest catastrophe of Hungarian history with fateful demographic, ethnic, economic and social consequences...One can say without exaggeration that the amputation of historic Hungary through the coercive treaty of Trianon in 1920 had its origins 400 years earlier...". Before Mohács the 'Magyars' represented 75-80% of total estimated population of 3½-4 million, but by 1600 it was assessed, the 'Magyars' decreased to 50% of a population of only 2½ million. During the intervening time a natural increase of 10 million or more, as observed elsewhere in Europe, was totally lost to Hungary!

The Turkish conquest of Hungary indeed signifies the end of the independent kingdom. Thereafter the Hungarian crown was worn by foreign rulers of the Habsburg-house who reigned in the northern and westernmost part of the country. Hungarian sovereignty, however, did not die with the kingdom, it was kept alive and nurtured in Erdély, which after the tragedy of Mohács became the center of Hungarian culture and although nominally under Turkish over lordship, maintained a high degree of independence. A confusing tug of war developed between Hungarians in support of the king and those supporting a relatively free Erdély. The reestablishment of a unified Hungary was the intention of all who cared, but those in a position to act toward that aim had only two options, to stay with the foreign but Christian monarch who held the Hungarian crown or to make alliance with the - in their eyes - lesser of the two devils. This was the time of the Reformation that found fertile soil in Hungary and that of the Counterreformation initiated by the Vatican and cruelly enforced by rulers of the Roman Catholic faith. Lands in the control of the Transylvanian princes enjoyed total religious freedom, while those of royal Hungary were forbidden to choose and brutally penalized for even trying. Such treatment made the original dislike of the Habsburg Germans grow into hatred. PL quotes C.A. McCartney (author of 'Hungary – A Short History, 1962) that the overwhelming majority of the population came to regard the Habsburgs and the Austrians as their mortal enemy.

The first of the revolts against the Habsburgs was the direct result of atrocities committed by the royal mercenaries in parts of Erdély. István Bocskai' rebellion against the king was followed by major military campaigns under Gábor Bethlen, which came tantalizingly close to liberating all of royal Hungary, that could even have led to the breaking of the Turkish yoke. However, success depended on the prevailing political balance of power in

Europe and for the sake of maintaining that balance foreign powers did not provide the needed cooperation. In spite of Bethlen's exceptional talents as a military general, as a statesman and as a patron and promoter of culture and education, under whose rule Erdély blossomed to European prominence LP is reserved in his praise and the most he says is that he was a 'complex character'.

Fight against the Turks was a continuous affair and heroic efforts by the garrisons of border fortifications to defend what was left of royal Hungary were often needed. Yet, the primary intention of these heroes of the frontier was the reunification of the country. In the chapter headed 'Zrínyi or Zrinsky' LP provides a thoughtful discussion of patriotism, ethnicity and what I call 'a Hungarian state of mind' in connection with the famous family. The issue is succinctly expressed by the poet and military hero, Miklós Zrínyi in his writings, that "I am a Croat, therefore I am Hungarian". Hatred of the Habsburgs and their policies were so prevalent in all part of the land, that any capable leader could count on widespread support in open rebellion. Many such leaders lost their heads and their properties for the cause of Hungary's unification.

The expulsion of the Turks in 1686 brought Hungary neither liberation or satisfaction. The marginal role of Hungarian forces in the reconquest provided ample reason for the beneficiary of the victory, the Austrian emperor, Leopold to institute a malevolent dictatorship and to ignore all Hungarian aspirations. He soon declared Erdély independent of Hungary; it was to take 180 years to reunite them again.

However, the Hungarians in both parts of the country did not accept that decision and very soon rose up in arms under the leadership of Ferenc Rákóczi II. to reinstate the historical integrity of their country. Rákóczi's war of independence had very broad appeal in all segments of the population. Interestingly, his attraction to the common men was his intention to ease their tax burden. His crusade failed because its aim did not fit into the prevailing structure of the Europe powers. PL writes of Rákóczi with words of adulation, but says very little of the campaign that came so close to being victorius. The author's attraction to Rákóczi and the role he played in Hungarian history is very opposite to that of the well known (mainly for his coproduction with Bálint Hóman of the 5 volume 'History of Hungary') historian Gyula Szekfű, who in his first notable study in 1913 paints a negative image. Szekfű was called a 'lackey of Vienna' at the time, but his subsequent work was well received and appreciated. Part of the issue, however, in PL's mind is Szekfű's appointment as ambassador to Moscow, while Hóman was tried as a war criminal (and barely escaped the rope!) after World War II.

There follows a long and well written chapter - 'Hungary in the Habsburg shadow – a story of very slow economic regeneration, and the total sellout of the idea of national independence by the nobility (the nation!) from the very high (which were by then more than half of non-Hungarian ethnicity) to the lowest 'bocskoros nemesség', just to maintain their privilages of non-taxation, to have some say in decision making (mainly in matters that affected their privileges) and to be allowed to keep the 'have-nots' (90% of the populace) in depressing servitude. What an awful image of Hungary! Obstinate, selfish and backward but haughty 'nobility' holding back the national cause and the general betterment of the population. Other historical writers have commented that this obstinacy may have helped to maintain the country's integrity, but the reader may wonder if the same could also have been achieved by the abolition of serfdom and the embracement of commerce and industrialization. Indeed, Hungary's backwardness did not change, until those steps were taken some hundred years later.

The nobility's total sellout was well exemplified in the 'Pragmatica sanctio', that allowed for the first time in Hungarian history for a female, Maria Theresia to wear the Hungarian crown (Interestingly MT was crowned 'king' as opposed to 'queen' to make clear, that she was the ruler!). PL paints the most sympathetic image, calling her „without doubt the outstanding figure of the House of Austria". One wonders if European historians accept the view that Hungarians saved Austria in its time of greatest need, when the nobility with the cry of 'Vitam et sanguinem pro rege nostra Maria Teresia' rallied behind her. There were undoubtedly positive developments during her long reign and hers was also the time when national sympathies extended from the queen/king to the memory of Rakoczi (a phenomenon that was to be repeated with Franz Joseph and Kossuth after the 'Compromise').

Hungarian history books, possibly influenced by the ruling class view, portray Maria Theresia's son and successor II. Joseph in very negative light. But it was he, who, among many other progressive ideas decreed the abolition of serfdom, the taxation of the nobility, only to rescind most of these on his deathbed. (It does not take too much imagination for a reader to think of a conspiration 'to do him in'!). Also, the nobility's fear of peasant insurection was the main cause of their rejection of Napoleon's offer of independence from Austria in 1809. What an opportunity to miss! Once again the nobility equated their personal interest in maintaining their privileges with the interest of the country.

The times of 'reawakening' in Hungary' during the early part of the XIXth Century, with István Széchenyi and Lajos Kossuth leading the movement is most interesting and heartwarming to read about. In regards to efforts to make Hungarian the official language of the Diet (parliament), promote Hungarian language publications and make citizens of the capital city of Pest learn Hungarian, PL quotes many disparaging comments, mainly from German publications, but at this stage of the book it is clear that he does not share them. He makes a spirited defence of Kossuth's Hungarian ethnicity and attributes the source of the Slovak claim to books in German. Yet he makes confusion by citing the Slovak word of 'kosut' meaning 'billygoat', when the Hungarian word of 'kos' means the same (the etimology of which is identified in the 'Magyar Értelmező Szótár' as Turkish. And who could accuse the publishers of that dictionary, the Hungarian Academy of Sciences with a 'Turkish bias'?). Petőfi is also portrayed in glowing terms as well as his 'Hungarianess', inspite his Slovak-Slovenian parentage, but PL fails to continue with the distinction he earlier made of being a 'Magyar' and being a 'Hungarian'.

The glorious days and the sad ending of the 1848-49 fight for freedom is well recounted. PL considers current historians' (like Domokos Kosáry) views that, trouble with minorities was due not to have their wishes for language equality and autonomy considered, as too accomodating, since those minorities did not have the 1000 years of history of statehood behind them. He quotes Marx and Engels, who expressed their contempt for the Czechs and above all for the South Slavs - the Serbs, Croats and Slovenes - who were 'nations lacking history' (referring to them as „ethnic rubbish" of a complicated thousand years of evolution). PL offers a moving tribute to L. Kossuth and considers the formal crowning ceremony of Franz-Joseph a „vainglorious pomposity", an „orgy of ostentation", a sort of a foretelling of Trianon. However, he describes the times after the 'Compromise' and before the onset of WW I as that of the 'Golden Age'. The 'Language Law' of 1868 makes education compulsory for all children bet-

ween the ages of 6–12, in the language of the local inhabitants! In fact the 'Nationalities Law' was „conferring more far-reaching linguistic, cultural and religious-political rights on the individual citizen that was not to be found almost anywhere outside of the Monarchy". However, subsequent government actions did not follow in the spirit of that law and the resulting disenchantment among the sizable minorities led to the later tragedy. PL paints a terrible picture of the power circles' handling of the 'magyarization' process, but says that „the Hungarians' supression of the nationalities was cultural and never racial! They, cannot, therefore, be compared to the collective and terrorist measures in the successor states during the inter-war and post 1945 years". However, he fails to point out that post-'67 Hungary's attitude was nowhere as bad as Habsburg absolutism toward Hungary in the previous years! Interestingly (but nothig new) most fervent nationalists-sovinists had German roots. Inspite of his critical view, PL considers „magyarization' a success, particularly with respect to the Jews. A sad collorary to the enthusiastic Jewish assimilation is that those who hung onto their 'Hungarianness' in the detached parts after Trianon, were the first victims of deportations after the return (Viennese awards) of some of those lands.

Mercifully, very little is written about WW I, but too much of the confusing aftermath with Károlyi and Béla Kún. Although PL does not miss a beat when achievemnts of prominent Jewish-Hungarians are to be mentioned, he fails to point out (although he does not ignore it) that Kún and most of his fellow perpetrators of the soviet-style mayhem of 1919 were also predominantly Jewish. He makes the very good point though, that the successful Jews in Hungary of the early 1900s were no more representative of the Jewish population at large, than were the high nobility to the rest of the Magyars. PL considers that the trauma of Trianon resulted in the public opinion turning against the Jews, in no small part because of the successful rightwing propaganda slogan of the 'stab in the back'.

Calling Miklós Horthy a 'strongman' and referring to his assuming control as a 'counterrevolution' is disrespectful of the man under whose stay in power Hungary produced an economic miracle by managing to weather the knockout blows of WW I and particularly Trianon, to establish the dismembered 'rump Hungary' as a stable and 'to be reckoned with' country within 10-15 years (which PL solely attributes to the most able government of István Bethlen). To be fair, PL quotes historian István Deák defending Horthy, that „it is unlikely that a different regime would have acted better, and others in Hitler's Europe fared even worse". The story on WW II, again is mercifully shortwinded, but its aftermath in Hungary is well detailed. Although the destruction of the newly established democracy by the Communists under the tutelage of the Soviet Army and with the cognisance of an uncaring West is presented less clearly, than it isin other books of the times.

It would be difficult for any historical writer not to treat seriously an era spanning 32 years, that of János Kádár's term in power. PL writes at length and at times with sympathy of the era, but never with endorsement. His description of the events of 1956 is short but right on with details and emphasis (PL later wrote a stand alone book on the topic, which this reviewer considers the best he has read).

The deaththrows of communism/socialism in Hungary is relatively recent history and well known to most of us.

The book ends with a upbeat tone by presenting a cavalcade of world famous Hungarians (not suprisingly many of them Jewish). Paul Lendvai, the journalist has produced a history book, that is well written, well referenced, filled with intersting details of personalities, quotes from foreign sources and above all, is very readable. All in all, I think its author's heart is in the right place.
(Vancouver, BC, Dec. '10)

U T A Z Á S A I N K

H A Z A U T A Z Ó K

Orlóci Mihály Márta: **Otthon jártunk**

Tavaly, (2010) szeptember elején hazautaztunk. Kirándulásunk célja, mint mindig változatos volt. Magán kirándulásaink során unokahúgunk Szőcs Katalin kisért el bennünket. Köszönjük jóságát! Laci a Magyar Tudományos Akadémia vendége volt (Budapesten , a MTA Domus Hungaricus Vendéghàzàban laktunk). Röviddel hazaérkezésünk után a MTA Vácrátóti Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet kollégáival az Akadémia kisérleti állomásainak látogatásával foglalatoskodott. Szept. 8-án Beliczay Pista meghivására Pusztamérgesen találkoztak, ahol ünnepélyes keretek között Laci, mint magyar és kanadai akadémikus erdőmérnök egy emléktáblát leplezte le *(lásd később, a Szerk.)*. Pista szintén telepített egy emlék-erdőt, amelyben minden fa a Soproni Erdőmérnöki Főiskola otthonmaradt és az 1956-ban Vancouver-be szakadt erdőmérnökökre emlékeztet. Az emlék-erdő fajokban igen gazdag, màr 5-10 m. magas szép fàkkal emlékeznek ránk. Megható gondolat és az emlékezés legszebb formája. Pista emléktàblàval tervezi megjelölni az előre kitervezett, màr betelepített erdőparcellàkat és ehhez kéri anyagi segitségünket. Erről részletesen olvashattok B. Pista cikkében *(lásd később, a Szerk.)*. Meg kell jegyeznem, hogy hetekig, állandóan zuhogott az eső, ami szinte lehetetlenné tette a fényképezést. Ezeken a kirándulásokon én nem vettem részt.

Később Vácrátóton a látogatóközpontban találkoztam Lacival, ahol meleg szeretettel fogadott bennünket, a Kutatóintézet főnöknője Dr. Török Katalin és nagyszámú fiatal kollégája, akik Laci előadásra (Multi-scale trajectory analysis: powerful tool for understanding ecological change) érkeztek oda. Nagy volt az érdeklődés Laci új analitikai felderítései iránt. Lacit visszavárják. Az intézet épületei mögött hívogatja a nyugalomra vágyó lelkes látogatóit a Vácrátóti Botanikus Kert. Ez hazánk leggazdagabb növényfaját és fajtát számláló élőnövények gyűjteménye. Újszerű és rendkivül ügyesen illusztrált növény-termés gyűjteményt találtam a Berkenye Házban. Különösen iskolásoknak ajánlatos, kiváló bemutatója hazánk csodálatos növényvilágának. A kert csendet, nyugalmat ad és kellemes sétával öszekötött igen szép környezet.

Szeptember 4-én a Budapesti Operettszinházba volt jegyünk. Kellemes meglepetés, unokahúgunk ajándéka volt. Részünkre ismeretlen, modern operett-musical 'Szép nyári nap' címmel. Valamikor a 90-es években alkották, kiváló, rendkivül szórakoztató, fiatalok eseményeiről éneklő kedélyes operetta. Tanuskodik a magyar fiatalság magas zenekulturájáról és tehettségéről. Élveztük az előadást.

Az elkövetkező napokban a gyermekkorunk élményeit és az

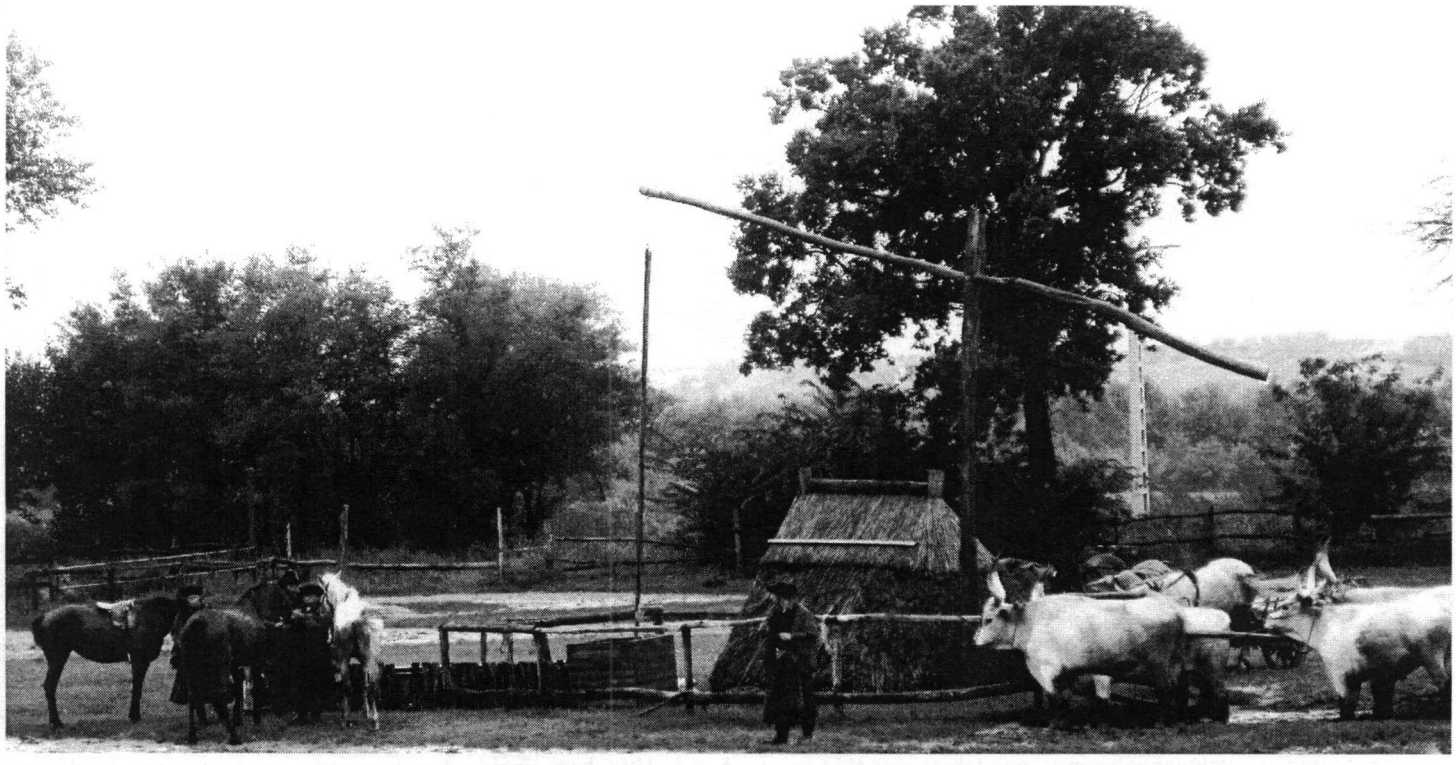

akkori eseményeket, szinte elfelejtett falusi élményeket és elmosódott tájakat próbáltuk megtalálni. Szép, de igen zsúfolt fővárosunk után nyugalmat kerestünk. Solt-Révbérpusztára kirándultunk a Dunán, szárnyashajóval Budapestről. Lovasszekér várt bennünket a solti kikötőben.
A lovasfogat néhány falun keresztül a Solti-Révbérpusztai Lovascentrumba kocsiztatott bennünket. Élmény volt a szekerezés, a falúk frisszöld színe (sok eső volt), a tyúkok, kutyák, récék futkosása. Hirtelen 'otthon' voltunk. Érkezésünket pirosló, égő kemenceszájak köszöntötték, forró lángoshegyek sisteregtek a sütőlapátokon. Hasas köcsögökben fehérlett az ìzletes és illatos fokhagymás tejfel. Barackpálinka szörcsölgetése mellett igen csak hamar elkelt a finom tejfölös lángos. Érdekes népmüvészeti kézimunkákat kinálgattak a közeli falvak barátságos népmüvészei. Ezek nemcsak az elmúlt század magyar népmüvészetét, hanem alkotójuk kézügyességét is dìcsérték. Részemre igen kedves volt a tanyamúzeum. A parasztudvar természetessége, hangzavara és illata visszavarázsolta gyermekkoromat, amikor nyaranta libákat örìztem és a kispipékre vigyáztam nagyszüleimnél Erdélyben. Szép napok voltak és Révbérpusztán megtaláltam a nagy gágogó ludakat is, visszavarázsolva a régi időket. Ebédidő közelgett, terülj-terülj mesebeli asztalhoz ültünk.Tyúkleves lúdgégetésztával, marhapörkölt pásztortarhonyával, káposztasaláta és kukoricalepény szilvalekvárral ékeskedett az asztalunkon. Nagyon különleges, ízletes volt. Szomjuságunkat fehér és vörösborok vigasztalták. Ebédünket két, igen jóvágású helyi legény kiváló dalolása varázsolta emlékezetessé. Ezután a hìres lovasbemutatót láthattuk. Ez hazánknak évszázadokra visszanyúló lovas hagyománya. A bemutatott mozdulatok, részemre hihetelenül erős bizonyitékai a pusztai emberek állatszeretetének, hiszen a lovak bizalma nélkül ez lehetetlen lenne. A bemutató az állatszeretetet mellett a csikósok ügyességét is bizonyitotta. Megható és szép volt.
Visszamentünk Budapestre, néhány napot régi barátokkal tőltöttük. Érdekes módon a fiatalkorban kötött barátságokat nem tépásszák meg az elszaladt évek. Ezek az érzelmeinkben örökké megmaradnak, kitörlik az elszaladt éveket, megőrzik és megszépitik régi emlékeinket és legtöbbször meg is fiatalítanak. Finom vacsorára jöttünk össze Podani Jánossal és bájos feleségével Klárival. Felejthetetlen jó hangulatban és finom evészet-ivászat közben röppent el az este. Kár, hogy elmúlt. Jànos Laci első doktori diákja volt Magyarországról, majd 30 évvel ezelőtt. Manapsàg az Eötvös L. Tudomànyegyetemen tanszékvezetője. Az MTA most választotta tagjai közé. Nagy öröm részünkre az ő szakmai elismerése. Meglátogattuk Dr. Fekete Gábor akadémikust és kedves feleségét Etelkát is. Néhány napi fővárosi zajos élet után megint csendre és nyugalomra vágytunk. A pusztára, Bugac mellé kivántkoztam, csak néhány napra. Ez volt az én első pusztai útam. Elragadtatott az ottani, igazi, messze elterülő csend, a vidék érdekes és sajátos, lapos, szinte végtelennek futó szépsége. Megnyugtatott a lenyugvó nap, koncertnek tünt a fáradt tyukok esti koty-kotyja, az éhes borjúbőgés és a távoli kutyaugatás. A háttérben a hazatérő, sietö marhacsorda illatát hordozta a szél. Hazatérőbe, nyúgovóra készült az élővilág. Ezüstös ködszerű homály, szinte, mint éjjeli takaró vigyázott a csendre. Hàzigazdànk konyhàja mesteri volt, itt-ott csodàlatos csipegető (fingerfood) tàlakkal terült meg a pusztai faasztal. Most éreztem és ismertem meg a puszta igazi izét, nyugalmát. Sajnálom, hogy középiskolás koromba nem értettem Illyés Gyula:Puszták népe c. munkáját. No, de ez bepótolható. Nagyon jót pihentünk. A főváros felé megálltunk a Szarvasi Arborétumban, ahol gyönyörű öreg fapéldányok tanuskodnak a kert régi multjáról. Közben elbúcsúztam a temetőkben nyugvó szüleimtől és testvéreimtől. Szaladnak az évek ki tudja, hogy lesz-e visszatérés. Meglátogattam régi erdészházunkat Szentendrén, megöleltem a kapufélfát. Sajnos a fenyőfák, amit 1946-7-ben öcsémmel ültettünk kiöregedtek, elhaltak. Úgy éreztem, hogy a honvágy nem a föld, hanem a családiház és főleg a családi hovátartozás utáni sóvárgás. Magyarországi hazatérésem lelkülete megváltozott. Elszaladtak az évek, sajnos a családom már nem vár otthon. Csodálatos módon hirtelen, a szentendrei erdészház mellett (családiház) honvágyat éreztem, ideje volt, hogy hazajöjjek Kanadába. Itt várt a család.

Beliczay István: **Emlékerdő 1948, 1956.**

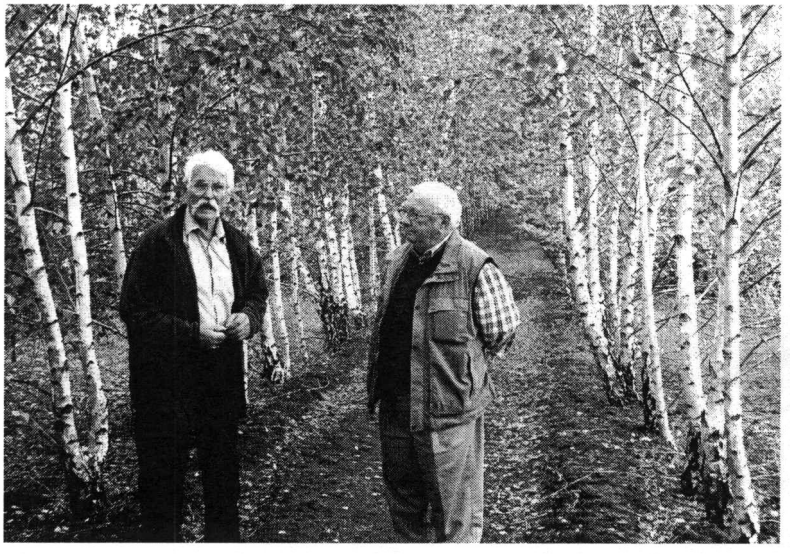

Az 1956-os tragédia valós megismerésének lehetősége több mint három évtizedet váratott magára. Az elhallgatással, torzítással, tudatosan hamis tananyag oktatásával, féktelen terrorral, nemzedékek nőttek föl úgy, hogy az 56-os szabadságharc hőstetteit bűncselekménynek tanulták. A szülő nem tudathatta kisgyermekével az igazságot. Félnie kellett a lakosságnak, hogy a gyermek illetéktelen helyen elszólja magát és meghurcoltatás lesz a következménye. A börtönbe zárt apa távollétének igazi okát az édesanya csak a felnőtt gondolkodású gyermekeiknek mondhatta el. A családnak tűrnie kellett a megaláztatást, hogy gyermekeit a tanintézményekben a börtön éveit töltő szülővel szembefordulóan nevelik. Az életüket mentő menekülteket és a hozzájuk csatlakozókat "disszidenseknek", az elnyomás ellen tiltakozókat munkabeszüntetőket pedig "csőcseléknek" minősítették. Az igazság szólóit, már a kibontakozás pillanatában elfojtotta, bebörtönözte, likvidálta az akkori politikai hatalom.

Az 1956-os szabadságharccal kapcsolatos tudat, bizonyos személyeknél ma is zavaros. A félelem esetenként még mindig gyötri az időseket.

Az idő múlása, a határok jobb átjárhatósága, a turizmus fellendülése, enyhülést hozott a politikában. A nemzeti tudat megnyilvánulása, az idő előrehaladásával mind gyakrabban volt tapasztalható. A külföldre szakadt tudós hazánkfiai hazalátogatva tarthattak beszámolót a legújabb kutatási eredményeikről a szakközönségnek. Időnként már hivatalos felkérést is kaptak tudományos előadás megtartására.

A legnagyobb enyhülést talán az idő múlása hozta. Bizonyos mértékű szemléletváltás jött létre azzal, hogy a kioregedett, nagyon szűklátó politikai vezetőket képzettebb személyek váltották fel.

Az emlékerdő gondolata fokozatosan érlelődött. Kezdetben úgy tűnt, ha az 1848-as szabadságharchoz kapcsoljuk 1956-ot, akkor nem lesz akadálya az erdősítés elnevezésének. Közben változások történtek, és 1992-ben nyugdíjba mentem. A szüleim vasszorgalmának köszönhetően kárpótlás segítségével Tompán a 0446/8 helyrajzi számon 3,80 ha területet vásároltam az 'Emlékerdő 1848, 1956' létesítésére. A honfoglalás 1100 éves évfordulója közeledett. A hatóságok az évforduló megemlékezésére különböző maradandó alkotások készítésére sarkallták a lakosságot. Mind kedvezőbbé vált a helyzet. A kedvező változások miatt, ekkor már nem lett volna fontos a két szabadságharc emlékhelyét összekapcsolni, de az 56-os eseményt - történelmi idővel mérve - túl közelinek találtam.

Az elgondolás kivitelezését a kollégák támogatták, (már aki tudott róla). Az engedélyező hatóságtól minden támogatást megkaptam a kivitelezéshez. Így 1996-ban megtörtént az "Emlékerdő 1848, 1956" ültetése.

A tervezésnél gondot okozott az 1848 és 1956 emlékére ültetendő erdő területi elkülönítése és ugyanakkor az összekapcsolása.

Még a tervezést megelőzően Szikra László évfolyamtársammal, komámmal a helyszínen járva az erdősítés lehetőségét latolgattuk. Az Ő ötlete volt, hogy ültessünk középre egy nagy latinkeresztet nyírfából, amely átszeli hosszában az egész erdősítést. Ez elválasztja, de ugyanakkor összekapcsolja a két területet. Egyben utal a két szörnyű nemzeti tragédiára, ami mindkét esetben -1848-ban és 1956-ban- történt. A nyír gyorsan növő fafajnak tekinthető, amely az állomány fölé emelkedik. Ez a magasság különbség már jól látszik.

A területen 17 féle fafaj került ültetésre. A madarak még néhány fafajt szórványosan betelepítettek. Jelenleg a szürkedió (Juglans regia) és a feketedió (Juglans nigra) mutat szebb fejlődést a jobb termőhelyen. A mogyoró (Corillus avellana) mint őshonos növény tűnik a legalkalmazkodóbbnak.

A kereszttel átölelt terület beültetése után néhány kolléga fölvetette, hogy az 56-os eseményekben résztvevők, és mégis idehaza maradtak, illetve az 1956-57-es években külföldről visszatelepülők sem tudhatták előre sorsuk alakulását. Ezért az itthon maradottak emlékére a fennmaradt üres területet feketedióval és szürkedióval ültettem be.

Őrizze ezen emlékerdő az 1848-os Magyar Szabadságharc Vértanúinak emlékét.

Legyen emlékhely e terület mindazon egykori diáknak, aki tanintézete gyökerét Selmecbányán tudja és 1956 szeptemberében Sopronban kezdte meg tanulmányait függetlenül attól, hogy a Bánya-, Kohó-, Erdő-, Földmérő-, vagy a Geofizikus-mérnöki Kar hallgatója volt. Hirdesse ezen Emlékerdő 1848, 1956 a Sopronból menekült hallgatók, tanáraik-tanáraink emlékét, akik az 1956-os vérzivatarban a nagyvilágban szétszóródva, vagy a kanadai csoportokhoz tartozva folytatták tanulmányaikat, illetve a keserű kenyérkeresés rögös útját kezdték járni. Emlékezzünk arra a személyre is, aki az 1956-os esemény következtében vesztette életét, és aki a menekülés hosszú útján baleset következtében távozott közülünk. Azokról a soproni fiatal középiskolás diákokról sem szabad megfeledkezni, akik 1956. november 4-én ott voltak velünk a "Kópházi síkon", feltehetően nem szülői engedéllyel. Ezekről az elszánt felnőttgyermekekről nagyon keveset tudunk. Szóljunk azokról is, akik az 1956-os szabadságharc után idehaza, mint volt soproni diákok a bosszúállás hadjárata miatt szenvedtek, s kerültek többszörösen hátrányos helyzetbe.

A megemlékezés összejövetelén, ünnepén szóljon a harang, a fohász az egyetemes magyarságért és azokért az elfeledett magyarokért kétszeresen, akik eddig a legkevesebb megbecsülést, támogatást kaptak a nemzettől! *(Tompa, Hungary, 2011.01.01).*

Soproni 'csúcstalálkozó'

A hagyományos őszi találkozónk 2010 október 10.-én volt Nanimóban, a Magyar Házban. A szép idő, „festői környezet" (titkárunk meghívóját idézem!) és a kitűnő ételek nagyban hozzájárultak, hogy soproni családunk közel 70 tagja baráti légkörben találkozhatott. Józsa Laci beszámolt a pécsi szoboravatásról, és visszahozott két lazacot Palkovics Jancsinak és Kulacsnak.

Köszönet nanaimoi barátainknak a minden részletre kitejedő szervezésért: a terem díszítésétől a taxi fuvarozásig, a húslevestől a gesztenye tortáig. Még a megváltozott komp meneterend se tudta lényegesen rontani a találkozó sikerét. Az ebéd tiszta jövedelme, a vendéglátók jóvoltából jótékonysági célra ment. A Sopron Alumni nevében 570 dollár lett átutalva Magyarországra, a Karitászon keresztül a 'vörös iszap' károsultjainak segítésére *(Grátzer Miklós)*

Botanikus kert Sopronban

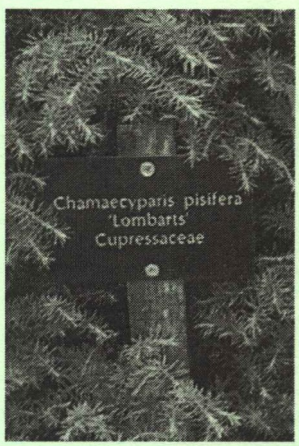

Az Ötvös Imre által kezdeményezett pénzgyűjtés a kertben található növények felismerését segítő táblák felújítására sikeresen halad.
Ezideig Imre '04-ben CAD 1000, '05-ben CAD 2500, '06-ban CAD 2200, majd '09-ben egy újabb CAD 850-t tudott átnyújtani a kert vezetőinek.
A segítség eredményeként már 850 új 'glavirozott' szöveggel elláott 'eloxált aluminium' táblát helyeztek el a kertben s 650 darab vár kihelyezésre. Az új táblák jól bírják az időjárás viszontagságait.
A gyűjtésnek Imre és Safranyik Laci a kezelői, de a pénz a vancouveri Sopron Alumni tagjainak (és a Victoriai Magyar Társaskör CAD 500-os) adományaiból gyűlt össze.
Emellett, a Palkovics Jancsi és társai által külön kezelt alapitványból 2006-ban CAD 1600 dollárt fordítottak két emlékpad elhelyezésére. *(Ötvös Imre nyomán)*

A **Sopron Alumni** azon egyének közössége, akik diákjai vagy oktatói voltak a Soproni Erdőmérnöki Főiskola 1956-ban Kanadába vándorolt részének, ami mint a University of British Columbia, Faculty of Forestry-Sopron Division működött 1957 és 1961 között. Szintén a közösséghez tartoznak azon Sopronban korábban végzett erdőmérnökök, akik szoros kapcsolatot tartanak fenn a csoporttal.

Kapocs - A Sopron Alumni időszakos közleménye.
Szerkesztő: Rétfalvi László, [4646-West 5th Ave, Vancouver, BC, V6R 1S8; Tel/Fax: 604-224-3655; (e-mail: llretfalvi@shaw.ca)]

SOPRON ALUMNI

Adamovich László
Ambach Mihály
Andódy Edit 1932-1993
André Béla
Apt Kamill
Apt Ödön 1901-1990
Apt Ödön
Bajzák Dénes
Bakó József
Bakonyi Nándor
Bakos Tibor 1935-2010
Balatinecz János
Balpataki György
Bándi Péter
Barabás József
Baraksó János
Baranyay József 1922-1974
Bátay János
Báthy István
Bella Imre
Benkő Géza
Benyovits Gyula
Bezerédi Gyula 1926-2005
Bige Zsolt 1924-2005
Boa Sándor
Boda Zoltán
Bódig József 1934-2007
Bogyai Elemér
Bölecz Béla
Boncz Ernő
Bordulák Zoltán 1936-2010
Borovits Ferenc
Borsos Zoltán 1935-1979
Budai Géza 1930-2003
Csányi Elek 1920-2009
Csapó Imre
Császár Rudolf 1936-198?
Cserjesi Antal 1925-2006
Csima István
Csizmadia Ferenc
Csizmazia József
Csizmazia Tibor 1932-1979
Deminger Károly
Dibúz Jenő
Dibúz (Bruckner) Judit
Dobozy Tamás
Domsa Zoltán
Draskóy György
Farkas István 1937-2000
Farkas Mihály
Fazokas Ferenc
Fekete Róbert
Ferdinánd István
Fodor Gyula 1890-1982
Fodor Gyula
Fodor (Tormássy) Erzsébet
Fónagy Sándor
Frey Otto
Fülöpp Zoltán
Für Károly
Füstös Árpád 1926-2004
Gáspár József.
Gerencsér László 1914-1976
Gőgös Ferenc 1938-1972
Görgényi Béla
Grátzer Miklós
Grozdits György
Gyöngyösi Sándor
Gyöngyösi (Danczinger) Edit 1936-1989
Háhn Fülöp
Hajdu Csaba
Héder István
Héjja Anna
Héjjas József
Héjjas (Bernsdorfer)Katalin
Herczeg Endre
Hidasi István
Hirczy Béla
Hokhold Ferenc
Homoky István
Horváth Cz.Emil
Horváth István 1934-2010
Horváth Otto 1926-1984
Horváth Sándor
Horváth (Balogh) Izabella
Hudák János 1935-1997
Huszár Károly
Ifjú Géza
Illés István
Jablánczy Sándor 1908-1999
Jagodits (Kundráth) Júlia 1937-1989
Jákóy Endre
Jancsik Károly
Jandó Tibor
Józsa József
Józsa László
Juhász (Gyöngy) Erzsébet
Juhász Gyula 1934-2002
Jutasi Béla 1933-2007
Kafka Péter 1899-†?
Kalmár Lajos
Kercsó (Jagodits) Edit
Kapitány Gyula 1937-2008
Kapuszta József
Kassay Viktor 1933-2005
Kémes József
Kenedi (Király) Ilona
Kerekes József
Kiss-Tóth János 1934-1977
Kiss Gyula
Kiss János
Kiss János
Klíma Imre 1924-2000
Kocsis Tibor
Koczó Mihály
Koller Pál 1894-1972
Koltai István
Komlóssy József
Komondy Gyula
Kondor Gyögy
Koós Béla
Korán Zoltán
Kornya Lajos 1917-1979
Kósa Zoltán
Kováts István 192?-2010
Kováts (Erdős) Márta 1934-1967
Kováts Miklós
Kozák Antal
Krajczár Ernő
Krétai Ernő 1933-1995
Kurucz Ferenc
Kurucz János
Leskó György
Leskó (Rácz) Anna
Lovrits (Somogyi-Tóth) Eszter
Magasi László
Major Richárd
Markó Imre
Márkus Gábor 1937-199?
Matolcsi Géza.
Medveczky Lajos 1910-1989
Molnár József
Must (Hankovsky) Éva
Nagy Géza 1933-1991
Nagy (Link) Magda 1930-2006
Nagy Mihály
Nagygyőr Sándor
Németh József
Németh Lajos
Németh László
Németh Zoltán
Noviczky Zoltán 1936-1992
Nyers Ferenc
Ocskó István 1933-2010
Orlóci László
Orlóci (Mihály) Márta
Orosz Iván 1937– 2009
Oroszlán József †?
Ötvös Imre
Pál László
Pálffy Csaba 1927-1999
Pálka László 1937-1995
Palkovics János
Pandák László
Papp Ferenc 1901-1967
Pászner László
Pataki István 1937-2009
Péch Gyula
Pendl Ferenc 1933-1998
Pénzes László 1927-2010
Ping Ferenc
Pintér László
Poprádi László
Porpáczy Lehel
Prém Béla
Puskás László
Rab Rudolf 1935-2005
Rabóczi László
Ravai János
Rédey József
Rétfalvi László
Réthy Sándor
Rikli Olga
Roller Kálmán 1913-2004
Rónay Sándor
Ronyecz József 1935-1998
Rupf László
Safranyik László
Salamon Marion 1911-1990
Sebestyén László 1923-1995
Selmeczi György
Simon József
Sinka Gyula
Sivák Béla 1935-2005
Skorka Mihály 1935-1992
Soós József
Spándli Imre
Spuriga István 1934-1977
Szablya János 1924-2005
Szabó György
Szabó Tivadar
Szalamin Gábor
Szalkai András
Szalkai (Somogyi) Eszter
Szamosi Gábor
Szántai Ferenc
Szanyi László
Szármes Kornél
Szász István
Szász (Kubinyi) Júlia
Szauer János
Szauer (Szikszai) Klára 1935-1999
Székessy László
Sziklai Oszkár 1924-1998
Szy Ferenc
Takács József
Takaró László
Tamási Miklós 1936-1994
Tarnócai Károly
Tőgel Gyula 1938-2001
Tolnai István
Tóth Endre
Tóth (Molnár) Erzsébet
Tóth Géza
Tóth János
Tóth József
Tóth Tibor
Tresó Bertalan
Tresó Ferenc
Túrmezei Zoltán
Tuskó Ferenc 1913-1965
Tutunovszky Koszta
Vadai János 1928-2006
Vajas Jenő 1936-2000
Váradi Béla 1932-2003
Váradi (Fejes) Mária
Varga Pál
Vári Miklós
Veres Gábor
Veres Sándor 1927-1998
Vető László
Viszlai (Delkin)Éva
Viszlai János
Vlaszaty Ödön
Weidinger Imre
Witt Lajos 1898-1994
Zoltay Endre 1935-2006

Akik elmentek, de el nem szakadtak,
Kanadában is magyarok maradtak,
Akik meggyőztek egy messzi világot,
De ma sem mások: soproni diákok,
Az ősi otthont, az Akademiát,
Szívből köszöntik: Vivát! Vivát! Vivát!

Vargha Domokos